

San Juan Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kuumu

*Dios pa'iche kuaakují Jesucristo sunamupi
cayem*

¹ Chuta'a sunamuna'me cheja cho'omaramu Jesucristo Dios pa'iche kuaajau paniasomu. Diona'me paniasomu repau. Dioa'mu repau.

² Reparumu Diona'me paniasomu repau. ³ Diopi repauji ja'me cho'oa'ku chini chũ'muna peore cho'oasomu repau ucuauna'me. Repauji ja'me cho'omaneru peora'amu jā'a. ⁴ Repau Jesucristo mai rekoñoa pa'iche re'oja'chere isiku'mu. Jā'ajekuna Miañeja'ñe Pa'ikují rani mai rekoñoa Dios pa'iche masire'oche cho'okaiuna Repau pa'iche'te masijũ re'oja'che pa'ire'omu maire.

⁵ Repau Miañeja'ñe Pa'iku icheja mai pa'icheja chijachejaja'che cu'ache pa'ina pa'ichejana rani re'oja'che cho'osi'kuamũ. Jā'aja'ñe pa'ikuni pã repauni cuhejũ repau re'oja'che cho'oche useñu chiime. Jā'ata'ni usecu'amũ.

⁶ Pãiu'te chẽa raoasomu Dios. Repau mamia'me Juan. ⁷ Miañeja'ñe Pa'iku Jesucristo pa'iche'te kuaa'ku chini chẽa raoasomu Dios repau'te, pãipi ucuanũko repau kuache'te asa chẽa Jesucristoni cuasaa'jũ chini. ⁸ Miañeja'ñe Pa'ikuma'mu Juan. Repau Miañeja'ñe Pa'iku pa'iche'te kuakaau chini raocojñosi'kuasomu repau Juan. ⁹ Na'a pa'isirumuna Miañeja'ñe

Pa'ikũ raniasomũ, pãipi Dios pa'iche'te masijũ re'oja'che pa'imasia'jũ chini.

¹⁰ Repaũ Jesucristo chejare pãina'me pa'isi'kua'mũ. Diopi chũ'ũna peore cho'okũ'teta'ni repaũ pa'iche vesusinaa'me repana. ¹¹ Repaũ cho'osichejana raisi'kũreta'ni repaũ majapãi Israelpãi pojomanesinaa'me repaũ'te. ¹² Chekũnare repaũ'te cuasajũ pojonareta'ni, "Dios chĩia'me ina", chinasomũ repaũ. ¹³ Repaũ'te cuasana pa'iche'te maipi ija'che cuasato cu'amũ: "Pãi ũcuankũko Dios chĩichi'aa'me", chini cuasato cu'amũ. ũcuachi'a, "Ŭmũna'me romiochi'a chiijũ chĩiva'nare paa Dios chĩia'me ina", chini cuasato cu'amũ. ũcuachi'a, "Pãiu chĩi paaneekũ chĩiva'nare paa Dios chĩia'me ina", chini cuasato cu'amũ. Peore jã'aja'ñe cuasache cu'amũ. Jã'ata'ni, "Repanapi Dioni cuasajũna Repaũji chẽa paatota'ni Repaũ chĩia'me jã'ana", chini cuasato re'omũ. Jã'aja'ñeta'ni ũcuarepaa'me.

¹⁴ Jesús Dios pa'iche Kũajau pãioji jãaaona maija'iu pãiu ainee jmamakarũ maina'me pa'isi'kua'mũ repaũ. Pãire oiũ re'oja'che cho'okaisi'kua'mũ repaũ. ũcuachi'a Dios pa'iche ũcuarepare kuasi'kua'mũ. Pũka'kũpi, repaũ'te ũcuate'eũ'te rũa Masiũ'te jo'kaũna rũa Masiũ pa'ũna ñasinaa'me chũkũna. ¹⁵ Repaũ Juan Pãi Okoro'vesi'kũ Jesure ña ujachũ'opi ija'che i'kaasomũ:

"Aperũmũ ikũ pa'ijache ija'che kuasi'kua'mũ chũ'u: 'Pãiu, cho'je Raijau chũ'ure na'a rũa masiũ'mũ, chũ'u chuta'a peorũmũ pa'ikũjekũ',

chiisi'kua'mu chu'u", chinasomu repau Juan Pāi Okoro'vesi'ku.

¹⁶ Repau Jesús maire rua oikujeku si'arumu rua re'oja'che cho'okaiu pa'imu. ¹⁷ Dios Repau chũ'uñe'te tocha jo'kaa'ku chini Moiseni chũ'uasomu. Jesucristo'teta'ni pāire oiũ re'oja'che cho'okaiu Repau pa'iche'te ũcuarepare kuaa'ku chini chũ'u raosomu Repau Dios. ¹⁸ Diore ñoma'kujekuna ñamanaa'me pāi. Mamakuta'ni ũcuate'euji Puka'kure si'arumu kueñe ja'me pa'ikujī Puka'ku pa'iche kuasi'kua'mu maire.

Juan Pāi Okoro'veku Jesucristo pa'iche'te kuamu

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Ūcuarumu Jerusalén vñe'joopo cana judiopāi chũ'una Juan pa'ichejana sani, "¿Keeja'iu'u mu'u?", chiapu chini phairipāina'me Leví jojosinare Dios vñe' cho'оче cho'okainani saosome. ²⁰ Saorena sani repau pa'iche'te sēejuna rũhiñe kuasomu Juan repanare.

—Pāi ũcuankore chũ'ua'ku chini Dios Raoja'mu chiisi'kuma'mu chu'u —chinasomu repau.

²¹ Chikuna jo'e sēiasome repana.

—Jā'a pa'ito, ¿keeja'iu'u mu'u? ¿Aperumu pa'isi'ku, Elíaa'u? ¿Dios chu'o kuaku'u? —chinasome repana.

Chitena i'kaasomu repau.

—Elíama'mu chu'u —chinasomu repau.

Chikuna jo'e sēiasome repana.

—Jã'a pa'ito, ¿chukuna cha'acojñokum'u mu'u? ¿Dios chu'o kuakajaua'u? —chiniasome repaña.

Chitena i'kaasomũ repañũ.

—Mũsanũkona cha'acojñokuma'mũ chu'u — chiniasomũ repañũ.

²² Chikuna jo'e i'kaasome repaña.

—Jã'a pa'ito, ¿keeja'iu'u mu'u? Kuajũ'u chukuna'te. Mu'u kuasi'ere chukuna'te raosinare sa kuache pa'imũ. Mu'u cho'оче, ¿ũquea'che? —chiniasome repaña repañũ'te.

²³ Chitena i'kaasomũ repañũ.

—Pãi peochejare rani pa'iu pãipi raito ujachu'opi ija'che i'kaku chu'vamũ chu'u: “Maire Paakuni cha'aju mũsanũkona rekoñoã ma'a rũhiñe pa'ima'a care'vacheja'che, re'ojarekoñoã care'vaju pa'ijũ'u.” “Jã'aja'ñe i'kaja'mũ repañũ”, chiiu aperumũ Isaías, Dios chu'o kuasi'ku tocha jo'kaasomũ, chu'u i'kajachere kuara chini — chiniasomũ repañũ Juan.

²⁴⁻²⁵ Ũcuarumũ Juanre sēniasaa'ju chini fariseopãi saosina repañũ'te jo'e i'kaasome.

—“Pãi ũcuanũkore chũ'ua'ku chini Dios Raoja'mũ chiisi'kuma'mũ chu'u. Elíama'mũ chu'u. Dios chu'o kuakaikuma'mũ chu'u. Mũsanũkona cha'acojñokuma'mũ chu'u”, chiikuta'ni, ¿je'se pa'iana pãi okoro'veku mu'u? —chiniasome repaña.

²⁶ Chitena i'kaasomũ repañũ.

—Pãi okoro'veku'mũ chu'u. Cheku mũsanũkonani ja'me pa'imũ. Jã'ata'ni repañũ'te pojoma'me mũsanũkona. ²⁷ “Chu'ure cho'je rajja'mũ”, chiisi'kure mũsanũkonare ja'me pa'iku'te na'a ruã masikũjekuna repañũ'te cuasa,

vajuchuku pa'imu chu'u —chiniasomu repau Juan Pãi Okoro'veku.

²⁸ Jordán chiacha chekukã'ko ãsuu muikã'ko cacheja Betania chejana Juan Pãi Okoro'veku pa'ichejana jã'aja'ñe cho'oasome repana.

Jesús pãi ãcuanuko cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisõja'mu

²⁹ Jo'e apeñatato Jesupi repau pa'ichejana saiuna ña i'kaasomu Juan.

—Ñajũ'u jã'ure Dios Raosi'kure. Pãi ãcuanuko cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisõja'mu repau. ³⁰ Aperumu repau pa'ijache ija'che kuasi'kua'mu chu'u: “Chu'u cho'je Raijauta'ni chu'u chuta'a peorumu pa'ikujeku chu'ure na'a rua masiku'mu”, chiisi'kua'mu chu'u.

³¹ Aperumuna repau pa'iche vesukuta'ni rani pãire okoro'vemu chu'u, Israelpãipi ãcuanuko repau pa'iche'te masia'ju chini —chiniasomu repau Juan.

³² Ûcuarumu Juan ija'che kuaasomu:

—Dios Rekocho ãkupoja'iu cunaumupi ñou caje ikuni canukauna ñasi'kua'mu chu'u.

³³ Jã'aja'ñe repau pa'iche chuta'a ñamarumu vesusi'kua'mu chu'u. Chu'upi pãire okoro'vea'ku chini chu'ure Raosi'ku Dios aperumu ija'che i'kasi'kua'mu chu'ure: “Na'a pa'isirumu chu'u Rekochoji caje pãiu ni canukache ñaja'mu mu'u. Ûcuarekocho'te pãire ãsija'mu repau, repau'te cuasanani ja'me paa chini”, chiisi'kua'mu Dios chu'ure. ³⁴ Dios kuasi'e Repau Rekocho cajeche ñasi'kua'mu chu'u. Ñasi'kujeku,

“Dios Mamakũ'mũ ikũ”, chiiũ kuamũ chu'ũ
—chinasomũ repaũ Juan.

Jesús chareparo jñaasinani kuamũ

³⁵⁻³⁶ Jo'e chekũumucuse Juan repaũ neena te'eka'chapana'ne ũcuachejare paniasome. Jesupi ũcuachejari caraiũna ña i'kaasomũ repaũ.

—Ñajũ'ũ jã'ũre, Dios Raosi'kũre. Pãĩ ũcuanũko repaũna cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisõja'mũ jã'ũ —chinasomũ repaũ.

³⁷ Chikũna asa repaũ neena te'eka'chapana Jesure tuhaasome. ³⁸ Tuhajũna Jesús chũri ña i'kaasomũ repaũ.

—¿Ëque tuhache mũsanũkona chu'ũre? —chinasomũ repaũ.

Chikũna i'kaasome repaũ.

—Masiũ, ¿keecheja cavũ'ere pa'ivũ ku'ikũ mũ'ũ? —chinasome repaũ.

³⁹ Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Raijũ'ũ. Sani ñaũũ —chinasomũ repaũ. (Reparũmũ na'ito chekurũmũ cuatro pa'icosomũ.)

Chikũna repaũ pa'ivũ'e tuha ña ũcuavũ'ere pa'ijũ na'iasome repaũ.

⁴⁰ Repaũna te'eka'chapana Juanpi i'kaũna asa tuhasina te'eũ Andrea'mũ, Simón Pedro cho'jeũ.

⁴¹ ũcuarũmũ Andrés na'mi sani repaũ ma-jaa'chũni Simonre ku'e jña i'kaasomũ.

—Cristo'te tijñasinaa'me chũkũna —chinasomũ repaũ. (“Cristo” chini “Pãĩ ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũa'mũ” chiimũ griego chu'o.)

⁴² I'ka pi'ni majaa'chüre Simonre Jesús pa'ichejana saasomü repau. Sauna ña Jesús repau'te Simonre ija'che i'kaasomü:

—Mü'ü mamia'me Simón. Juan mamakü'mü mü'ü. Jo'e chekere mami ve'oja'mü chü'ü mü'üre Cefa'te —chiniasomü repau Jesús. (“Cefas” chini “Pedro” chiimü griego chü'o.)

Felipena'me Natanaelre soimü Jesús

⁴³ Jo'e apeñatato repau Jesús Galilea chejana sasa chiniasomü. Chuta'a saima'ñe pa'ia Felipe'te tijña i'kaasomü.

—Chü'uni ja'me ku'ia chü'ü chü'üñe'te cho'oku pa'ijü'ü —chiniasomü.

⁴⁴ Repau Felipe Betsaida vü'ejoopo caküasomü. Andrena'me Pedro ücuachi'a ücuate'ejoopo canaasome. ⁴⁵ Ücuarumü Felipe Natanaelre ku'e jña i'kaasomü.

—Dios Raoja'mü chiisi'küni tijñacuhasinäa'me chüküna. Moisés aperumü Dios chü'üsi'e tocha jo'kasiphuro repau pa'ijachere küamü, Dios chü'o küasina ücuachi'a. Churata'ni ücuarepañi ñame mai. Jesua'mü repau. Nazaret vü'ejoopo caküa'mü. José mamaküasomü —chiniasomü repau.

⁴⁶ Chiküna Natanael i'kaasomü.

—Nazaret vü'ejoopo cana te'euñe'e re'oküñe'e peocosome —chiniasomü.

Chiküna Felipe i'kaasomü.

—Rani ña masijü'ü repau'te —chiniasomü repau.

⁴⁷ “Jau”, chini Jesús pa'ichejana Natanaelpi tñ'aküna ña i'kaasomü Jesús.

—Ñajũ'u. Israelrepauji jmamakarujẽ'e jorema'kupi raimu jã'u —chinasomu repau.

48 Chikuna Natanael ija'che sēniasasomu repau'te:

—¿Je'se pa'iana chu'u pa'iche masiku mu'u? —chinasomu.

Chikuna Jesús i'kasomu.

—Felipe mu'ure chuta'a soimarumu higoñu vu'evu pa'ikuni ñasi'kua'mu chu'u mu'ure —chinasomu repau.

49 Chikuna Natanael i'kasomu repau'te.

—Masiu, Dios Mamaku'mu mu'u. Israelpãi chũ'uku'mu —chinasomu repau.

50 Chikuna Jesús i'kasomu repau'te.

—Chu'upi repacheja pa'imanesi'kupi mu'uni, “Higoñu vu'evu pa'ikuni ñasi'kua'mu chu'u mu'ure”, chikuna asa, “Dios Mamaku'mu mu'u”, chini cuasamu mu'u chu'ure. Jã'ajekuna chu'upi chekere na'a vesache'te cho'okuna ñaja'mu mu'u —chinasomu repau.

51 Chini jo'e i'kasomu Jesús.

—Chu'ure pãire ja'me paau chini Dios Raosi'kure cunaumupi vatauna chu'u nukachejana ángeles Diore ja'me pa'inapi muni caje jo'e muni cajeju cho'onani ñajanaa'me musanukona. Ũcuarepaa'me jã'a —chinasomu Jesús repanare.

2

Galilea cheja Caná vu'ejoopo caku romio'te vejarum cho'osi'ere kumtu

¹ Ka'chaumucujña pa'isirumuna Galilea cheja cajoopo Caná v'ejooona pãiuji romioni vejakuna fiesta cho'osinaa'me pãi. Jesús puka'ko repanare ja'me pa'isi'koa'mo. ² Sotena chukuna Jesús neena repauna'me saisinaa'me. ³ Fiesta cho'orumuna pãisi uche conopi si'asõuna Jesús puka'ko repau'te ija'che i'kasi'koa'mo:

—Pãisi uche cono si'asõmu —chiisi'koa'mo repao.

⁴ Chikona Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ja'ko, ¿je'se pa'iuuna chu'uni kuako mu'u? Chu'u masiche cho'o ñorumu chuta'a t'ama'mu —chiisi'kua'mu repau.

⁵ Chikuna pãisi uche cono ukuanare i'kasi'koa'mo repao.

—Chu'u neeku chũ'uñe peore cho'ojũ'u —chiisi'koa'mo repao.

⁶ Repana nukacheja kueñere churupũã catapi cho'osipũã seireparũã pa'isi'kua'mu. (Judíopãi cu'a tunorumu ucuarũãqueepi oko jũjña masi choasinaa'me. Te'epu cincuenta litros chekurumu setenta litrojatu'ka oko ro've paaasome repana.) ⁷ Reparumu Jesús pãisi uche cono ukuanare ija'che i'kasi'kua'mu:

—Ipuã oko ro've timujũ'u —chiisi'kua'mu repau. Chikuna reparũã oko ro've timusinaa'me repana. ⁸ Reparumu Jesús repanare jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chura jmara'karu ea sa fiesta chũ'ukuni ukujũ'u —chiisi'kua'mu repau repanare.

Chikuna repau chũ'usi'e cho'osinaa'me repana. ⁹⁻¹⁰ Sa ñisirena fiesta chũ'ukujũ charo ũku ñasi'kua'mu okopi pãisi uche

cono carũhisi'e. Jã'ata'ni repau repana ea rasicheja vesusi'kua'mu. Repau'te cho'оче cho'okainata'ni masisinaa'me easinajeju. Ũku pi'ni fiesta chũ'uku romi vejasi'kure soni i'kasi'kua'mu.

—Pãi chekuna fiesta cho'oni pĩsi uche cono na'a rua re'oja'chere charo ũkuanaa'me. Repana soicojñosina rua ũkusirumuna pĩsi uche cono na'a jmamakarũ re'oja'chere ũkuame. Mu'uta'ni cho'jepi pĩsi uche cono rua re'oja'chere ũkuamu mu'u soisinare —chiisi'kua'mu repau.

11 Charo Galilea cheja cajoopo Caná vu'ejoopona Diochi'a cho'omasiche'te cho'osi'kua'mu Jesús, repau aperumu cho'omanesi'e. Repau masiche'te pãire cho'o ñoũna chũkuna repau neena na'a rua cuasasinaa'me repau'te.

12 Jã'a cho'o pi'nisirumu Capernaum vu'ejoopona saisi'kua'mu repau Jesús, pũka'kona'me cho'jechĩina'me chũkuna repau neena. Sani tĩ'a jmamakarũ pa'isinaa'me chũkuna.

Dios vu'ena kaka põse ĩsinare Jesús eto saosi'ere kamu

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Pascua, judiõpãi fiestarumu tĩ'api'rakuna Jesús Jerusalén vu'ejoopona maisi'kua'mu.

14 Mani Dios vu'e kaka ñato pãi jo'chava'nare vacana'me ovejana'me ũkupova'nare ĩsiju pa'isinaa'me. Ũcuachi'a chekuna so'ña raisinani kuri tĩikurire sa'ñekaiju ñu'isinaa'me na'a rua jñaaũu chini. 15 Jã'aja'ñe cho'ojuna ña Jesús

pĩsipi ʋjame vāto pi'ni peochejñana suĩ'sueku etosi'kua'mu repanare pāina'me ovejana'me vaca. Ũcuachi'a kuri sañena nee kurire're kuni to'jñosō mesako'ña sia po'ne ũhasi'kua'mu repau. ¹⁶ Jā'aja'ñe cho'o pi'ni ũkupova'nare ĩsinare ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—Musanukona neemajñaruã etuajũ'u. Põse ĩsiv'u'e cho'ocheja'che cho'omanejũ'u chu'u Ja'ku vu'e —chiisi'kua'mu repau.

¹⁷ Jā'aja'ñe i'kauna asa chukuna repau neena Dios chu'o tocha jo'kasi'ere cuasasinaa'me. Ija'che kuumu repa:

Mu'u vu'e kuiraneekujekuna cu'ache ti'jñeja'mu chu'ure,
chiimu repa tocha jo'kasi'e.

¹⁸ Ũcuarumu Jesús cho'osi'ere ña judíopāi chũ'una ija'che sēsinaa'me repau'te:

—¿Neepi chũ'u raorena Dios vu'e pa'isinare etou mu'u? Dios Raosi'ku pani Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'u chukuna'te —chiisinaa'me repa repau'te.

¹⁹ Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ivu'ere musanukonapi ñañosōru choteumu-cujña jo'e cho'o pi'nija'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

²⁰ Chikuna judíopāi i'kasinaa'me repau'te.

—Cuarenta y seirepaũsurumu cho'ou paniasome pāi ivu'e pi'niñetu'ka. Jā'arepakeerumu cho'osiv'u'e, ¿je'se cho'oku choteumucujñachi'a cho'oja'u mu'u? —chiisinaa'me repa repau'te.

²¹ Jā'ata'ni Dios vu'e cho'oche'te i'kamanesi'kua'mu Jesús. Repau ca'nivute i'kasi'kua'mu repau. ²² Na'a pa'isirumu repau

Jesús jūni vajūraisirumū repau i'kasi'ere jo'e cuasasinaa'me chūkuna repau neena. Cuasaju, “Dios chū'o tocha jo'kasi'ena'me Jesús i'kasi'e ũcuarepaa'me”, chiisinaa'me chūkuna.

Pāi ũcuanuko cuasache masimū Jesús

²³ Pascuarumujekuna Jesús Jerusalén vū'ejoopo'te pa'iu Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñokuna ña pāi jainuko cuasaasome repau'te, “Dios Raosi'kua'mū ikū”, chini. ²⁴ Jā'ata'ni pāi ũcuanuko cuasache masakujekū sē'sevuchi'a cuasana i'kache jachaasomū repau. ²⁵ Pāi cuasache kuanare ku'ema'kua'mū repau, pāi ũcuanuko cuasache masakujekū.

3

Jesuna'me Nicodemo cutuche'me

¹ Reparumū Nicodemo paniasomū fariseopāi. Judíopāi te'enare chū'ukū paniasomū repau. ² Jesuni ñara chini ñamipi mūa i'kaasomū repau Nicodemo.

—Masiū, Diopi mū'ure raocosomū pāire che'choa'kū chini. Diopi mū'ure cho'okaima'to Repauchi'a cho'omasiche cho'omanera'amū mū'ū. Masime chūkuna jā'a —chiniasomū repau.

³ Chikuna Jesús i'kaasomū.

—Pāipi chīiva'ū jñaacojñoñeja'ñe jo'e mama jñaacojñomaneni Dios neena pa'icu'amū repanare. ũcuarepaa'me jā'a —chiniasomū repau.

⁴ Chikuna Nicodemo i'kaasomū repau'te.

—Pãiu ai, ¿je'se jo'e mama jñaacojñoja'u? Puka'ko cutaro kaka jo'e mama etacu'amũ maire ainare —chiniasomũ.

⁵ Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Pãi ũcuaukore romipi jñaame. Jã'ata'ni Dios Rekochoji pãi rekoñoãre care'vakaima'to Repau neena pa'icu'amũ repanare. Ũcuarepaa'me jã'a. ⁶ Pãi romi jñaasinajeju pãia'me mai. Dios Rekochoji pãi rekoñoã care'vacojñosina Repau Rekochoji repanani ja'me pa'ũna pa'iche re'oja'chere mama pa'ime repana. ⁷ Chu'u musaukonare, “Chĩiva'u jñaacojñoñeja'ñe jo'e mama jñaacojñojũ'u”, chiisi'e asa tĩĩne cuasamanejũ'u. ⁸ Musaukona tutache asanata'ni tutu raichejajẽ'e vesuju tutu saichejajẽ'e vesume. Ũcuaja'che Dios Rekocho cho'ochere vesume pãi. Pãi rekoñoã care'vakani ja'me pa'imũ Reparekocho, re'oja'che paaru chini — chiniasomũ repau.

⁹ Chikũna Nicodemo i'kaasomũ.

—Mu'u i'kache asavesumũ chu'u — chiniasomũ repau.

¹⁰ Chikũna Jesús i'kaasomũ repau'te.

—Mu'u judiõpãi che'chokuta'ni, ¿je'se pa'ũna rua masiuta'ni chu'u i'kache asavesukũ?

¹¹ Mu'ure chu'o ũcuarepare ija'che i'kamũ chu'u: Chu'u masiche'te i'kakũ'mũ chu'u. Ũcuachi'a chu'u ñasi'ere kuaku'mũ chu'u. Jã'ata'ni asa jachame musaukona. ¹² Chu'ure icheja cheja pa'iche kuaku'teta'ni asa jachame musaukona. Jã'ajekũna chu'upi Dios pa'ichejaqueere kuato na'a rua jachajanaa'me musaukona.

13 'Dios pa'icheja muni cajesinajẽ'e peome. Jã'ajekuna repacheja pa'iche masina peome. Pãire ja'me paaɯ chini Dios Raosi'kujekũ te'eũ masimũ chu'ũ, ũcuacheja cajesi'kujekũ. Jã'ajekuna repacheja pa'iche kuamũ chu'ũ.

14 Ũcuachi'a iere kuara: Aperumũ Moisés repaũ pãĩ peocheja pa'irumũ cunapi añajava'ure cho'o vãsochona quẽo suo nukocheja'che kurususẽ'verona jẽ'jo nukojanaa'me pãĩ chu'ure Dios Raosi'kure. Chu'ure jã'aja'ñe vanisõjañe ãsemanaja'mũ Dios, 15 pãĩpi chu'ure cuasanapi Repaũ pa'ichejare sani paapũ chini —chinasomũ repaũ Jesús.

Pãĩ ũcuanukore oikũ'mũ Dios

16 Ũcuarumũ Jesús repaũ'te jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Dios pãĩ ũcuanukore rũa oikujekũ chu'ure Repaũ Mamakũ'te ũcuate'euni chejana raosi'kua'mũ, pãĩpi chu'uni cuasajũ vati toa uuma'ñe Repaũ pa'ichejare ai sani paapũ chini.

17 Pãire, “Mũsanukona cu'ache cho'osi'e ro'ijã'ũ”, chiau chini raomanesi'kua'mũ Dios chu'ure Repaũ Mamakũ'te. Pãire vati toa uuche'te ãsea'kũ chini raosi'kua'mũ Dios chu'ure.

18 Pãĩ chu'ure Dios Mamakũ'te cuasana repaña cu'ache cho'osi'e ro'imanejanaa'me. Jã'ata'ni chu'ure cuasamana repaña cu'ache cho'osi'e ro'ijanaa'me, Dios Mamakũ'te ũcuate'euni cuasamanajejũ. 19 Chu'ũ miañeja'ñe re'oja'che pa'ikũ pãĩpi Dios pa'iche masia'jũ chini chejana raisi'kua'mũ chu'ũ. Jã'ata'ni pãĩ chijachejaja'che pa'iche'te cu'are na'a rũa chiijũ miañeja'ñe re'oja'che pa'iche cuhejũ cuasama'me chu'ure.

Jã'ajekuna chu'ure cuasama'ñe ro'i ro'ijanaa'me repaña. ²⁰ Cu'ache pa'ina ũcuanuko chu'ure Miañeja'ñe Pa'iku'te raima'me repaña cu'ache cho'ojũ pa'iche'te kuaku chini. ²¹ Dios chu'o jachamanata'ni cuhema'ñe jovome chu'ure Miañeja'ñe Pa'iku'te, re'oja'che pa'ijuna pãipi ña, “Diopi cho'okaiuna Repaũ chu'ũ'ũne cho'onaa'me ina”, chiapũ chini —chiniasomũ repaũ.

Juan Pãi Okoro'vekũ Jesús pa'iche'te jo'e i'kamũ

²² I'ka pi'nisirũmũ chũkuna repaũ neena Jesuna'me Judea chejare sani jmakaru pa'isinaa'me. Ũcuachejare pa'ijũ pãire okoro'vesinaa'me chũkuna. ²³ Reparũmũ Juan Salim cheja kueñe cachejare Enón chejare pa'ijũ pãire okore ro'vekũ paniasomũ, chiichiañaã rũa pa'ichejajekuna. Pãi si'arũmũ sani okoro'vecojñoasome repaũ'te. ²⁴ Jã'aja'ñe cho'okũ paniasomũ Juan pãi chẽavũ'e repaũ'te chuta'a cuaomarũmũ.

²⁵ Reparũmũ Juan neenapi judíopãiũni cu'a tũnoñe'te cutujũ ke'reasome. ²⁶ Jã'aja'ñe cho'ocuha repañare paakũni Juanni i'kañũ chini saniasome repaña.

—Masiũ, mũ'ũ Jordán chiacha ũsũ mũikã'ko pa'irũmũ mũ'ũre ja'me pa'isi'kũ, mũ'ũ ña i'kasi'kũ Jesupi pãire okoro'vekuna pãi jainũko jovojuasome repaũ'te —chiniasome repaña.

²⁷ Chitena Juan i'kaasomũ.

—Pãi ũcuanũko repaña cho'omasiche Dios jo'kasi'ea'me. Jo'kama'to cho'ovesura'ame repaña. ²⁸ Ija'che i'kasi'kua'mũ chu'ũ aperiũmũ:

“Dios chũ'ure pãire ũcuanũkore chũ'ua'ku chini raomanesi'kua'mũ. Repau Raojau rajachere kuaa'ku chini raosi'kua'mũ Dios chũ'ure”, chiiche asasinaa'me musanũkona. ²⁹ Ija'chea'me: Pãiu romio'te vejani paamũ. Paaku repaoni pojoku i'kato repau'te ja'me pa'iku repau vejarumũ cho'okaisi'kupĩ kueñere nukaku asani rua pojosõmũ. Ũcuaja'che pãipi Jesuni cuhema'ñe asa jovojuna rua pojosõmũ chũ'ũ. ³⁰ Jesuni pãi na'a jainũko jovoa'ju chiimũ chũ'ũ. Chũ'ureta'ni na'a te'eva'na jovoa'ju chiimũ chũ'ũ —chinasomũ repau Juan Pãi Okoro'veku.

Cũnaumũ cajesi'ku pa'iche'te kuamũ

³¹⁻³² Ũcuarumũ Juan jo'e i'kaasomũ.

—Cũnaumũ cajesi'ku Dios Mamaku pãi ũcuanũkore na'a rua masiku'mũ. Pãi icheja cheja jñaacojñosinajeju cheja pa'ichechi'a masiju i'kame. Cũnaumũ cajesi'kuta'ni pãi ũcuanũkore na'a rua masiujeku cũnaumũ repau pa'iu ñasi'ena'me asasi'e kuamũ. Jã'ata'ni pãi jainũko jachame repau kuache. ³³ Repau kuache jachamanata'ni, “Repau pa'iche'te Dios kuasi'e ũcuarepaa'me”, chiiju cuasame. ³⁴ Repau Jesús Dios Raosi'kujeku Dios chũ'ore kuamũ. Dios Repau Mamaku'te Jesure Repau Rekocho'te ũsema'ñe ñisi'kua'mũ, ũcuauñi si'arumũ ja'me pa'iu peore re'oja'che cho'okaaũ chini. ³⁵ Mai Ja'ku Dios Repau Mamaku'te chiimũ. Peore paaku chũ'ua'ku chini ũcuauñi jo'kaasomũ Repau. ³⁶ Dios Mamaku'te cuasana repaña jũnisõsirumũ Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. Dios Mamaku'te

cuasamanata'ni Repaꝝ pa'icheja saima'ñe Diopi chũ'uuna si'arũmũ uujũ pa'ijanaa'me repana —chinasomũ Juan Pãi Okoro'vekũ.

4

Samaria cakona'me Jesús cutusi'ere kuamũ

¹⁻³ Ũcuarũmũ ija'che cutuasome pãi: “Pãi jainũko repaꝝ neena pañu chini Juanre jovo okoro'vecojñome. Jã'ata'ni Jesuni na'a jainũko pãi jovo okoro'vecojñome, repaꝝ neena pañu chini”, chiniasome. Pãi okoro'vemanesi'kua'mũ Jesús. Chũkũna repaꝝ neenata'ni pãi okoro'vesinaa'me. Ũcuarũmũ repaꝝ Jesús, “Pãipi rũa cutujũna asa fariseopãi chũ'u cho'оче masime”, chini Judea cheja pa'ikũji, “Galilea chejana co'iñu”, chiisi'kua'mũ chũkũna'te.

⁴ Samaria chejapi caraiche pa'isi'kua'mũ chũkũna'te. ⁵ Saijũ Samaria cheja cajoopo Sicar vũ'ejoopona tĩ'asinaa'me chũkũna. Aperũmũ Jacob repaꝝ mamakũ'te Josere repajoopo kueñe cachejare cheja jo'kaasomũ. ⁶ Ũcuachejare oko eacoje pa'imũ, “Jacob ũhisicojea'me”, chiicojñocoje. Ũcuarũmũ Jesús ku'iu ca'nasõ repacoje ru'tavana pũusi'kua'mũ. Nũkarepaꝝ pa'icosomũ reparũmũ. ⁷⁻⁸ Chũkũna repaꝝ neena ãure kooñu chini vũ'ejoopona saisinaa'me. Chũkũna saisirũmũ Samariapãio okore eara chini oko eacojena rani tĩ'aona Jesús ija'che i'kaasomũ repao'te:

—Oko ũkuajũ'u chũ'ũre —chinasomũ repaꝝ.

⁹ Chikũna i'kaasomo repao.

—¿Je'se pa'iana mu'u chu'ure Samariapãioni judíopãiuji okore sēeku? Tiiñe cho'omu mu'u —chiniasomo repao. (Judíopãipi Samariapãire cutucuheme. Jã'ajekuna repau i'kache'te asa jñano jã'aja'ñe i'kaasomo repao.)

¹⁰ Chikona i'kaasomu repau.

—Dios ïsira chiichena'me chu'u mu'ure oko sēesi'ku pa'iche masini sēera'amo mu'u chu'ure. Sēeto mu'u rekocho ũku vajuche'te oko ũkuara'amu chu'u mu'ure —chiniasomu repau.

¹¹ Chikuna i'kaasomo repao.

—Rua ruimu icoje. ¿Ëqueri eaja'u mu'u? ¿Jeechjare chu'u rekocho ũku vajuche oko eaja'u mu'u? ¹² Mai airãiu Jacobpi jo'kaasomu icoje maire oko ũkure'оче pa'icoje. Repauna'me repau mamachĩina'me repau jo'chava'na ũkuasome icoje pa'iche oko. ¿Icoje pa'iche oko na'a rua re'oja'chere ũkuaja'u mu'u chu'ure? ¿Repau'te na'a rua masiku mu'u? —chiniasomo repao.

¹³ Chikona i'kaasomu repau.

—Icoje pa'iche oko ũkusinare jo'e okouaja'mu repanare. ¹⁴ Jã'ata'ni chu'u ũkuache'te oko ũkunare jo'e okouamaneja'mu. Chu'u ũkuache'te oko ũkuna oko puniu si'ama'ñe oko raicheja'che repana rekoñoã si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me —chiniasomu repau.

¹⁵ Chikuna i'kaasomo repao.

—Mu'u i'kache'te oko ũkuajũ'u chu'ure, jo'e chu'uni okouamanea'ku, icoje rani jo'e oko eache peoa'ku chu'ure —chiniasomo repao.

¹⁶ Chikona i'kaasomu repau.

—Muñjure soijani ichejana rajũ'u —
chinasomũ repau repao'te.

17-18 Chikũna i'kaasomo repao.

—Umũ peoko'mo chũ'u —chinasomo.

Chikona i'kaasomũ repau.

—Cincorepanare umũpãi veja pan-
icuhasi'koa'mo mũ'u. Chura chekũre
mũñjuma'kũni pa'imo mũ'u. Jã'ajekũna, “Umũ
peoko'mo chũ'u”, chini chũ'o ũcuarepare
i'kasi'koa'mo mũ'u —chinasomũ repau.

19-20 I'kaũna asa i'kaasomo repao.

—Dios chũ'o kũakũcosomũ mũ'u. Chũkũna
aipãi pa'isina ikũtina mũni Dioni pojoũu chini
ro're ñuniasome. Mũsanũkona judiõpãita'ni
ija'che i'kanaa'me: “Jerusalén vũ'ejoopona
sani Diore pojoche pa'imũ maire”, chiinaa'me
mũsanũkona —chinasomo repao.

21 Chikona i'kaasomũ repau.

—Chũ'u i'kache jachama'ñe cuasajũ'u mũ'u.
Na'a pa'isirũmũ pãi ũcuanũko Pũka'kũre
Diore pojoũu chiina ikũti mũimanejanaa'me.
Ũcuachi'a Jerusalén vũ'ejoopo saimanejanaa'me
repana.

22 Mũsanũkona Samariapãi
mũsanũkona pojokũ pa'iche vesũme. Chũkũna
judiõpãita'ni chũkũna pojokũ pa'iche masime,
vati toa uuche ũsekaikũji Dios Raosi'kũpi
judiõpãijekũna.

23 Pãi Dios chũ'o jachama'ñe
repana rekoñoã Repau'te masirepa pojorũmũ
tĩ'aja'mũ. Chura reparũmũ tĩ'acuhamũ.

Jã'aja'ñe cho'oju paarũ pãi chiimũ Repau Dios.
24 Dios ca'niũjẽ'e peokũjekũ ñoma'kũa'mũ.
Pãipi Repau chũ'ore jachama'ñe rekoñoãpi

Repauni masi cuasaju pojoa'ju chiimu Dios —chinasomu Jesús.

²⁵ Chikuna i'kaasomo repao.

—Iere masiko'mo chu'u: Mesías, pãi ũcuanukore chũ'ua'ku chini Dios Raojau raija'mu. Rani maire peore che'choja'mu —chinasomo repao. (“Mesías” chini “Cristo” chiimu griego chu'o.)

²⁶ Chikona i'kaasomu repau.

—Chu'u mu'ure i'kaku ũcuau'mu —chinasomu repau repao'te.

²⁷ Ūcuarumu chukuna repau neena tĩ'a Jesupi romiona'me cutukuna ña jñanosinaa'me. Jã'ata'ni, “¿Je'se pa'ina ikore i'kaku mu'u? ¿Ëquere musanukona cutuche?”, chiimanesinaa'me chukuna. ²⁸ Ūcuarumu repao oko eapu ũcuachejana jo'ka vø'ejoopona sani pãire ija'che i'kaasomo:

²⁹ —Chu'u pa'io cho'osi'e ñamanesi'kuta'ni peore masiku kuasi'kure ñajañu. Dios Raosi'kucosomu repau —chinasomo repao repanare.

³⁰ Chikona asa vø'ejoopo eta chukuna pa'ichejana raisinaa'me repana. ³¹ Repana chuta'a tĩ'amarumu chukuna Jesús neena rua i'kasinaa'me repau'te.

—Masiu, ãu ãijũ'u —chiisinaa'me chukuna.

³² Chitena i'kasi'kuammu repau.

—Ñu paamu chu'u, musanukona vesuche'te —chiisi'kuammu.

³³ Chikuna sãiñechi'a cutusinaa'me chukuna repau neena.

—¿Chekunapi ãu ra ãure ikure? —
chiisinaa'me chukuna.

³⁴ Chukuna cutuche masiku i'kasi'kua'mu repau.

—Ãu chu'u paache'me ie: Chu'u ãu ãiñe chiicheja'che chu'ure Raosi'ku chu'u jo'kasi'e cho'o pi'nira chiimu chu'u. ³⁵ Musanukona ija'che i'kanaa'me: “Ûcuaka'chapapãimia pani tuare'omu trigo”, chiinaa'me. Ija'che kamu chu'u musanukonare: Jã'anare pãi, chu'ure rainare ñajũ'u. Trigo re'ochaja'che pa'imu repana rekoñoã. Irumu chu'u chu'o asa chẽare'omu repanare. ³⁶ Chekurumu pãijji Dios chu'o chu'vakuna asanata'ni jachame pãi. Na'a pa'isirumu chekupi Ûcuanani chu'vakuna Dioni cuasaju jũnisõsirumu Dios pa'ichejare sani pa'ijanaa'me. Jã'aja'ñe cho'oru pojosõjanaa'me repanare chu'vasina charo chu'vasi'kuna'me cho'je chu'vasi'ku. ³⁷ Aperumu pãi ija'che i'kaasome: “Pãiu trigo tãuna ainee rua pa'iana chekupi tuakaimu”, chiniasome repana. Ûcuarepaa'me jã'a. ³⁸ Jã'aja'ñe pa'imu Dios chu'o chu'vache. Ija'chea'me: Musanukonare saomu chu'u, Dios chu'ore chu'vajuna pãipi asa chẽa Repauni cuasaja'ju chini. Dios chu'o asa chẽamanesinani chu'vajanaa'me musanukona. Repanare aperumu chu'vasina chu'vasi'ejachere Ûcuare jo'e musanukonapi chu'vajuna asa chẽa Diore cuasajanaa'me repana churata'ni, chiimu chu'u —chiisi'kua'mu Jesús.

³⁹ Ûcuarumu repajoopo cana rua jainuko, repaaji, “Chu'u pa'io cho'osi'e ñamanesi'kata'ni

peore masiku kuasi'kua'mu", chikona asa Jesure cuasaju jovosinaa'me, "Dios Raosi'kua'mu repau", chini. ⁴⁰ Jã'ajekuna Samariapãi Jesuni tã'a i'kasinaa'me, repauji saima'ñe repanana'me paañ chini. I'karena ka'chaumucujña repanare ja'me pa'isi'kua'mu repau, chukunana'me. ⁴¹ Ũcuauji Jesupi i'kauna asa na'a jainuko pãi cuasaju jovosinaa'me repau'te. ⁴² Ũcuarumu romio'te i'kasinaa'me repana.

—Chura mu'u kuasi'echi'a asa cuasama'me chukuna. Ũcuau i'kache asasinajeju cuasame chukuna repau'te. "Dios Raosi'kua'mu iku. Maire si'achejña pa'inare vati toa uuche Æseku'mu", chini masiju cuasame chukuna repau'te —chiisinaa'me repana.

Pãi chũ'uku'te cho'oche cho'okaiku mamaku'te Jesús vasosi'ere kamũ

⁴³ Ka'chaumucujña pa'isirumuna Jesús Samaria cheja pa'isi'kupi eta jo'e kuniasomu Galilea chejana sasa chini. ⁴⁴ Repau Jesús si'arumu ija'che i'kasi'kua'mu: "Dios chu'o kuana ainesijooopã cana pãi repana kuache Dios chu'o asa jachame", chiisi'kua'mu. ⁴⁵ Jã'ata'ni Galilea cheja sani apeti'asirumu repacheja cana ña pojoasome repau'te, pascuarumuna Jerusalén vu'ejoopona sani repau rua masi cho'oche peore ñasinajeju.

⁴⁶ Ũcuarumu Jesús repau okopi pãisi uche cono caruñosijooopo jo'e co'iasomu, Galilea cheja ca-joopo Caná vu'ejoopona. Ũcuarumu chekujooopo Capernaum vu'ejoopo caku, pãi chũ'uku'te

cho'oché cho'okaikú mamakú ravú jũ'iva'u pa-niasomú. ⁴⁷ Judea chejapi Galilea chejana Jesús raisi'e asaasomú repá. Asa, repá ma-makúji jũnisõpi'rakúna Jesús pa'ichejana sani rúa i'kaasomú repá, Jesupi repá vù'ena sani mamakúni vasokaáú chini. ⁴⁸ Sêeúna Jesús i'kaasomú.

—Diochi'a cho'omasiche'te chù'u cho'o ñoma'to cuasamanera'ame mûsanukona chù'ure —chiniasomú repá.

⁴⁹ Chikúna i'kaasomú repá.

—Chù'ure paakú, pesa sañu. Chù'u chĩ jũnisõcuha'jú —chiniasomú repá.

⁵⁰ Chikúna i'kaasomú repá.

—Mù'u vù'ena co'ijǎ'u. Mù'u chĩ vajucuhasi'kúa'mú —chiniasomú repá.

Jesús i'kasi'e jachama'ñe cuasa repá vù'ena co'iasomú repá. ⁵¹ Co'íuna repá'te cho'oché cho'okaina eta tijña kúasome repá'te.

—Mù'u chĩ vajucuhasi'kúa'mú —chiniasome repána.

⁵² Já'aja'ñe kúarena, “¿Keerumúna repava'u vajúu?”, chiniasomú repá. Chikúna i'kaasome repána.

—Neato una pa'ito cha'voche churusi'kúa'mú repá —chiniasome repána.

⁵³ Chitena asa ũcuajarumúna Jesús, “Mù'u chĩ vajucuhasi'kúa'mú”, chiisi'ere cuasaasomú repá. Ũcuarumú Jesuni cuasakú jovoasomú repá majarpáina'me repá'te cho'oché cho'okaina.

54 Jã'ana'me te'eka'chapañoã cho'o ñocuhamũ Jesús Diochi'a cho'omasiche, repaũ Judea chejapi Galilea cheja saisirumũ.

5

Betzata cakũre cu'acũ'a paakũ'te Jesús va-sosi'ere kũamũ

¹ Na'a pa'isirumũ judíopãipi Jerusalén vũ'ejoopona fiesta cho'ojũna ũcuajoopona jo'e maniasomũ Jesús. ² Repajoopo kakasa'aro "Ovejasa'aro" chiicojñosa'aro kueñere okoruruvũ pa'isi'kũamũ. Reparuruvũ mami hebreo chũ'o "Betzata" chiimũ. Reparuruvũ rũ'tuva'te vũ'ñaruã cincorepavũ'ñaruã jeomavũ'ñaruã pa'imũ. ³⁻⁴ Angel cũnaumũ pa'ikũji te'eñoã ũcuaruruvũna caje chũ'ukũna fa'asomũ oko reparuruvũ pa'iche. Fa'akũna ravũ jũ'ikũ charo vani kakasi'kũpi vajuasomũ. Jã'ajekũna pãi jũ'ina jainũko ũcuavũ'ñaruãre cha'ajũ ũhisinaa'me, na'ava'na ro'ova'nana'me nũka ku'imava'na. ⁵ Te'eũ repanare ja'me ũhikũ treinta y ochorepaũsurumũ jũ'iva'ũ paniasomũ. ⁶ ũcuarumũ Jesús repaũ'te ña, repaũ jeerumũ jũ'iñe'te masikũ ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—¿Vajũra chiikũ mũ'ũ? —chiniasomũ.

⁷ Chikũna i'kaasomũ jũ'ikũ.

—Repa oko fa'arumũ casokũjẽ'e peomũ chũ'ure. Jã'ajekũna repa oko fa'akũna vani kaka vajũra chiikũ'teta'ni chekũnapi si'arumũ charo vani kakame —chiniasomũ repaũ.

⁸ Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Vuni mu'u kãikãa mini saiũ'u —chiniasomu repau.

⁹ Jesupi i'kauna teana vaju vuni repau kãikãa mini saniasomu repau. Puaumucuse paniasomu repau vajušiumucuse. ¹⁰ Repau kãikãa mini kuãa saiuna ña judiopãi chũ'una i'kaasome.

—Puaumucusea'me iumucuse. Mu'u kãikãare mini saiũ cu'ache cho'omu mu'u. Mai aipãi chũ'u jo'kasi'e puaumucuse jã'aja'ñe cho'oche ũsemu —chiniasome repana.

¹¹ Chitena i'kaasomu repau.

—Chu'ure vasosi'ku, “Mu'u kãikãa mini saiũ'u”, chiisi'kua'mu chu'ure —chiniasomu repau.

¹² Chikuna i'kaasome repana.

—Mu'ure, “Mu'u kãikãa mini saiũ'u”, chiisi'ku, ¿kua'u? —chiniasome repana.

¹³ Sëeto repau'te vasosi'kure vesuasomu repau, pãipi jairepanuko pa'ijuna Jesupi ñoma'ñe sanisõuna. ¹⁴ Na'a pa'isiramu Jesús Dios vu'ere pa'iu repau vasosi'kure jo'e tijña i'kaasomu.

—Chura vajumu mu'u. Cu'ache cho'oche ũhasõjũ'u, mu'uni na'a rua cu'ache ti'ñemanea'ku —chiniasomu repau.

¹⁵ Chikuna sani judiopãi chũ'unare kuaasomu repau, “Jesupi chu'ure vasosi'kua'mu”, chiũ. ¹⁶ Jesupi puaumucusena jũ'ikuni vasõna judiopãi chũ'una repau'te cu'ache i'kaju vanisõñu chiniasome. ¹⁷ Repau'te cu'ache i'kajuna ija'che i'kaasomu repau:

—Chũ'u Ja'ku si'arũmu pãi re'oja'che cho'okaiũ pa'ikũ'mũ. Jã'ajekũna chũ'u ũcuaja'che pãi re'oja'che cho'okaikũ'mũ —chinasomũ.

¹⁸ Jesupi pũaumucusena pãiu'te vasosi'kũpi, “Dios chũ'u Ja'ku'a'mũ”, chikũna asa, “ ‘Dios pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'u’, chini cuasacosome ikũ”, chini pe'ruju repau'te na'a rũa vanisõñu chiniasome repaña.

Dios Repau Mamakũ'te Repau masiche'te jo'kamũ cho'oa'kũ chini

¹⁹ Reparũmu Jesús i'kaasomũ reparanare.

—Chũ'u Dios Mamakũ chũ'u'chi'a te'eũ cuasakũ cho'oma'mũ. Chũ'u Ja'ku cho'oche'te ñakũ ũcuare cho'okũ'mũ chũ'u. Chũ'u Ja'ku cho'ocheja'che cho'okũ'mũ chũ'u Repau Mamakũ. ũcuarepaa'me jã'a. ²⁰ Ja'ku chũ'ure rũa chiimũ. Repau cho'oche peore ñomũ chũ'ure. Na'a rũa masiche ñoja'mũ Repau chũ'ure. Ñõuna chũ'upi ũcuare cho'okũna ña jãanojanaa'me mũsanũkõna.

²¹ Ja'ku jũnisõsinare vasokũ'mũ vajua'ju chini. Chũ'u Repau Mamakũ ũcuaja'che chũ'ure ñanare vasokũ'mũ. ²²⁻²³ Chũ'u Ja'ku, “Mũsanũkonare pãi cu'ache cho'osi'e ro'iche pa'imũ”, chiimaneja'mũ. Chũ'upi jã'aja'ñe cho'oa'kũ chini jo'kasi'kũ'a'mũ Ja'ku chũ'ure, pãipi Repau'te cuasa, vajũchũcheja'che chũ'uni ña, vajũchũa'ju chini. Chũ'ure Dios Mamakũ'te ña, vajũchũmana chũ'ure Raosi'kũre Ja'kũre ũcuaja'che cuasa, vajũchũma'me.

²⁴ Pãi ũcuauana chũ'u i'kache asa jachama'ñe Dios chũ'ure Raosi'kũre cuasani, pa'iche

re'oja'chere pa'ijũ repaña jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejana ai sani si'arũmũ pa'ijanaa'me. Cu'ache cho'osi'e ro'iche peomũ repañare. Vati toa saira'asinaa'me repaña Diore cuasamana pani. Diore cuasanajejũ re'ojachejana saijanaa'me repaña Dios pa'ichejana. Ũcuarepaa'me jã'a. ²⁵ Pãi Diore cuasamana jũnisõsinaja'ñe pa'ime. Jã'ata'ni chũ'ũpi Dios Mamakũji chũ'vakũna asa pãi ũcuana cuasani jũni vajũraisina pa'icheja'che, pa'iche re'oja'chere pa'ijanaa'me. Na'a pa'isirũmũ ti'jñeja'mũ chũ'ũ i'kasi'e. Chura tijñacuhãmũ repa. Ũcuarepaa'me jã'a. ²⁶ Ja'kũchi'a pa'iche re'oja'chere ïsikũ'mũ. Jã'aja'ñe cho'oche Ja'kũ chũ'ũni Repaũ Mamakũni jo'kasi'kũa'mũ ũcuaja'che ïsia'kũ chini. ²⁷ Chũ'ũre Dios Raosi'kũjekũna cu'ache cho'onare pãi, "Mũsanũkona cu'ache cho'osi'e ro'i ro'iche pa'imũ", chiichena'me cu'ache cho'oche ũhasinare, "Ro'iche peomũ mũsanũkonare", chiiche jo'kasi'kũa'mũ Ja'kũ chũ'ũre. ²⁸⁻²⁹ Chũ'ũ i'kache asa, kũkũmanejũ'ũ mũsanũkona. Na'a pa'isirũmũ pãi jũ'isina ũcuanaũko chũ'ũpi soito asa vajũraijanaa'me. Re'oja'che pa'isina vajũrani Diona'me si'arũmũ pa'ijũ pa'ijanaa'me. Cu'ache pa'isinata'ni vajũrani uujũ pa'ijanaa'me —chinasomũ repañ.

"Chũ'ũ pa'iche'te kũame", chiimũ Jesús

³⁰ Ũcuarũmũ Jesús jo'e ija'chere i'kaasomũ:

—Chũ'ũchi'a te'eũ cuasakũ cho'oma'mũ chũ'ũ. Pãi cho'oche ñani chũ'ũ cuasache i'kama'kũa'mũ. Chũ'ũ Ja'kũpi chũ'ũkũna asakũ ũcuare

i'kakū'mu. Chū'u chiichechi'a i'kama'kujeku ũcuarepa i'kakū'mu chū'u. Pāi repana cu'ache cho'osi'e ro'ichi'a ro'iche chū'umu chū'u. Chū'ure Raosi'ku Ja'ku chiichechi'a i'kakū'mu chū'u.

³¹ Chū'u pa'iche'te chū'upi meñe kuato pāipi asa, “Joreu'mu mu'u”, chiira'acosome. ³² Jā'ata'ni chekupi chū'u pa'iche'te kuamu. Repau kuache ũcuarepaa'me. Jā'are masimu chū'u.

³³ Mūsanukonapi chekunare Juan pa'ichejana saosome, chū'u pa'iche'te sēniasaa'ju chini. Sēeto chū'o ũcuarepare kuasi'kua'mu Juan.

³⁴ “Dios Raosi'kua'mu mu'u”, chiinare ku'ema'mu chū'u. Jā'ata'ni, chū'u pa'iche'te Juan kuasi'ere cuasajū'u mūsanukona, chiimu chū'u, mūsanukonapi asa chēa chū'uni cuasaju vati toana sani uumanea'ju chini. ³⁵ Uopu rua miañeja'ñe re'oja'che che'chosi'kua'mu Juan. Repau apeche'chorumuchi'a asa pojosinaa'me mūsanukona. ³⁶ Juanpi kuauna chū'u pa'iche masime pāi. Rua re'oja'imū jā'a. Jā'ata'ni pāipi chū'ure Ja'ku raosi'ere masia'ju chini na'a ña masire'oche cho'omu chū'u ie: Chū'upi cho'o pi'nia'ku chini Ja'ku chū'u jo'kasi'ere cho'okuna ña chū'ure Ja'ku raosi'e masijanaa'me pāi. ³⁷ Pāipi chū'u pa'iche'te tocha jo'kaa'ju chini chū'usi'kua'mu Ja'ku, chū'ure Raosi'ku. Repau i'kachejē'e asamanaa'me mūsanukona. Ūcuachi'a Repau'terejē'e ñamanaa'me. ³⁸ Chū'u Repau Raosi'ku kuache asa jachanajeju Dios chū'o asa chēama'me mūsanukona. ³⁹ Ija'che cuasame mūsanukona: “Dios chū'o tocha jo'kasi'ere che'cheni Dios pa'icheja saiche masijanaa'me mai”, chini cuasaju rua che'cheme

musanukona. Repa tocha jo'kasi'e chũ'u pa'iche'te kuamũ. ⁴⁰ Jã'ata'ni musanukona chũ'ure cuheme. Chũ'uni cuasaju jovoni pa'iche re'oja'chere pa'iju jũnisõsirũmu Dios pa'ichejana saira'ame musanukona.

⁴¹ Pãi chũ'u cho'оче cuasa ña, "Peore masakũ'mũ Jesús", chiina peoto karama'mũ chũ'ure. ⁴² Musanukona pa'iche masimũ chũ'u. Diore chiima'me musanukona. ⁴³ Ja'kupi raõna chejare caje pa'iu che'chokũ'teta'ni jachame musanukona chũ'ure. Chekupi Dios raocojñomanesi'kupi rani repau cuasache'te che'chotota'ni asa jachamanera'ame musanukona. ⁴⁴ "Dios Ũcuate'euji ña pojoa'ku, re'oja'che cho'oñu mai", chiima'me musanukona. Pãichi'a ña pojoa'ju chini, "Re'oja'che cho'oñu", chiinaa'me musanukona. Jã'aja'ñe cuasanajeju musanukona chũ'ure cuasamanaa'me. ⁴⁵ Ija'che cuasame musanukona: "Mai Moisés chũ'u jo'kasi'ere cho'oni jũnisõsirũmu Dios pa'ichejana ai sani pa'ijanaa'me", chiime musanukona. Jã'ata'ni repau Moisés musanukonare, "Cu'ache pa'isinaa'me ina", chiija'mũ chũ'u Ja'kure. Jã'ajekũna chũ'u jã'aja'ñe i'kamaneja'mũ. ⁴⁶ Chũ'u pa'ijache Moisés aperũmu tocha jo'kasi'kua'mũ. Repau tocha jo'kasi'e jachama'ñe cuasani chũ'u i'kache ũcuaja'che jachama'ñe cuasara'ame musanukona. ⁴⁷ Repau tocha jo'kasi'e jachanaajeju chũ'u i'kache jachame musanukona —chiniasomũ Jesús reparare.

6

Pãi cinco milrepanare Jesús ãu ãusi'ere

*kuamũ**(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)*

¹ Na'a pa'isirumũ Jesús Galilea chiara chekukã'kona jê'esi'kua'mũ. Repara chiara mami cheke Tiberiaa'me. ² Jesupi Diochi'a cho'omasiche'te jũ'inani vasokuna pãi jainũko tuhasinaa'me repau'te. ³ Ūcuarumũ chukuna Jesús neena ũcuauna'me aikũtina muni pũsinaa'me. ⁴ Reparumũ judiopãi fiesta pascuarumũ tĩ'api'rasi'kua'mũ. ⁵ Pãipi jairepanũko repauni rajuna ña Felipeni ija'che i'kasi'kua'mũ repau Jesús:

—¿Jeechejana ãu koojanaañe mai inare ũcuanũkore ãujañe? —chiisi'kua'mũ repau.

⁶ Jesús repau cho'ojache masakuta'ni Felipe i'kache'te asara chini sãesi'kua'mũ. ⁷ Sẽkuna Felipe i'kasi'kua'mũ.

—Maipi kurire're denariore're doscientorepare'repi pãre koo ãuto ũcuanũkore tĩ'amanera'amũ ãu inare —chiisi'kua'mũ.

⁸ Ūcuarumũ cheku Jesús neeku, Simón Pedro cho'jeu Andrés ija'che i'kasi'kua'mũ:

⁹ —Icheja chĩiva'ũ pãpuã cebadaji cho'osipuã cincoreparpuã chiacha va'i ka'chava'nare paava'ũ pa'imũ. Jã'ata'ni inani pãire ãuñu chini chĩiva'ũ paache'te maipi kooto tĩ'ama'mũ. Jairepanũkoa'me ina —chiisi'kua'mũ repau.

¹⁰ Chikuna i'kasi'kua'mũ Jesús.

—Inare pãi ũcuanũkore chũ'ujũ'ũ pũua'ju —chiisi'kua'mũ chukuna'te repau neenare.

Chikuna chũ'urena pũsinaa'me repana pãi. Pãi cinco milrepana na'a jainũko pa'icosome, umupãichi'a kuẽkueto. Repacheja rua patu

pa'isi'kua'mu. ¹¹ Puusirumu repau Jesús chīiva'u paache pã sēni koo cājiku Diore, "Re'orepamu", chiisi'kua'mu. Chini chukunani repau neenani īsiuna repanare pãi ũcuanukore āusinaa'me chukuna. Va'iva'nare sēni koo ũcuaja'che cho'osi'kua'mu repau. Repanare āiuchetuka āisinaa'me repana. ¹² Pãi ũcuanuko āni chajirena i'kasi'kua'mu Jesús chukuna'te.

—Cajejaisimajñaruã siajũ'u, jmamakaruje'e cho'osōmanea'ku —chiisi'kua'mu repau.

¹³ Chikuna cebada pã pãi āijuna cajejaisi'e docerepajũ'ña sia timusinaa'me chukuna. ¹⁴ Diochi'a cho'omasiche'te Jesupi cho'ouna ña ija'che i'kasinaa'me repana pãi:

—“Diopi Repau chu'o Kuaajure raoja'mu”, chiiju cha'anaa'me mai. Ũcuaucosomu iku —chiisinaa'me repana.

¹⁵ Repanani chũ'ua'ku chini repau'te chēa sañu chiijuuna masakū cuhekū aikūtina jo'e te'eū muisi'kua'mu repau Jesús.

*Jesús oko sē'sevuji nuka ku'isi'ere kuamu
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)*

¹⁶⁻¹⁷ Na'isōsirumu chukuna Jesús neena chiarana caje choovuna tuhisinaa'me, Capernaum vū'ejooona jēñu chini. Chijanisōcuhasi'eta'ni repau Jesús aikūti muisi'ku chuta'a cajemanesi'kua'mu. ¹⁸ Ũcuarumu jē'ejuna churata'ni rua tutaku rua fa'asi'kua'mu chiara. ¹⁹ Cinco kilómetros chekurumu seis kilómetros jē'enapi Jesure chiara sē'sevuji nuka ku'iu choovū kueñe tī'akani ña rua

kukusōsinaa'me chukuna. ²⁰ Vajuchujuna i'kasi'kua'mu repau.

—Vajuchumanejũ'u chu'ure. Jesua'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau chukuna'te.

²¹ Chikuna asa, “Ũcuau'mu”, chini masiju po-joju choovu tuhiche ũsemanesinaa'me chukuna repau'te. Repau tuhisirumu chukuna saichejana teana tĩ'asinaa'me.

Pāi Jesuni ku'eme

²² Jo'e apeñatato repana pāi chiara jē'ema'ñe canukasina ija'che cuasaasome: “Neato icheja ju'isi'vu choovu ũcuate'evu'te Jesús neena chiara chekukā'kona jēnisōsinaa'me. Jesuta'ni ja'me tuni jē'emanesi'kua'mu”, chini cuasaasome repana. ²³ Ũcuarumu

pāi choovuāpi Tiberias vu'ejoopo raisina rani tĩ'a juoasome. Jesús pā cājikū Diore, “Re'orepamu”, chini aukuna āisicheja kueñe paniasomu. ²⁴ Repacheja Jesupi peokuna

chukuna repau neenajē'e peojuna choovuāpi jo'e tuni Capernaum vu'ejoopona jēniasome repana repauni ku'eñu chini.

Pa'iche re'oja'chere ĩsiku'mu Jesús pāipi re'oja'che paapu chini

²⁵ Repana pāi chiara chekukā'ko jēni tĩ'a Jesure ku'e jñaa sēesinaa'me.

—Masiju, mu'u, juerumu icheja jēku? —chiisinaa'me repana.

²⁶ Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Chu'upi Diochi'a te'eu cho'omasiche'te cho'okuna ña, “Dios Raosi'kua'mu mu'u”, chiima'me masanukona chu'ure. Rupu chu'u

ãuñe pã chajiche ãisinajeju ku'eme musanukona chũ'ure. Ûcuarepaa'me jã'a. ²⁷ Musanukona ãu koochechi'a cuasamanejũ'ũ. Repa ãu si'asõja'mũ. Chũ'ũ Dios Raosi'ku ãsicheta'ni si'amañea'me. Jã'are cuasajũ'ũ. Chũ'ũ ãsiche'te kooni Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me musanukona. Jã'are chũ'ũpi ãsia'ku chini chũ'ũ Ja'ku Dios chũ'ũni chiiũ jo'kasi'kua'mũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

²⁸ Chikuna sãesinaa'me repana.

—¿Je'se cho'ojanaa'ñe chukuna, Dios chũ'ũñe'te cho'oñu chini? —chiisinaa'me repana.

²⁹ Chitena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Iea'me Dios chũ'ũñe: Repaũ Raosi'kuni cuasajũ'ũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

³⁰ Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Mũ'ũpi Diochi'a te'eũ cho'omasiche'te cho'o ñoru, “Dios Raosi'kua'mũ mũ'ũ”, chiijanaa'me chukuna. ¿Ëquere cho'o ñoja'ũ mũ'ũ? ³¹ Mai aipãi pãi peocheja pa'irumũ manacaã ãniasome. Dios chũ'o tocha jo'kasi'e ija'che kua'mũ:

Dios repanapi ãapũ chini ãu cunaumũpi ãsisi'kua'mũ,
chiimũ repa tocha jo'kasi'e —chiisinaa'me repana.

³² Chitena Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Moisema'mũ cunaumũpi ãu ãsisi'ku. Chũ'ũ Ja'kua'mũ cunaumũpi ãurepa ãsiku. Ûcuarepaa'me jã'a. ³³ ãu Dios ãsisi'e cunaumũ casosi'ea'me. Pãipi repa ãu ãni pa'iche re'oja'chere pa'ijanaa'me. Ûcuaja'che

cunaumupi Dios Raosi'kure chũ'uni cuasa vajaju pa'iche re'oja'chere pa'ijanaa'me pã —chiisi'kua'mu repau.

³⁴ Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Chukuna'te Paaku, ũcuare ãu si'arumu ĩsiku pa'ijũ'u chukuna'te —chiisinaa'me repana.

³⁵ Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Ãu ãni re'oja'che pa'icheja'che chũ'upi jo'kauna chũ'ure cuasana jũnisõsirumu Dios pa'ichejana ai sani re'oja'che pa'iju pa'ijanaa'me. Pã ãu ãisinare jo'e ãucuhaja'mu repanare. Ũcuachi'a pã oko ũkusinare jo'e okouaja'mu. Na'a pa'isirumu jo'e ãuna'me oko chiijanaa'me repana. Jã'ata'ni chũ'u ĩsiche koosina chũ'ure cuasana karamauna jo'e chiima'ne si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me. ³⁶ Musanukonare

ija'che i'kasi'kua'mu chũ'u: “Chũ'u cho'оче ñanata'ni cuasama'me musanukona chũ'ure”, chiisi'kua'mu chũ'u. ³⁷⁻³⁸ Cunaumupi chũ'u

chiichechi'a cho'ora chini cajemanesi'kua'mu chũ'u. Chũ'ure Raosi'ku Dios chũ'uñe'te cho'ora chini cajesi'kua'mu. Jã'ajekuna chũ'u Ja'kupi cho'okaiuna pã chũ'ure jovojanaa'me. Chũ'ure jovonare te'eu'terejẽ'e cuhemaneja'mu chũ'u. ³⁹ Chũ'ure Raosi'ku Ja'ku ija'che

chũ'umu chũ'ure: “Mu'ure cuasaju jovosinapi jũnisõsinare na'a pa'isirumu pã ũcuanako cho'osi'e chũ'u ro'iche chũ'uumucusena vasojuũ'u repanare, te'eujẽ'e cho'osõmanea'ju”, chiimu Dios chũ'ure. Jã'aja'ñere chiimu

Repau. ⁴⁰ Ũcuachi'a chũ'u Ja'ku ija'chere chiimu: Chũ'ure Repau Mamakuni cuasaju chũ'u pa'iche'te ña chẽa pa'iche re'oja'chere

pa'ijũ Repaũ pa'icheja ai sani paarpũ chiimũ. Chu'upi pãĩ ũcuanũko cho'ochẽ Dios ro'iche chũ'uumucusena chũ'ũna chu'ure cuasasinapi jũ'isina jo'e vajũraijanaa'me —chiisi'kua'mũ repaũ Jesũs.

⁴¹⁻⁴² “Åu cunaũmũ casosi'ēja'che pa'ikũ'mũ chu'ũ cunaũmũ cajesi'kũjekũ”, chikũna judiõpãĩ asa pe'rujũ ija'che sãĩñechi'a i'kaasome:

—¿Ikũ José mamakũma'kũ? ¿Jesuma'kũ? Ikũ pũka'kũpãĩ masime mai. Jã'ata'ni, ¿je'se ikũ cuasakũ, “Cunaũmũpi cajesi'kua'mũ chu'ũ”, chiikũ? —chinasome repana.

⁴³ Jã'aja'ñe i'karena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Chu'ũni pe'rujũ sãĩñechi'a cu'ache cutumairo pa'ijũ'ũ chu'ure. ⁴⁴ Chu'ure Raosi'kũ Ja'kũ cho'okaima'to pãĩ te'eujẽ'e jovomanera'ame chu'ure. Chu'upi chejana jo'e caje chu'ure jovosina jũ'isinare vasoja'mũ chu'ũ. ⁴⁵ Dios chu'o kũasina tocha jo'kasi'e ija'che kũamũ:

Pãĩ ũcuanũkore che'choja'mũ Dios, chiimũ. Chu'ũ Ja'kũ chu'o asa chẽana chu'ũni cuasajũ jovome.

⁴⁶ 'Pãĩ te'eujẽ'e chu'ũ Ja'kũre ñama'me. Chu'ũchi'a Repaũ pa'icheja cajesi'kũjekũ ñakũ'mũ Repaũ'te. ⁴⁷ Chu'ure cuasana pa'iche re'oja'chere pa'ijũ jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejana ai sani pa'ijanaa'me. ũcuarepaa'me jã'a. ⁴⁸ Åu ãni re'oja'che pa'icheja'che chu'upi re'oja'chere jo'kaũna chu'ure cuasana re'oja'che pa'ijanaa'me. ⁴⁹ Mai aipãĩ pãĩ peocheja pa'irũmũ manacaã ãisinata'ni jũnisõasome.

50 Jã'ata'ni iere ãu cunaumu casosi'ere ãina rekoñoã jūnisōmanejanaa'me. Ija'chea'me:

51 Ñu cunaumu casosi'ēja'che pa'ikũ'mu chu'u cunaumu cajesi'kũjekũ. Chu'u ca'nivũ vanisōñe ũsema'mu chu'u, musanũkona cu'ache cho'ochete jūni ro'ikasa chini. Chu'u ĩsiche ãu chu'u ca'nivũ'me. Repa ãu ãina jūnisōma'ñe si'arumu pa'ijanaa'me —chiisi'kũa'mu repaũ Jesús.

52 Jã'aja'ñe i'kauna asa judiõpãĩ sãĩñechi'a ija'che i'kasinaa'me:

—¿Je'se ikũ maire repaũ ca'nivũ ãuja'u? —chiisinaa'me.

53 Chitena i'kasi'kũa'mu repaũ.

—Musanũkonapi chu'u Dios Raosi'kũ ca'nivũ'te ãimaneni chu'u chiejẽ'e ũkumaneni re'oja'che pa'imanejanaa'me. Ũcuarepaa'me jã'a. 54 Pãĩ chu'u ca'nivũ ãijũ chu'u chiejẽ'e ũkuna re'oja'che pa'ijanaa'me. Jã'aja'ñe pa'ijũ jũ'isina pãĩ ũcuanũko cho'osi'e Ja'kũ ro'iche chũ'uumucusena chu'ũpi chũ'ũna repana ca'nivũã vajurani Repaũ pa'ichejana sani pa'ijanaa'me repana. 55 Chu'u ca'nivũ ãu rua ãire'ochēja'che pa'imũ. Ũcuachi'a chu'u chie oko rua ũkure'ochēja'che pa'imũ. 56 Pãĩ chu'u ca'nivũ ãijũ chu'u chiejẽ'e ũkuna chu'ũna'me si'arumu pa'inaa'me. Chu'u ũcuachi'a repana rekoñoãre si'arumu ja'me pa'ikũ'mu. 57 Chu'ũre Raosi'kũ Ja'kũ jūnisōma'ñe Si'arumu Pa'ikũji cho'okaiũna ai pa'ikũ'mu chu'u. Ũcuaja'che chu'ũpi cho'okaiũna chu'u ca'nivũ ãina ai pa'ijanaa'me. 58 Mai aipãĩ ãisicaãre manacaãre

i'kama'mu chu'u. Repacaã ãisina ũcuanuko ai pa'ima'ne jūnisōasome. Ñu chura cunaumu casosi'ere i'kamū chu'u. Repa ãu chura cunaumu casosi'e ãina Dios pa'ichejana sani jo'e jūnisōma'ne pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

⁵⁹ Jã'aja'ne che'chosi'kua'mu Jesús, Capernaum vaejoopo pa'ivu'e judiopa'i chi'ivu'e pa'irumu.

Diore si'arumu ja'me pa'ijachere kumū

⁶⁰ Repau che'choche'te asa repau'te chijū ja'me ku'ina jainuko ija'che i'kasinaa'me:

—Repau che'choche rua asavesamu. Te'eujē'e asa chēamanejacosome mai —chiisinaa'me repa.

⁶¹ Repana jachajū ke'reche'te masiku i'kasi'kua'mu Jesús.

—¿Chu'u che'chosi'ere asa pe'ruche musanukona? ⁶² Chekurumu chu'upi Dios Raosi'ku chu'u pa'isichejana jo'e munisōana ñani, ¿je'se cuasajanaa'ne musanukona? ⁶³ Dios Rekochochi'a mama pa'iche isiku'mu. Repau Rekochoji cho'okaima'to asa chēa re'oja'che pa'ivesume pãi. Musanukonapi asa chēa chu'uni cuasajū jovo pa'iche mamare paapu chini, “Chu'u ca'nivu ãijū'u”, chiisi'kua'mu chu'u. ⁶⁴ Jã'ata'ni musanukona chuta'a te'ena chu'ure cuasama'me —chiisi'kua'mu Jesús. Apereparumupi repau'te cuasamanejanaaname repau'te cu'ache cho'ojanare jo'kajaure masiasomu Jesús.

⁶⁵ Ũcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Musanukona te'ena chu'ure cuasamaruna, ija'che che'chosi'kua'mu chu'u: "Ja'ku cho'okaima'to pāi te'eujē'e cuasaju jovomanera'ame chu'ure", chiisi'kua'mu chu'u musanukonare —chiisi'kua'mu repau.

⁶⁶ Jā'aja'ñe i'kasirumupi repau'te ja'me ku'isina jainuko jokasō jo'e ja'me ku'imatesinaa'me repau'te. ⁶⁷ Jo'kasōrena Jesús chukuna'te repau neena docerepanare ija'che sēesi'kua'mu:

—¿Musanukona ũcuaja'che chu'ure jo'kasōñu chiiche? —chiisi'kua'mu.

⁶⁸ Chikuna Simón Pedro i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, mu'u che'chocheja'che che'choku'te chekure ku'eni jñaamanera'ame chukuna. Mu'uchi'aa'mu pa'iche re'oja'chena'me Diore si'arumu ja'me pa'ijache che'choku.

⁶⁹ Mu'u che'choche jachama'me chukuna. Mu'u pa'iche masime chukuna. Dios Si'arumu Pa'iku Mamaku'mu mu'u; Repau Raosi'kua'mu —chiisi'kua'mu repau.

⁷⁰ Chikuna Jesús chukuna'te i'kasi'kua'mu.

—Musanukonare docerepanare chēasi'kua'mu chu'u. Jā'ata'ni te'e vati ai chū'ũñe cho'okū'mu —chiisi'kua'mu repau.

⁷¹ Jā'aja'ñe i'kaku repau'te cu'ache cho'ojanare jo'kajau Judas pa'iche'te kuasi'kua'mu repau Jesús. Jesús neena docerepanare ja'me pa'isi'kua'mu repau Judas, Simón Iscariote mamaku.

7

Jesús cho'jechĩ repau'te cuasasi'ere kumatu

¹ Jã'a cho'o pi'nisirumũ repaũ Jesús Galilea chejare pa'ia vãñajoopoã peore ku'isi'kua'mũ. Judea chejata'ni saicuheasomũ repaũ, judiõpã chũ'ũnapi repaũni vanisõũ chiijũna. ²⁻³ Ũcuarumũ judiõpã vãñaruã cho'o pa'irumũpi fiesta tĩ'api'rukũna Jesús cho'jechĩ i'kasinaa'me repaũ'te.

—Icheja pa'imanejũ'ũ mũ'ũ. Judea chejana sani mũ'ũ cho'ochẽ'te cho'ojũ'ũ, repacheja pa'inapi mũ'ũre chiinapi ñaa'jũ. ⁴ Chekũna pã repana pa'iche pã jainũko masia'jũ chiina repana cho'ochẽ rope'e cho'oma'me. Pã chenevũãna cho'ome repana, pãipi ñaa'jũ chini. Jã'ajekũna mũ'ũ masiche pã ũcuanũkore cho'o ñõjũ'ũ, ña masia'jũ —chiisinaa'me repana. ⁵ Repaũ cho'jechĩijẽ'e, “Dios raosi'kũma'mũ ikũ”, chiijũ jachajũ cuasamanesinaa'me repaũ'te.

⁶⁻⁷ Ũcuarumũ Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ repanare:

—Pã mũsanũkonare cuhema'me. Jã'ajekũna ũcuauarumũjẽ'e saire'omũ mũsanũkonare. Chũ'ũreta'ni pã cuheme, repana cho'ochẽ'te ñakũ, “Cu'ache cho'ome mũsanũkona”, chiiũ chũ'vakũjekũna. Jã'ajekũna chũ'ũre fiesta saicu'amũ chura. ⁸ Chũ'ũre saire'orũmũ chuta'a tĩ'amaũna saima'mũ chũ'ũ. Mũsanũkonachi'a saijũ'ũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

⁹ Jã'aja'ñe i'ka pi'nisirumũ saima'ñe canũka Galilea chejare pa'isi'kua'mũ repaũ Jesús.

Fiestarũmũna Jesús sani cho'osi'ere kũamũ

10 Repau cho'jechĩi sanisõsirumuna Jesús chekũnare kuama'ñe rope'e te'eũ fiesta saniasomũ. 11 Ūcuarumũ judíopãi chũ'una fiesta cho'ocheja Jesuni ku'eju pãĩ ũcuaukore sēniasome.

—¿Jeechejare Jesús pa'ikũ? —chiniasome repaña.

12 Reparumũ pãĩ jainũko Jesús pa'iche sãĩñechi'a cutuasome. Te'ena, “Re'okũ'mũ repau”, chiniasome. Chekũnata'ni, “Re'oma'mũ repau. Jorekũ pãĩ cu'ache che'chokũ'mũ”, chiniasome.

13 Jã'ata'ni judíopãĩ chũ'unani vajuchujũ repau pa'iche rope'e cutuasome repaña pãĩ, “Chekũnapĩ asaju”, chini.

14 Repa fiesta joorepapo cho'ocuharumuna Dios vũ'ena Jesús kaka che'chosikũa'mũ. 15 Che'chokũna judíopãĩ chũ'una asa jãano i'kasinaa'me.

—Ikũ utija'o che'chemanesi'kũta'ni, ¿je'se pa'ũna jã'arepa rũa masikũ? —chiisinaa'me.

16 Chitena Jesús i'kasi'kũa'mũ.

—Chũ'ũ cuasache'te che'choma'mũ chũ'ũ. Chũ'ũre Raosi'kũ kuache'te che'chomũ. 17 Dios chũ'ũñe cho'oũũ chiina chũ'ũ che'choche asa chẽajanaa'me. Asa chẽa, “Repau cuasache che'chomũ ikũ”, chiimanejanaa'me repaña. “Diopi kuakũna che'chomũ ikũ”, chini masijanaa'me. 18 Pãĩũ ũcuauakũ repau cuasachechi'a che'choni, pãĩpi, “Rũa masikũ'mũ mũ'ũ”, chiapũ chini che'chomũ. Jã'ata'ni pãĩũ repau'te raosi'kũ kuachechi'a che'choni, chekũnapĩ, “Mũ'ũre raosi'kũ rũa masikũ'mũ”,

chiaru chini che'chomu. Jã'aja'ñe pa'iku jorema'ñe chu'o ùcuarepare che'chomu.

19 'Dios chũ'uñe Moisés tocha jo'kaasomu musanukonare. Jã'ata'ni repa te'eujê'e cho'omanaa'me musanukona. ¿Je'se pa'iana musanukona, Diopi chũ'uuna Moisés tocha jo'kasi'e cho'omanata'ni chu'ure, "Ûcuare cho'oma'mu", chini vanisõñu chiiche? — chiisi'kua'mu repa.

20 Chikuna i'kasinaa'me repa.

—Vatire paakujeku jã'aja'ñe i'kacosomu mu'u. Mu'ure vanisõñu chiina peome —chisinaa'me repa.

21 Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Puaumucusena chu'upi pãiani vasuuna ùcuauko ña jãanosinaa'me musanukona.

22 Moisés chuta'a peorumu musanukona aipãi cho'osi'e jikochã'tiru chuto tuache Moisepi chũ'u jo'kauna cho'oñu chini chekurumu musanukona puaumucuseta'ni chĩiva'u jikochã'tiru caca'niru chuto tuame.

23 Moisés chũ'u jo'kasi'ere jachacuheju chekurumu musanukona puaumucuseta'ni chĩiva'u jikochã'tiru chuto tuame. Jã'aja'ñe cho'onata'ni chu'ure pe'rume musanukona, chu'upi puaumucusena pãiani vasuuna. 24 Musanukona chu'u cho'ochete ña masi cuasama'ñe teana, "Cu'ache cho'omu iku", chiime. Jã'aja'ñe cho'omanejũ'u musanukona. Chu'u cho'ochete ña peore masi cuasa pi'ni rũhiñe cuasaju i'kajũ'u chu'ure —chiisi'kua'mu repa Jesús.

Jesús repa raisichejare kamtu

25 Reparumū Jerusalén vū'ejoopo cana te'ena ija'che sãĩñechi'a sēniasome:

—¿Pãĩ vanisoñu chini ku'ecojñoku'ū ikū?

26 Pãĩ ũcuanuko asaju'te i'kamū ikū. Jã'ata'ni maire chũ'una te'eujē'e ũsema'me ikure. ¿“Dios Raosi'kua'mū ikū”, chiiju cuasache repana?

27 Dios Raojau ratu repau raisichejata'ni te'eujē'e masimanejanaa'me. Ikū Jesús raisicheja masime mai. Jã'ajekuna tĩucosomū ikū —chiniasome repana.

28 Repana i'kache'te asa Jesús Dios vū'ere pa'iu che'choku ũjachu'opi ija'che i'kasi'kua'mū:

—¿Musanukona chu'ū pa'iche masiche?

¿Chu'ū raisicheja ũcuachi'a masiche? Chu'ū te'eū cuasaku raisi'kuma'mū. Chekupi Jorema'kupi raouna raisi'kua'mū chu'ū. Repau pa'iche vesume musanukona. 29 Chu'uta'ni

Repau pa'icheja raisi'kujeku Repau pa'iche masimū. Ũcuauji raosi'kua'mū chu'ure —chiisi'kua'mū Jesús.

30 Jã'aja'ñe i'kakuna asanata'ni repau'te chēañu chiina te'eujē'e chēamanesinaa'me repau'te, Dios chiisirumupi chuta'a tĩ'amauna.

31 Chekunata'ni jainuko repauni cuasaju ija'che i'kasinaa'me:

—Ikū cho'omasicheja'che cho'omasina peome. Chekurumū ikū Dios Raosi'kucosomū —chiisinaa'me repana.

Fariseopãipi Jesuni chēaa'ju chini pãĩ chēanare saosi'ere kumū

32 Pãipi Jesús pa'iche'te cutujuna asa judío phairipãĩ chũ'unana'me fariseopãĩ Jesuni chēaa'ju chini Dios vū'e pē'jekainani pãĩ

chēanani saosome. ³³ Saorena sani i'kajuna Jesús ija'che i'kasi'kua'mu repanare:

—Jmamaru musanukonare ja'me pa'ija'mu chu'u. Pani pi'ni chu'ure Raosi'ku pa'ichejana co'ija'mu chu'u. ³⁴ Chu'ure musanukona ku'ejanaa'me. Jã'ata'ni chu'u saischejare musanukonani saicu'akuna chu'ure jñaamanejanaa'me musanukona —chiisi'kua'mu repa.

³⁵ Chikuna repa judiopai saĩnechi'a i'kasinaa'me.

—¿Keechejana sakuna ikure mai jñaamanejanaa'ne? ¿Aperumu judiopai jainko saischejñana griegopai pa'ichejñana sani griegopaire che'choja'u iku? ³⁶ Iku maire, “Chu'u saischeja musanukonani saicu'akuna ku'enata'ni chu'ure jñaamanejanaa'me musanukona”, chiisi'kua'mu. ¿Je'se chiiku jã'a? —chiisinaa'me repa.

Chiañaã mevoñeja'ne Jesure cuasana rekoñoã si'arumu re'oja'che pa'iche'te kuamu

³⁷ Repa fiesta cuhacho cho'oumucusena na'a ruu fiesta cho'orumuna Jesús vuni nukaku ujachu'opi i'kasi'kua'mu.

—Pai ũcuauana okouato chu'uni rani ũkujũ'u. ³⁸ Dios chu'o tocha jo'kasi'e chu'ure cuasana pa'iche ija'che kuamu:

Chiañaã si'arumu mevoñeja'ne repa rekoñoã si'arumu re'oja'che pa'ijanaa'me, chiimu repa tocha jo'kasi'e —chiisi'kua'mu Jesús.

³⁹ Repa Jesús jã'aja'ne i'kaku repa'te cuasanare Dios Rekocho rajachere i'kaasomu.

Reparum̄ Jesupi chuta'a cunaum̄na
maimauna Dios Rekocho p̄ai ja'me Pa'ijarekocho
chuta'a raimaneasom̄.

*P̄ai Jesús pa'iche i'kanata'ni ũcuate'e
i'kamanesi'ere k̄am̄*

⁴⁰ Jesús i'kasi'ere asa p̄ai te'ena ija'che
i'kasinaa'me:

—“Ch̄'u ch̄'o k̄ajaure raoja'm̄ ch̄'u”,
chinasom̄ Dios. Ūcuac̄osom̄ ik̄u —
chiisinaa'me rep̄ana.

⁴¹ Chek̄una ija'che i'kasinaa'me:

—Dios Raosi'k̄ua'm̄ ik̄u. Cristoa'm̄ —
chiisinaa'me.

Chek̄unata'ni ija'che i'kasinaa'me:

—Dios Raoj̄a Galilea chejapi raimāasom̄.

⁴² Dios ch̄'o tocha jo'kasi'e ija'che k̄am̄:

Aperum̄ pa'isi'k̄u David aineesijoopo Belén
vu'ejoopoji raija'm̄ Dios Raoj̄a.

Mai aip̄ai David Jojocoj̄nosi'k̄u pa'ija'm̄ rep̄a
Dios Raoj̄a,

chiim̄ rep̄a tocha jo'kasi'e —chiisinaa'me
rep̄ana.

⁴³ Jesús pa'iche r̄ua cutusinaa'me rep̄ana p̄ai.
J̄a'ata'ni ũcuate'e cutumanesinaa'me rep̄ana.

⁴⁴ Rep̄ana te'ena rep̄a'te ch̄eãñu chiisinaa'me.
J̄a'ata'ni te'euj̄e'e ch̄eãmanesinaa'me rep̄a'te.

*Judíop̄ai ch̄ã'una Jesús i'kasi'e jachasi'ere
k̄am̄*

⁴⁵ Ūcuarum̄ judío phairip̄ai ch̄ã'unana'me
fariseop̄ai rep̄ana pa'ichejana p̄ai ch̄eãnapi
co'irena i'kaasome rep̄anare.

—¿Je'se pa'iana musan̄kona Jesure ch̄eã ra-
manere? —chinasome rep̄ana.

46 Chitena repaña pãĩ chẽana i'kaasome.

—Repau masi i'kacheja'che i'kanare te'eũ'terejẽ'e asamaaa'me chũkũna — chiniasome repaña.

47 Chitena repaña fariseopãĩ i'kaasome.

—¿Mũsanũkona ũcuachi'a repau jorechũ'o asa chẽare? 48 Maire chũ'ũna te'eũjẽ'e cuasama'me repau'te. Ũcuachi'a chũkũna fariseopãĩ te'eũjẽ'e cuasama'me repau'te.

49 Diopi chũ'ũkũna Moisés tocha jo'kasi'e vesũnachi'a Jesús i'kache asa chẽame. Jã'ajekũna Dios repañare cu'ache cho'oja'mũ —chiniasome repaña.

50 Reparũmũ Nicodemo fariseopãĩ Jesuni ñara chini aperũmũ ñamipi saisi'kũ i'kaasomũ chekũnare fariseopãĩ.

51 —Mai aipãĩ tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che kuamũ:

Chekũnapi, “Cu'ache cho'osi'kua'mũ ikũ”,
chĩijũna asani teana,

“Jã'a pa'ito cu'ache cho'ocojũoja'mũ mũ'ũ”,
chĩ-
imanejũ'ũ mũsanũkona.

Charo repaũni sėniasajũ'ũ, repau cho'osi'ere
masirepa asaũu chini.

Sėejũna repaña i'kasi'e ũcuarepa pa'ito,
“Cu'ache cho'ocojũoja'mũ mũ'ũ”, chĩito
re'omũ.

Jã'aja'ñe chiimũ repa tocha jo'kasi'e —
chiniasomũ repaũ.

52 Chikũna i'kaasome repaña.

—¿Mu'ũ ũcuaja'che Galilea cheja raisi'kua'ũ? Dios chũ'o tocha jo'kasi'ere ña masijũ'ũ. Jma-makarujẽ'e, “Dios chũ'o kũajau Galilea chejapi raija'mũ”, chiima'mũ repa —chiniasome repana.

⁵³ Ũcuarũmũ repana pãi fiesta cho'o pi'nisirũmũ te'enachi'a repana vũ'ñana co'isinaa'me.

8

Romio cu'ache pa'iko cho'osi'ere kũamũ

¹ Jesuta'ni Olivo aikũtina ma'isi'kua'mũ. ² Jo'e apeñatata caje Dios vũ'ena kakasi'kua'mũ repau. Kakaũna pãipi repaũni jainũko chi'irena puũ ñu'iu che'chosi'kua'mũ repau repanare.

³ Ũcuarũmũ judiõpãi che'chona fariseopãina'me romio'te ũjũma'kũre kãisi'koni chẽa rasinaa'me. Ra repao'te pãi chenevũna nũko ⁴ Jesuni i'kasinaa'me repana.

—Masiũ, ikore chekũna'me kãiona ñaasome pãi. ⁵ Diopi chũ'ũkũna Moisés tocha jo'kasiphũro ija'che kũamũ:

Romio'te uũmũ pa'ikoji chekũna'me kãito catapi su'a vẽasõjũ'ũ, chiimũ. Mu'ujẽ'e, ¿je'se chiikũ? —chiisinaa'me repana.

⁶ Repaũji tĩñere i'kaũna chẽaũ chini jã'aja'ñe i'kasinaa'me repana repaũ'te. Repana i'kache sãiñe i'kama'ñe puũ ñu'iu muõõoji chejana tochakũ pa'isi'kua'mũ repau Jesús.

⁷ Repanapi cuharepama'ñe sẽejũna vũni nũkakũ i'kasi'kua'mũ repau.

—Musanukonapi te'e'u cu'achejẽ'e peokũ pani catarũ mini charo su'ajũ'u ikore —chiisi'kua'mũ repaũ.

⁸ Chini jo'e pũũ ñu'ia chejana tochasi'kua'mũ repaũ. ⁹ Repaũji jã'aja'ñe i'kaũna asa ũcuanũko te'enachi'a sanisõsinaa'me repana. Ainapi charo saisinaa'me. Sanisõrena repaũ Jesús repaona'me te'eka'chapana canũkasinaa'me.

¹⁰ Ũcuarũmũ Jesús vũni i'kasi'kua'mũ repao'te.

—Mũ'ure i'kasina, ¿keechejare pa'iche? ¿Te'eujẽ'e, “Mũ'u cu'ache cho'osi'e ro'ijũ'u”, chiimanere repana mũ'ure? —chiisi'kua'mũ repaũ.

¹¹ Chikũna repao i'kasi'koa'mo.

—Te'eujẽ'e jã'aja'ñe i'kamanesinaa'me chũ'ure —chiisi'koa'mo.

Chikona i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Chũ'u ũcuaja'che, “Mũ'u cu'ache cho'osi'e ro'ijũ'u”, chiima'mũ mũ'ure. Chura sani mũ'u cu'ache cho'oche ũhasõ jo'e cho'omanejũ'u —chiisi'kua'mũ Jesús repao'te.

Pãire Miañeja'ñe Pa'ikũ'mũ Jesús

¹² Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kua'mũ repanare Dios vũ'e pa'inare.

—Pãi chũ'ure cuasajũ jovosina chũ'upi pa'iche re'oja'chere ïsiũna cu'ache pa'ima'ñe miacheja pa'inaja'ñe repana rekoñoã re'oja'che pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mũ repaũ.

¹³ Chikũna fariseopãi i'kasinaa'me repaũ'te.

—Mũ'u pa'iche'te meñe kuakũ joremũ mũ'u —chiisinaa'me repana.

¹⁴ Chitena i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Chu'u raisichejajē'e vesujū chu'u saijachejajē'e vesume musanukona. Chu'uta'ni masimū. Jā'ajekuna chu'u pa'iche'te chu'u meñe kuasi'e ũcuarepaa'me. ¹⁵ Musanukonata'ni chekuna i'kacheja'che chu'u pa'iche'te vesujū, “Cu'ache cho'omū ikū”, chiime. Chu'uta'ni pāire jā'aja'ñe i'kara chini raisi'kuma'mū. ¹⁶ Chekurūmū chu'upi musanukona pa'iche'te ña i'kani ũcuarepa i'kara'amū. Chu'u te'eū cuasache'te i'kama'mū chu'u. Ja'kū chu'ure Raosi'kū kuachena'me chu'u cuasache i'kakū'mū chu'u. ¹⁷ Mai aipāi tocha jo'kasi'e ija'che kuamū:

Pāi te'eka'chapanapi chekū pa'iche'te ña ũcuate'e kŭato jachamanejū'ū repana kŭache, chiimū. ¹⁸ Chu'u pa'iche'te meñe kuamū chu'u. Chu'ure Raosi'kū Ja'kū ũcuaja'che chu'u pa'iche kuamū —chiisi'kua'mū repaū.

¹⁹ Chikuna sēesinaa'me repana repaū'te.

—Mŭja'kū, ¿keechejare pa'ikū? — chiisinaa'me repana.

Chitena i'kasi'kua'mū repaū.

—Chu'u pa'iche vesume musanukona. Chu'u Ja'kū pa'iche ũcuaja'che vesume. Chu'u pa'iche masini Ja'kū pa'iche ũcuaja'che masira'ame musanukona —chiisi'kua'mū repaū repanare.

²⁰ Dios vŭere pa'iū che'chokū jā'aja'ñe i'kasi'kua'mū Jesús, Dioni ĩsijū kuri mañavŭā cachejare nukakū. Repaū'te chēare'orūmū Dios chiisirūmūpi chuta'a tī'amaūna te'eujē'e chēamanesinaa'me repaū'te.

*“Chũ'u saicheja saicu'amũ mũsanũkonare”,
chiimũ Jesús*

²¹ Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kũa'mũ repanare.

—Sanisõja'mũ chũ'u. Chũ'u saisirũmũ ku'ejanaa'me mũsanũkona chũ'ure. Jã'ata'ni jãaamarũ rekoñoã cu'ache tũnocojũomanapi jũnisõjanaa'me mũsanũkona. Chũ'u saicheja saicu'amũ mũsanũkonare —chiisi'kũa'mũ repaũ.

²² Chikũna i'kasinaa'me repaũ judiõpã chũ'ũna.

—¿Je'se pa'ũna, “Chũ'u saicheja saicu'amũ mũsanũkonare”, chiikũ ikũ? ¿Repaũji meñe vanisõja'ũ? —chiisinaa'me repaũ.

²³ Chitena i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Cheja canaa'me mũsanũkona. Chũ'ũta'ni cũnaũmũ cakũa'mũ. Pãĩ cuasachechi'a cuasanaa'me mũsanũkona. Chũ'ũta'ni Dios cuasacheja'che cuasakũ'mũ. ²⁴ Jã'ajekũna pãĩ cuasachechi'a cuasanajejũna, “Rekoñoã cu'ache tũnocojũomanapi jũnisõjanaa'me mũsanũkona”, chiisi'kũa'mũ. Chũ'u pa'iche'te mũsanũkonare chũ'u kuasi'ere asa chẽamaneni cu'ache tũnocojũomanapi jũnisõjanaa'me mũsanũkona —chiisi'kũa'mũ repaũ repanare.

²⁵ Chikũna repaũ'te sẽesinaa'me repaũ.

—¿Jeeja'ũ'ũ mũ'ũ? —chiisinaa'me repaũ.

Chitena i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Chũ'u apeche'chorũmũpi vũa chũ'u pa'iche kuakũ pa'imũ chũ'u mũsanũkonare. ²⁶ Chuta'a chũ'o rũa i'kache paamũ chũ'u. Mũsanũkona cho'oju pa'iche'te ñakũ i'kani, “Cu'ache cho'ome ina”, chiira'amũ chũ'u. Ñakũta'ni i'kama'mũ chũ'u. Chũ'ure Raosi'kũpi chũ'o ũcuarepare

si'arummu i'kakuna asaku ũcuare pãire kuamũ chũ'u —chiisi'kuu'mũ repau.

²⁷ Repau Jesús Puka'ku Dios pa'iche'te kuasi'kuu'mũ. Jã'ata'ni asavesusinaa'me repana.

²⁸ Asavesujuna ija'che i'kasi'kuu'mũ repau:

—Musanukonapi chũ'uni Dios Raosi'kuni kurususẽ'verona jẽ'jo nukoni chũ'u pa'iche masiju ija'che i'kajanaa'me: “Dios Raosi'kuu'mũ iku. Repau cuasachechi'a i'kamanesi'kuu'mũ. Repau Puka'ku che'chochechi'a i'kasi'kuu'mũ iku”, chijũ masijanaa'me musanukona.

²⁹ Chũ'ure Raosi'ku chũ'una'me pa'imũ. Repau chiiche'te chũ'upi si'arummu cho'okuna jmamakarujẽ'e jo'kama'kuu'mũ Repau chũ'ure —chiisi'kuu'mũ Jesús.

³⁰ Repauji jã'aja'ñe i'kauna reparummu pãi jainuko, “Dios Raosi'kuu'mũ iku”, chijũ cuasaju jovosinaa'me repau'te.

Diore cuasana pa'ichena'me cu'ache pa'ina pa'iche'te kuamũ

³¹ Ũcuarummu Jesús repau'te cuasanare judiopãi ija'che i'kasi'kuu'mũ:

—Musanukonapi chũ'u chũ'uñe'te jo'kasõma'ñe si'arummu cho'ojũ pani chũ'u neerepana pa'ijanaa'me. ³² Chũ'u kuache'te chũ'o ũcuarepare asa chẽa masijuna pãi chẽa paacojñonaja'ñe cu'ache pa'isinare etocheja'che re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'u musanukonare —chiisi'kuu'mũ repau.

³³ Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Aperummu pa'isi'ku Abraham jijosinaa'me chukuna. Jã'ajekuna jmamakarujẽ'e chekuna

chêa paacojñomanaa'me chukuna. Jã'ata'ni ija'che i'kasi'kua'mu mu'u chukuna'te: "Musanukonare pãi chêa paacojñonaja'ñe pa'isinare etocheja'che re'oja'che cho'okaija'mu chu'u", chiisi'kua'mu mu'u. ¿Je'se pa'ina jã'aja'ñe i'kau? —chiisinaa'me repa' repa'u'te.

³⁴ Chitena i'kasi'kua'mu repa'u.

—Cu'ache cho'ona ũcuanuko cu'api chêa paakuna cho'ochete rupu cho'okaaru chini chêa paacojñonaja'ñe pa'ime. ũcuarepa'a'me jã'a.

³⁵ Pãiu repa'u chêa paaku'te majapãiuma'kujekuna ai paama'mu. Repa'u mamaku'teta'ni majapãiujekuna ai paamu.

³⁶ Chu'upi Dios Mamakuj i musanukonare pãi chêa paacojñonaja'ñe pa'inani etocheja'che re'oja'che cho'okatu chêacojño etasina pa'icheja'che ũcuarepa re'oja'che pa'ijanaa'me musanukona.

³⁷ Abraham jojocojñosinaa'me musanukona. Masimu chu'u jã'a. Repa'u jojocojñosinata'ni chu'u che'choche'te jachaju vanisõñu chiime musanukona chu'ure. ³⁸ Chu'u Ja'kuna'me pa'iu ñasi'ere kuamu chu'u. Musanukonata'ni mija'kurepa'u i'kache'te cho'ome —chiisi'kua'mu repa'u.

³⁹ Chikuna i'kasinaa'me repa'u.

—Abraham jojocojñosinaa'me chukuna —chiisinaa'me repa'u.

Chitena i'kasi'kua'mu repa'u.

—Musanukonapi Abraham cho'osi'ēja'che re'oja'che cho'oni repa'u jojorepasina pa'ira'ame.

⁴⁰ Diopi chu'o ũcuarepare kuakuna asa kuaku'te vanisõñu chiime musanukona chu'ure. Jmamarujê'e musanukona

cho'очеja'che cu'ache cho'omanesi'kua'mu Abraham. ⁴¹ Mɔja'kurepau cho'очеja'che cho'ome musanukona —chiisi'kua'mu repau.

Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Cheku chiima'me chukuna. Chukuna Ja'kurepau te'eummu Diochi'a —chiisinaa'me repana.

⁴² Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Diopi raouna ichejare rani pa'immu chu'u. Dios musanukona Ja'kurepau pa'ito chu'ure Repau raosi'kure chiira'ame musanukona. Chu'uchi'a te'eummu cuasa cajesi'kuma'mu chu'u. Diopi raosi'kua'mu chu'ure. ⁴³ ¿Je'se pa'iana chu'u i'kache asavesuche musanukona? Chu'u i'kache'te asacuhejuna asoma'mu musanukonare. ⁴⁴ Mɔja'kua'mu ja'u vati ai. Repau neenajeju repau chiichechi'a cho'oñu chiime musanukona. Mamarumupi vna pai vaiku'mu repau. Chu'o ũcuarepa cuhekujeku si'arummu joreku'mu repau. Jore aia'mu repau. Jore aijeku joreni repau cho'оче'te cho'omu. Repau pa'iche'me ja'a. Ja'ajekuna pai ũcuanuko jorena puka'kua'mu repau. ⁴⁵ Chu'ureta'ni chu'o ũcuarepare i'kakuna jachame musanukona. ⁴⁶ Musanukonapi te'eummu chu'u cu'ache cho'оче ñasi'ku pani kuañu'u. Chu'o ũcuarepare i'kaku'mu chu'u. ¿Je'se pa'iana musanukona chu'u i'kache cuasama'ñe? ⁴⁷ Dios neena Repau chu'o asa cheame. Musanukonata'ni Dios neemanajeju Repau chu'o asacuheme —chiisi'kua'mu repau.

Abraham chuta'a peorummu pa'iku'mu Cristo

48 Ûcuarumũ judío aina i'kasinaa'me repau'te Jesure.

—“Samariapãijeku vatire paamũ mũ'u”, chiiju chũ'o ùcuarepare i'kame chũkũna — chiisinaa'me repana.

49 Chitena Jesús i'kasi'kũa'mũ.

—Vatijẽ'e peomũ chũ'u. Chũ'u Ja'kũre cuasakũjekũ Repau'te re'oja'che i'kakũ'mũ chũ'u. Mũsanũkonata'ni chũ'ũni ña kũkũmarũ cu'ache i'kame. 50 “Pãi, ña kũkũjũ'ũ chũ'ũre”, chiima'mũ chũ'u. Ja'kũta'ni, “Pãi ña kũkũa'ju mũ'ũre”, chini raosi'kũa'mũ chũ'ũre. Chũ'ũre ña kũkũmana Ûcuauji ro'iche chũ'ũũna cu'ache cho'ocojũojanaa'me repana. 51 Chũ'u i'kache jachama'ñe cho'ona cho'osõmanejanaa'me. Ûcuarepaa'me jã'a —chiisi'kũa'mũ repau.

52 Chũkũna i'kasinaa'me repana.

—Aperumũ pa'isi'kũ Abraham jũnisõasomũ, Dios chũ'o kũasina ùcuaja'che. Mũ'ũta'ni, “Chũ'u i'kache jachama'ñe cho'ona cho'osõmanejanaa'me”, chiimũ. Vatire paakũjekũ jã'aja'ñe i'kamũ mũ'u. Chura masime chũkũna. 53 “¿Mai aipãiu'te Abrahamre na'a rũa masimũ chũ'u”, chiikũ mũ'u? Repau Abraham jũnisõasomũ, Dios chũ'o kũasina ùcuaja'che. “Repanare na'a rũa masikũ'mũ chũ'u”, chiiũ cuasacosomũ mũ'u —chiisinaa'me repana.

54 Chitena i'kasi'kũa'mũ repau.

—Chũ'ũpi meñe, “Rũa masiũ'mũ chũ'u”, chiito jachara'ame pãi chũ'ũre. Chũ'u Ja'kũta'ni, “Chũ'u chĩi rũa masiũ'mũ”, chiikũ'mũ chũ'ũre. Repau i'kache asacuhenata'ni, “Dios chũkũna'te paakũ'mũ”, chiime mũsanũkona. 55 “Dios

chukuna'te paaku'mu", chiinata'ni Repau pa'iche vesunaa'me musanukona. Chu'uta'ni Repau pa'iche masiku'mu. Chu'upi, "Dios pa'iche vesuku'mu chu'u", chini jorera'amu musanukona jorecheja'che. Repau pa'iche masakujeku Repau chũ'uñe cho'oku'mu chu'u.
⁵⁶ Mai aipãiu Abraham chu'u icheja cheja rajachere masiku pojosi'kua'mu —chiisi'kua'mu repau.

⁵⁷ Chikuna i'kasinaa'me repana.

—¿Je'se pa'ina chuta'a cincuentarepaũsurumujẽ'e peokuta'ni, "Abrahamre ñasi'kua'mu chu'u", chiiku mu'u? —chiisinaa'me repana.

⁵⁸ Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Repau Abraham chuta'a peorumu pa'iku'mu chu'u. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu.

⁵⁹ Jã'aja'ne i'kauna asa pe'ruju catare siasinaa'me repana, Jesuni su'a vëasõnu chini. Jã'aja'ne cho'ojuna Dios vu'e pa'isi'ku kati eta pãi kuanupu chenevaji ñoma'ne sanisõsi'kua'mu repau Jesús.

9

Na'ava'u aineesi'kure Jesús vasosi'ere kumatu

¹ Ũcuarumu repau Jesús ku'iu pãiu'te na'ava'u aineesi'kuni ñasi'kua'mu. ² Ñauna chukuna repau neena i'kasinaa'me repau'te.

—Masiu, ¿je'se pa'ina iva'u na'ava'u jñaacojñou? ¿Repau rekocho cu'ache paache ro'ire na'ava'u jñaacojñou? Jã'apãani,

¿puka'kupa'i cu'ache pa'iche ro'ire na'ava'u ñaacojño'u? —chiisinaa'me chukuna.

³ Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Repau cu'ache paache ro'ima'mu ja'a. Ucuachi'a puka'kupa'i cu'ache cho'оче ro'ima'mu. Rupa Diopi vaso'na paipi ña, “Dios peore masiku'mu”, chiiju masia'ju chini na'ava'u aineesi'kua'mu iku. ⁴ Pa'i repa'na cho'оче umucusena cho'ore'omu. Namita'ni cho'ocu'amu. Ucuaja'che chu'ure Raosi'ku Dios chu'u jo'kasi'ere maipi churana cho'oma'to cu'amu. Na'a pa'isirumu cho'ocu'aja'mu. ⁵ Chejare chuta'a pa'ia pa'ire Miañeja'ne Pa'iku'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

⁶ Ja'aja'ne i'ka pi'ni chejana coo tutu cha'o chacho mini na'ava'u ñakoca'ña suirisi'kua'mu repau. ⁷ Cho'o pi'ni repau'te i'kasi'kua'mu repau.

—Okoruruvu Siloé chiicojñoruruvuna sani mu'u chia choasõj'u cha'o —chiisi'kua'mu repau. (“Siloé” chini “Saosi'e” chiimu.)

I'kuna sani choasõ rakuna ñakoca'ña ñosi'kua'mu repau'te. ⁸ Ñakoca'ne ñakuna repau'te kueñe pa'inana'me repau'ji kuri si'arumu seeu ñu'iana ñasina i'kasinaa'me.

—¿Na'ava'ujeku aperumu ichejare ñu'ia kuri seesi'kuma'ku repa iku? —chiisinaa'me repa'na.

⁹ Chitena chekuna i'kasinaa'me.

—Ucuau'mu iku —chiisinaa'me.

Chekuna ija'che i'kasinaa'me:

—Tii'ta'ni rupa ucuaja'ia'mu iku —chiisinaa'me.

Ucuarumu ucuau'ji i'kasi'kua'mu.

—Ucuau'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

10 Chikuna sēesinaa'me repaña.

—¿Je'se pa'iana na'ava'u pa'isi'kuta'ni chura ñaku mu'u? —chiisinaa'me repaña.

11 Chitena i'kasi'kua'mu repaña.

—Pãiu Jesús ve'ekũji coo tutu cha'o chacho mini chu'u ñakocaãna suiri ija'che i'kasi'kua'mu chu'ure: “Okoruruvu Siloé chiiruruvuna sani mu'u chia cha'ore choasõjũ'u”, chiisi'kua'mu. Chikuna sani choa pi'niãna ñakocaã ñosi'kua'mu chu'ure —chiisi'kua'mu repaña.

12 Chikuna sēesinaa'me repaña.

—¿Jeechejare pa'iku repaña, mu'u i'kaku? —chiisinaa'me.

Chitena i'kasi'kua'mu repaña.

—Vesumu chu'u —chiisi'kua'mu repaña na'ava'u pa'isi'ku.

Fariseopã na'ava'u pa'isi'kure repaña'te vasosi'ere sēesi'ere kũamu

13-14 Jesús cha'opi chacho mini na'ava'ure vasoumucuse pũaumucuse pa'isi'kua'mu. Jã'ajekuna pã na'ava'u pa'isi'kure fariseopã pa'ivũ'ena mũvaasome. 15 Mũvarena repaña fariseopã na'ava'u pa'isi'kure chekuna sēesi'eja'che sēiasome.

—¿Je'se cho'o ñakocaã ñaku mu'u? —chinasome.

Chitena i'kaasomu repaña.

—Chu'u ñakocaãna cha'opi chacho suiriãna okopi choasõjani ñamu chu'u chura —chinasomu repaña.

16 Chikuna fariseopã te'ena ija'che i'kaasome:

—Mu'ure pũaumucusena vasosi'ku Dios raomanesi'kucosomu. Dios Raosi'ku pani

puumucuse jā'aja'ñe cho'omanera'amu repau —chiniasome.

Chekunata'ni ija'che i'kaasome:

—Ikure vasosi'ku cu'ache pa'iku pani Diochi'a te'e'u cho'omasiche cho'omanera'amu —chiniasome. Ūcuate'e cuasamaneasome repana.

¹⁷ Jā'ajekuna na'ava'u pa'isi'kure jo'e sēniasome repana.

—Mū're vasosi'ku pa'iche, ¿je'se chiiku mu'u? —chiniasome repana.

Chitena i'kaasomu repau.

—“Dios chu'o kuaku'mu”, chiimu chu'u —chiniasomu repau.

¹⁸ Ūcuarumu judío aina repau'te vasosi'ere jachaju, “Na'ava'u pa'isi'kuma'mu iku”, chiiju jachaasome. Jachaju repau puka'kupāi soni rao ¹⁹ sēniasome repana.

—¿Iku musanukona chīia'u? Iva'u musanukona, “¿Chīirumuna teana na'ava'u aineesi'ku”, chiicojñova'ua'u? Jā'a pa'ito, ¿je'se cho'o chura ñakocaã ñaku iku? —chiniasome repana.

²⁰ Chitena puka'kupāi i'kaasome repanare.

—Chukuna chīia'mu iku. Teana na'ava'u aineesi'kua'mu iku. ²¹ Jā'ata'ni repau ñakocaã cho'o ñañe vesume chukuna. Repau'te vasosi'kure ūcuaja'che vesume chukuna. Sēniasajū'u repauni kuaa'ku. Aia'mu repau —chiniasome repana.

²² Fariseopāire vajuchuju jā'aja'ñe i'kaasome repana puka'kupāi. Aperumu judiopāi chū'una, “ 'Jesús Dios Raocojñosi'kua'mu', chiinare

mai judíopāi chi'ivũ'e kakache ãseñu", chiniasome. ²³ Jã'aja'ñe chiisi'ejekuna, "Aia'mũ repaũ. Repaũni sēniasajũ'ũ", chiniasome repana.

²⁴ Ũcuarũmũ repana judío aina na'ava'ũ pa'isi'kũre jo'e soni i'kaasome.

—Dios ñakũ'te chũ'o ũcuarepare i'kajũ'ũ. "Mũ'ũre vasomũ chũ'ũ", chiisi'kũ cu'akũ'mũ — chiniasome repana.

²⁵ Chitena i'kaasomũ repaũ.

—Chekũrũmũ cu'ache cho'okũ'mũ repaũ. Chekũrũmũ pãakũ'mũ. Vesũmũ chũ'ũ. Ieta'ni masimũ: Aperũmũ na'ava'ũ pa'isi'kũ chura ñamũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

²⁶ Chikũna jo'e sēniasome repana repaũ'te.

—¿Je'se cho'oũ repaũ? ¿Je'se cho'oũna ñakocaã ñoũ mũ'ũre? —chiniasome repana.

²⁷ Chitena i'kaasomũ repaũ.

—Repaũ cho'osi'e kũacuhasi'kũa'mũ chũ'ũ. Jã'ata'ni jachame mũsanũkona. ¿Je'se pa'ĩuna jo'e, "Kũajũ'ũ", chiiche mũsanũkona chũ'ũre? ¿Mũsanũkona ũcuachi'a repaũni jovoñu chiiche? —chiniasomũ repaũ repanare.

²⁸ Chikũna asa pe'rujũ repaũ'te ija'che i'kaasome repana:

—Mũ'ũ repaũ chũ'ũñe cho'okũ'mũ. Chũkũnata'ni Moisés chũ'ũ jo'kasi'e cho'onaa'me.

²⁹ Dios Moiserẽ i'kasi'e masinaa'me chũkũna. Mũ'ũre vasosi'kũre raosi'kũreta'ni vesũme chũkũna —chiniasome repana.

³⁰ Chitena i'kaasomũ repaũ.

—¿Repaũ'te raosi'kũre vesũche mũsanũkona? ¡Jeerũa tĩñea'ñe jã'a! Chũ'ũre vasosi'kũa'mũ repaũ. ³¹ Cu'ache pa'ina sēñe cho'okaima'mũ

Dios. Jã'are masime mai. Repau'te Diore pojoju Repau chũ'uñe cho'ona sēñeta'ni cho'okaiku'mu Repau. ³² Te'eũ'terejē'e na'ava'u aineesi'kure vasoasomu chiicojñoku'te asamanaa'me mai. ³³ Repauji Dios raomanesi'ku pani Diochi'a te'eũ cho'omasiche cho'omanera'amu —chiniasomu repau.

³⁴ Chikuna i'kaasome repana.

—¿Chĩirumu'na teana cu'ache ainesiva'upi che'chora chiiku mu'u chukuna'te? Rua tĩñea'me jã'a —chiniasome repana. Chini repau'te ve'sena etoasome repana.

Diore cuasamana na'ava'na pa'icheja'che pa'iche'te kamu

³⁵ Ũcuarumu Jesús na'ava'u pa'isi'kure etosi'e asasi'kua'mu. Asasi'kujeku repau'te ku'e jña' ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—¿Dios Raosi'kure cuasaku mu'u? — chiisi'kua'mu repau ũcuauji.

³⁶ Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—¿Kaua'u repau? Kaujũ'u chu'ure; repauni cuasara —chiisi'kua'mu repau.

³⁷ Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu repau'te.

—Ñacuhamu mu'u repau'te. Ũcuau'mu chu'u, mu'ure i'kaku —chiisi'kua'mu repau.

³⁸ Chikuna asa Jesure ti'jñeñe ro're puu ñu'iu i'kasi'kua'mu repau.

—Pãi Ũcuau'kore Paaku, cuasamu chu'u mu'ure —chiu repau'te pojosi'kua'mu repau.

³⁹ Ũcuarumu Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ichejare chejare caje pa'iu che'chomu chu'u, cu'ache pa'inajeju, "Na'ava'na pa'icheja'che

pa'inaa'me chukuna", chiinapi asa chēa chū'uni cuasaju ñakocaã ñana pa'icheja'che re'oja'che paap chini. Jã'ata'ni chekunare, "Dios chū'o masinajeju re'oja'che pa'inaa'me chukuna", chiinani, "Dios chū'o masinata'ni chū'uni cuheju na'ava'na pa'icheja'che pa'ime musanukona", chisa chini cajesi'kua'mu chū'u —chiisi'kua'mu.

⁴⁰ Repau i'kasi'ere asa fariseopai te'ena repau'te ja'me pa'ina seesinaa'me.

—¿Mu'u cuasato chukuna na'ava'na pa'icheja'che pa'inaa'ne? —chiisinaa'me repa.

⁴¹ Chitena i'kasi'kua'mu repa.

—Musanukonapi Dios chū'ore vesuju na'ava'na pa'icheja'che pani chū'ure cuheche ro'iche peora'amu musanukonare. Jã'ata'ni, "Dios chū'o masime chukuna", chiinapi chū'uni cuhejuna ro'iche pa'imu musanukonare —chiisi'kua'mu repa Jesús.

10

Oveja kuiraku pa'iche'te kamam

¹ Ūcuarumu Jesús repanani chū'vakū ija'che i'kasi'kua'mu:

—Paiu ñaauji ovejava'na pa'iso'korona rani jatisa'aro kakama'ne tichejapi kakamu.

² Repava'nare kuirakuta'ni jatisa'aroji kakamu.

³ Repava'nare kuirakūji ūcuaso'korona kakara chiito repasa'aro pē'jekaikūji jatisa'aro vatakamū. Vatauna kaka repava'na mamire ve'okū soito ūcuanuko repava'na mami asamasime repa. Soiuna tuha ja'me etame repau'te. ⁴ Repava'nare ūcuanukore etua charo

saiu soiuna asamasiju tuha repau ku'ichejña ja'me ku'ime repava'na. ⁵ Tiiupi repanare soito asavesuju tuhama'ñe vu'vusōme tiiujekuna. Ũcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mu repau.

⁶ Repanani chu'vakū jā'aja'ñe i'kasi'kua'mu Jesús. Jā'ata'ni repau i'kache asavesusinaa'me repana.

Ovejava'nare re'oja'che paaku pa'icheja'che pa'iku'mu Jesús

⁷ Ũcuarumu Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Repana pa'iso'korona ovejava'na kakasa'aroja'che pa'iku'mu chu'u.

Ũcuarepaa'me jā'a. ⁸ Chu'u chuta'a raimarumu pāi jainuko te'enachi'a rani, “Dios raosi'kua'mu chu'u”, chiiju joreju che'chosinaa'me. Ñaana cho'ocheja'che cho'osinaa'me repana. Repana che'choche chu'u neena jachasinaa'me.

⁹ Ovejava'na pa'iso'koro kakasa'aroja'che pa'iku'mu chu'u. Jā'ajekuna ovejava'napi repana pa'iso'korona kakacheja'che pāipi chu'uni cuasani chu'upi chēa paaku kuirakuna rua pojoju re'oja'che pa'ijanaa'me.

¹⁰ 'Ñaaaji rani ovejava'nare ñaasōmu. Chekurumu repava'nare vani si'asōmu. Jā'aja'ñe cho'ora chini'te raimu ñaa. Repau cho'ocheja'che cho'ome joreju che'chona. Chu'uta'ni pa'iche re'oja'chere isira chini raisi'kua'mu, pāipi karama'ñe re'oja'che paaru chini. ¹¹ Ovejava'nare re'oja'che paaku pa'icheja'che pa'iku'mu chu'u. Chekurumu ovejava'nare paaku re'okujeku, chaipi ovejava'nani ānisōra chini raiuna ñani,

“Chũ'upi iva'nare cu'ache cho'ochete ãseto chai chũ'uni ãnisõja'mũ”, chiikũta'ni ũcua ãsemũ repaũ. ¹² Chekũrũmũ kurire koorã chini tĩũpi kuirakaimũ repava'nare. Kuirakũna chekũrũmũ chaipi repava'nani ãnisõra chini raiũna ñani repava'nare jo'ka vũ'vũsõmũ repaũ, repanare paakũma'kũjekũ. Jo'ka vũ'vũsõũna chaipi rani te'eva'ũre chẽaũna chekũna te'enachi'a vũ'vũsõme. ¹³ Kurire koorã chini kuirakũjekũ repava'nare oima'ñe jo'ka vũ'vũsõmũ repaũ, chaipi rakũna.

¹⁴ 'Ovejãva'nare re'oja'che paakũ pa'icheja'che pa'ikũ'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ neenare masimũ chũ'ũ. Chũ'ũre ũcuaja'che masime repana. ¹⁵ Chũ'ũ Ja'kũ masimũ chũ'ũre. Chũ'ũ ũcuaja'che Repaũ'te masimũ. Chũ'ũ neenani cu'ache cho'ochete ãserã chini chuenisõñe cuhema'ñe jũ'ija'mũ chũ'ũ. ¹⁶ Chekũnare ũcuachi'a judío peonare paamũ chũ'ũ. Repanani soiũna asa jachama'ñe rani chũ'uni jovo judío pãina'me ũcuate'ekuanupũja'che pa'ijũna te'eũ paakũ kuiraja'mũ chũ'ũ repanare ũcuanũkore.

¹⁷ 'Pãĩ cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini chuenisõñe'te cuhemaũna Ja'kũ chũ'ũre rũa chiimũ. Jo'e vajũrasa chini cuhema'ñe chuenisõja'mũ chũ'ũ. ¹⁸ Chũ'ũpi cuheto te'eũjẽ'e vanisõmanejanaa'me chũ'ũre. Jã'ata'ni chũ'ũ ca'nivũ ãsema'ñe ãsija'mũ chũ'ũ, pãipi vanisõã'jũ chini. Chũ'ũ ca'nivũ ãsire'omũ. ũcuachi'a chũ'ũpi jũnisõ vajũrasa chiito vajũraire'omũ chũ'ũre. Jã'aja'ñe cho'oa'kũ chini chũ'ũ jo'kasi'kũa'mũ Ja'kũ chũ'ũre — chiisi'kũa'mũ repaũ.

19 Jã'aja'ñe i'kauna asa ũcuate'e cuasamapũ sãĩnechi'a ke'resinaa'me repaña judío aina.

20 Jainũko ija'che i'kasinaa'me:

—Vatire paakũjekũ vë'veu'mũ ikũ. Ikũ i'kache asamaneñũ mai —chiisinaa'me.

21 Chekũnata'ni ija'che i'kasinaa'me:

—Vati paana jã'aja'ñe i'kamanaa'me. Ũcuachi'a vati na'ava'nare vasomanaa'me —chiisinaa'me repaña.

Judío aina Jesure cuheche'te kũamũ

22 Ũcuarũmũ judíopãi Jerusalén vũ'ejoopona Dios vũ'e aperũmũ judío peonani tua care'vasi'ere cuasajũ fiesta cho'osinaa'me. Okorũmũ pa'isi'kũa'mũ reparũmũ. 23-24 Ũcuarũmũ Jesupi Dios vũ'e ve'se cakachapa'te Portal de Salomón chiikachapa'te nũka ku'iũna ña judío ainapi rani rũhiso'koro nũkajũ ija'che i'kasinaa'me repaũ'te:

—Mũ'ũpi asavesache kũakũna vesume chũkũna mũ'ũ pa'iche. Dios Raosi'kũ Cristo pani teana rũhiñe kũajũ'ũ chũkũna'te —chiisinaa'me repaña.

25 Chitena i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Ũcuare kũasi'kũa'mũ chũ'ũ. Jã'ata'ni jachame mũsanũkona. Ja'kũpi chũ'ũ raũna rani Repaũchi'a te'eũ cho'omasiche cho'o ñomũ chũ'ũ, pãipi chũ'ũ pa'iche'te masia'jũ chini.

26 Mũsanũkona chũ'ũ neenamanajejũ jachajũ cuasama'me chũ'ũre. 27 Chũ'ũ neena chũ'ũ i'kache asamasijũ jovo ja'me ku'ijũ chũ'ũ chũ'ũñe cho'ome. Repanare masimũ chũ'ũ.

28 Chũ'ũpi repañani cho'okaiũna re'oja'che

pa'ijũ jũnisõsirũmũ vati toa saima'ñe Dios pa'ichejare ai sani pa'ijananaa'me repana. Te'eujê'e tuamanejananaa'me repanare chũ'u neenare. ²⁹ Ja'kũpi pãĩ ũcuanũkore na'a rũa Masikũji chũ'ũni jo'kaũna te'eũ'terejê'e tuacu'amũ repanare. ³⁰ Chũ'ũna'me Ja'kũ ũcuate'euja'che pa'inaa'me chũkũna —chiisi'kũa'mũ repaũ Jesús.

³¹ Jã'aja'ñe i'kaũna asa pe'rujũ jo'e cata siasinaa'me repana judío aina repaũni su'a vẽasõũ chini. ³² Jã'aja'ñe cho'oũ chiijũna Jesús i'kasi'kũa'mũ repanare.

—Ja'kũpi chũ'ũni cho'okaiũna Repaũchi'a cho'omasiche mũsanũkona ñajũ'te cho'оче re'oja'chere rũa cho'osi'kũa'mũ chũ'u. Chũ'u cho'osi'e, ¿jeere mũsanũkona cuhejũ chũ'ũre catapi su'a vẽasõũ chiiche? —chiisi'kũa'mũ repaũ.

³³ Chikũna jo'e i'kasinaa'me repana.

—Mũ'u re'oja'che cho'osi'ere cuhejũ catapi su'a vẽasõũ chiima'me chũkũna. Mũ'ũpi, “Chũ'ũna'me Ja'kũ ũcuate'euja'che pa'inaa'me chũkũna”, chikũna cuhejũ catapi su'a vẽasõũ chiime chũkũna mũ'ũre, Dios cuheche'te i'kaũna. Dioma'mũ mũ'u. Rupũ pãĩ'ũmũ —chiišinaa'me repana.

³⁴ Chitena i'kasi'kũa'mũ repaũ.

—Mai aipãĩ tocha jo'kasi'e Dios chũ'o ija'che kũamũ:

Diova'naa'me mũsanũkona, chiiche tocha jo'kaasome repana. ³⁵ Repana tocha jo'kasi'e, “Diova'naa'me mũsanũkona”, chini Dios chũ'o asa chẽana pa'iche'te i'kamũ. “Dios chũ'o jorechũ'oa'me”, chiicu'amũ.

³⁶ Jã'ata'ni chũ'ũpi, “Dios chĩia'mũ chũ'ũ”, chiiuna asa, “Dios asacuheche'te i'kamũ mũ'ũ”, chiime mũsanũkona chũ'ũre, Repau Chẽa Raosi'kũni. ¿Je'se pa'ũna mũsanũkona jã'aja'ñe i'kache? ³⁷ Chũ'ũ Ja'kũ chiiche'te cho'oma'to jachare'omũ chũ'ũre. ³⁸ Chũ'ũ i'kache jachanata'ni chũ'ũ Ja'kũ chiiche Repau'chi'a cho'omasiche'te chũ'ũpi cho'o ñokũna jachamanejũ'ũ mũsanũkona. Jachama'ñe ija'che cuasajũ'ũ: “Diona'me ũcuate'eũja'che pa'ikũ'mũ ikũ”, chini cuasa masijũ'ũ —chiisi'kũa'mũ repau.

³⁹ Chikũna jo'e chẽañu chiinaretani jo'ka sanisõsi'kũa'mũ repau.

⁴⁰ Eta Jordán chiacha chekũkã'kona aperũmũ Juan pãi okoro'vesichejana ũsũ mũikã'kona jẽni canũka pa'isi'kũa'mũ repau, chũkũna repau neenana'me. ⁴¹ Ũcuachejare pa'ijũna pãi jainũko repau'ni ñañu chini rani te'ena ija'che i'kasinaa'me:

—Juan Diochi'a te'eũ cho'omasiche cho'omanesi'kũa'mũ. Jã'ata'ni ikũ Jesús pa'iche repau kũasi'e peore ũcuarepaa'me —chiisinaa'me repau.

⁴² Ũcuachejana pãi jainũko repau'te Jesure cuasajũ jovosinaa'me.

11

Lázaro jũnisõsi'ere kũamũ

¹ Ũcuarũmũ Betania vũ'ejoopo cakũ Lázaro ravũna jũniasomũ. Repau cho'jeromi ũcuajoopo'te paniasome Marĩana'me Marta.

² Repau Marĩa Jesús cũ'ana okoma'ña ro repau

rañapi tɘ'nesi'koa'mo. ³ Majaa'chɘ Lázaroji jũ'iana cho'jeromi chekɘnani raoasome Jesuni, “Mɘ'ɘ chiicojñokɘ jũ'imɘ”, chiapɘ chini.

⁴ Sa kuarena asa i'kasi'kua'mɘ repaɘ.

—Jũnisõa'kɘ chini ravɘ jũ'iñe cho'omaneasomɘ Dios Lázaro'te. Rupɘ Repaɘ cho'omasiche'te pãire cho'o ñora chini cho'oasomɘ. Jã'ajekɘna jũnisõsi'kɘta'ni vajɘrakɘna ña, “Dios peore masikɘ'mɘ”, chiijanaa'me pãi. Ûcuachi'a, “Dios Mamakɘ rua masimɘ”, chiijanaa'me repaɘ —chiisi'kua'mɘ repaɘ.

⁵⁻⁶ Repaɘ Jesús repanare Martana'me cho'jeona'me Lázaro'te rua chiikɘta'ni, “Lázaro jũ'imɘ”, chiito asa teana saimanesi'kua'mɘ. Saima'ñe te'eka'chapaumucujña ùcuachejare canɘka pa'isi'kua'mɘ repaɘ. ⁷ Ûcuarɘmɘ repaɘ chɘkɘna'te repaɘ neenare i'kasi'kua'mɘ.

—Judea chejana jo'e sañu mai —chiisi'kua'mɘ.

⁸ Chikɘna i'kasinaa'me chɘkɘna.

—Masiɘ, aperɘmɘ repacheja pa'ina judío aina catapi su'a vëasõñu chiniasome mɘ'ɘre. ¿Ûcuachejana jo'e sasa chiikɘ mɘ'ɘ? —chiisinanaa'me chɘkɘna.

⁹ Chitena i'kasi'kua'mɘ repaɘ.

—Te'eumucuse doce horas pa'imɘ. Pãiuji umucusena kuni tota tãima'ñe ku'imɘ miakɘna. ¹⁰ Pãiuji ñamipi kuni tota tãiu ku'imɘ miañeji karakɘna —chiisi'kua'mɘ repaɘ.

¹¹ Ûcuarɘmɘ Jesús jo'e i'kasi'kua'mɘ.

—Mai cuasacojñokɘ Lázaro kãnisõcuhasi'kua'mɘ. Jã'ajekɘna saimɘ chɘ'ɘ repaɘni vɘora chini —chiisi'kua'mɘ.

12 Chikuna jo'e i'kasinaa'me chukuna.

—Chukuna'te Paaku, Lázaroji jũ'ia kãnisõsi'ku pani vajaja'mu —chiisinaa'me chukuna.

13 Repau Jesús, “Lázaro kãnisõsi'kua'mu”, chiiu repau jũnisõsi'ere i'kasi'kua'mu. Repau i'kache'te asavesuju, “Lázaro rupu kãisi'ere i'kamũ ikũ”, chini cuasasinaa'me chukuna.

14 Jã'aja'ñe cuasajuna Jesús rũhiñe kuasi'kua'mu chukuna'te.

—Repau Lázaro jũnisõsi'kua'mu. 15 Repana chu'are soito teana saimanesi'kua'mu chu'u, musanukonapi chu'uni masi cuasaa'ju chini. Musanukona chu'are masi cuasajachere cuasaku pojomu chu'u. Chura sani ñañu mai —chiisi'kua'mu repau.

16 Ũcuarumu Tomás Gemelo chiicojñokũji i'kasi'kua'mu chukuna'te.

—Ikuni ja'me sañu mai. Sani pãipi repauni vaito ũcuauña'me chuenisõñu mai —chiisi'kua'mu chukuna'te.

Jesús Lázaro'te jũnisõsiva'uni vasora chini saimũ

17 Chukuna sani tĩ'a ñato ũcuaka'chapaumucujña tãcojñosi'ku pa'isi'kua'mu repau Lázaro. 18 Betania vu'ejoopo Jerusalén vu'ejoopo kueñere pa'imũ. Chekurumu tres kilómetrocosomu.

19 Maríana'me Marta majaa'chupi jũnisõuna otare oijuna churoñu chini saisina judío aina jainuko pa'isinaa'me reparumu. 20 Ũcuarumu Jesupi raiuna asa etasi'koa'mo Marta repauni tijña pojora chini. Maríata'ni etama'ñe vu'ere

pa'isi'koa'mo. ²¹ Eta tijña pojo pi'ni i'kasi'koa'mo repao.

—Pāi Ūcuanʌkore Paakʌ, mʌ'ʌpi ichejare pa'ito chʌ'u a'chʌ jūnisōmanera'asi'kʌa'mʌ.

²² Jā'ata'ni mʌ'u sēēñe peore ĩsija'mʌ Dios mʌ'ʌre. Masimo chʌ'u jā'a —chiisi'koa'mo repao.

²³ Chikona Jesús i'kasi'kʌa'mʌ.

—Mʌa'chʌ vajʌraija'mʌ —chiisi'kʌa'mʌ repaʌ.

Chikʌna Marta i'kasi'koa'mo.

²⁴ —Masimo chʌ'u jā'a. Pāi ūcuanʌko cho'osi'e Dios cuasa ro'iche chʌ'ʌmucusena vajʌraija'mʌ repaʌ —chiisi'koa'mo repao.

²⁵ Chikona i'kasi'kʌa'mʌ repaʌ.

—Chʌ'ʌa'mʌ pāi jūnisōsinare vasokʌ. Ūcuachi'a pāi rekoñoāna re'oja'chere pa'iche jo'kakʌ'mʌ chʌ'u. Pāi chʌ'ʌre cuasanapi jūnisōsina chʌ'ʌpi jo'e rani vasokʌna vajʌrani re'oja'che pa'ijanaa'me. ²⁶ Chʌ'ʌre cuasana reparʌmʌ chuta'a vajʌna ūcuachi'a Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me. ¿Chʌ'u i'kache jachama'ñe cuasako mʌ'u? —chiisi'kʌa'mʌ repaʌ.

²⁷ Chikʌna i'kasi'koa'mo repao.

—Jǎjʌ, Cristo, Dios Raocojñosi'kʌa'mʌ mʌ'u. Dios aperʌmʌ, “Chejana chʌ'u neekʌre saoja'mʌ chʌ'u”, chiniasomʌ. Ūcuʌmʌ mʌ'u. Jā'aja'ñe cuasamo chʌ'u —chiisi'koa'mo repao.

Lázaro'te tāsichejare Jesús ña oisi'ere kʌamʌ

²⁸ Jā'aja'ñe i'ka pi'ni repao Marta vʌ'ena co'i cho'jeo'te María'te soni te'eo'te kʌasomo.

—Pāi che'chokũ ranicuhasi'kua'mũ. Mũ'uni soimũ repaũ —chinasomo repao.

²⁹ Chikona repao María asa teana vuni etaasomo repauni tijñara chini. ³⁰ Chukuna chuta'a repajoopo vũ'ejoopo tĩ'amanesinaa'me. Marta chukuna'te tijñasichejare chuta'a ma'are pa'isinaa'me chukuna. ³¹ Maríapi vuni eta raiona ña judío aina repanapi otare oijuna churoñu chini raisina repavũ'e ja'me chi'i pa'ina ja'me tuhasinaa'me repao'te, “Majaa'chũre tāsichejare osa chini saicosomo”, chini.

³² Eta rani chukuna pa'icheja tĩ'a Jesús ti'jñeñena meñe sime ñu'io ija'che i'kasi'koa'mo repao:

—Pāi Ũcuanũkore Paakũ, mũ'upi ichejare pa'ito chu'ũ a'chũva'ũ jũnisõmanera'asi'kua'mũ —chiisi'koa'mo repao.

³³ Judío ainapi repaona'me oijũ raiche'te ña samava'ũ pa'isi'kua'mũ Jesús. ³⁴ Repauni samauna repanare sēesi'kua'mũ repaũ.

—¿Jeechejana musanũkona repava'ũre tãre? —chiisi'kua'mũ.

Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Pāi Ũcuanũkore Paakũ, rani ñajũ'ũ —chiisinaa'me repana.

³⁵ Jesús reparamũ oisi'kua'mũ. ³⁶ Oiauna repana judío aina i'kasinaa'me.

—Ñajũ'ũ; Lázaro'te rua chiicosomũ iku —chiisinaa'me.

³⁷ Chekuna te'ena ija'che i'kasinaa'me repaũ'te:

—Na'ava'ũre vasoasomũ iku. ¿Je'se pa'iauna Lázaro'te jũ'iñe ũsekaimaneũ? —chiisinaa'me repana.

Lázaro vajuraishi'ere kuamũ

³⁸ Reparũmũ Jesús jo'e cuasa oiũ na'a rũa sumava'ũ Lázaro'te tāsicojena saisi'kuã'mũ. Aikũti caripana tētoche ũhisicoje pa'isi'kuã'mũ repacoje. Ũcuachi'a catarũ ujarũji ta'pisicoje pa'isi'kuã'mũ repacoje. ³⁹ Sani ti'a i'kasi'kuã'mũ repaũ.

—Catarũ'te kuñojũ'ũ —chiisi'kuã'mũ.

Jã'aja'ñe i'kaũna jũnisõsiva'ũ cho'jeo Marta i'kasi'koa'mo.

—Pãĩ Ũcuãũkore Paakũ, repava'ũre tãsi'e ũcuaka'chapaumucujñaa'me ie chura. Jã'ajekũna icoje vataru rũa ũtosũjacosomũ —chiisi'koa'mo.

⁴⁰ Chikona i'kasi'kuã'mũ repaũ.

—Mũ'ũre ija'che i'kasi'kuã'mũ chu'ũ: “Chu'ũre cuasani Dios peore Masiũ cho'oche ñaja'mo mũ'ũ”, chiisi'kuã'mũ chu'ũ mũ'ũre —chiisi'kuã'mũ repaũ.

⁴¹ Chikũna reparũ kuñosinaa'me repana. Kuñorena repaũ Jesús mũ'ũre ñakũ ija'che i'kasi'kuã'mũ:

—Ja'kũ, mũ'ũpi chu'ũ sēeñe'te asakũna, “Re'orepamũ”, chiimũ chu'ũ mũ'ũre. ⁴² Chu'ũ sēeñe si'arũmũ asakũ'mũ mũ'ũ. Masimũ chu'ũ jã'a. Jã'ata'ni chura ujachũ'opi i'kakũ sēmũ chu'ũ mũ'ũre, inapi asa, “Dios Raosi'kuã'mũ ikũ”, chini cuasaa'jũ chini —chiisi'kuã'mũ repaũ.

⁴³ Jã'aja'ñe i'ka pi'ni ujachũ'opi ija'che i'kasi'kuã'mũ repaũ:

—Lázaro, etajũ'ũ —chiisi'kuã'mũ.

44 Chikuna repau jūnisōsiva'u vajurani etasi'kua'mu jūjñana'me cū'ana'me chia reasōsi'ku. Etauna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Repau'te reasikāña vanakaijū'u saau — chiisi'kua'mu repau.

Jesuni chēañu chini pāi te'ena cutusi'ere kuamū

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jesupi jā'aja'ñe cho'ouna judío aina jainuko María'te ñañu chini saisina repau vasosi'ere ña cuasa jovoasome Jesure. 46 Chekunata'ni sani Jesús cho'osi'ere fariseopāire kuaasome.

47 Kuaarena asa repana fariseopāina'me phairipāi chū'una judiōpāi ũcuanukore chū'unare soni chi'i i'kaasome.

—Repau Jesús Diochi'a cho'omasiche rua cho'okuasomu. ¿Je'se cho'ojanaa'ñe mai?

48 Maipi ũsema'to pāipi ũcuanuko repauni cuasaju repau chū'uñe'te chiiju jovorena Romapāi chū'unapi asani pe'ruju rani Dios vu'e ñañosō maire ũcuaja'che jainukore vanisōjanaa'me —chiniasome repana.

49 Chitena Caifás repaũsurumu judío phairi ai i'kaasomu repanare ja'me pa'ikūji.

—Rua vesume musanukona. 50 Maipi repau cho'ochē'te ũsemapu jainuko chuenisōto cu'amū. “Cho'okuchi'a ũcuate'eu pāi ũcuanuko chuenisōmanea'ju chini chuenisōkaito na'a re'omu maire”, chiimacosome musanukona —chiniasomu repau.

51 Repauchī'a cuasache'te jā'aja'ñe i'kamaneasomu repau. Repaũsurumu

phairi aijekuna Diopi repau rekochona kuauna judiopai cu'ache cho'ochete ro'ikasa chini Jesús chuenisõjãñere i'kaasomu repau. ⁵² Judiopaiichi'a jüni ro'ikaijachere i'kamaneasomu repau. Ûcuachi'a Dios Repau neenare si'achejñaruã pa'inare ùcuate'ekuanupü jovojachere i'kaasomu repau. ⁵³ Ûcuaumucusepi vña repana judiopai chũ'una Jesure vanisõjãñere rña cutujü paniasome.

⁵⁴ Jã'ajekuna repau Jesús reparumüpi vña judiopai chũ'una pa'ichejña ku'ima'ñe pa'iu Judea cheja pa'isi'küpi eta päi peocheja kueñe cajoopo Efraín vñ'ejoopona sani canuka pa'isi'ku'a'mu, chükuna repau neenana'me.

⁵⁵ Reparumü Jerusalén vñ'ejoopo judiopai repana fiestapi pascuarumüpi tĩ'api'rakuna repajoopo kueñe cana päi jainuko ùcuajoopona maniasome, aperumü chũ'u jo'kasi'ere cho'ojü cu'are tũ'neñu chini. ⁵⁶ Mani Dios vñ'ere kaka pa'ijü Jesure ku'enajejü ija'che cutuasome repana sãiñechi'a:

—¿Je'se cuasache musanukona? ¿Icheja fiesta cho'ochejana raija'u repau? ¿Pãaja'u? — chiniasome repana päi.

⁵⁷ Phairipai chũ'una fariseopaina'me ija'che i'kaasome:

—Pãiu ùcuauaküji repau Jesús pa'ichejare masini rani kuajũ'u chükuna'te. Repauni chẽañu chiime chükuna —chiniasome repana.

12

Romio Jesús cũ'ana okoma'ña ro'vesi'ere

*kuamũ**(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)*

¹ Repau Jesús seirepaumucujña pascuarũmu tĩ'añe karatona Betania vũ'ejoopona saisi'kuã'mũ, repauji vasoũna Lázaro vajũraisi'ku pa'ijooopona. ² Sakũna repajoopo cana, pãipi chi'i Jesuni pojoa'jũ chini ãure cho'osinaa'me. Chi'irena Martapi ãure ãukona Jesuna'me ñũ'ijũ ãisinaa'me repana. Lázaro ũcuaja'che ũcuauña'me ñũ'iu ãisi'kuã'mũ. ³ Ũcuarũmu repao María trescientos gramos pa'ira'ka okoma'ñara'ka nardochi'a cho'osira'kajekũ ruã ro'isira'kapi Jesús cũ'ana ro've pi'ni repao rañapapi tũ'nesõkaisi'koa'mo. Ro'veona vũ'e peore ma'ñasusi'kuã'mũ. ⁴ Ũcuarũmu Jesús neekũ Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'jũ chini jo'kajau i'kasi'kuã'mũ.

⁵ —¿Je'se pa'iuña repao trescientorepare're ïsisõjũ kuri denariore're koorũra'kare rupũ jañosõo? Ira'kare ïsisõ kuri koo chũova'na pa'iva'nani ïsirũja'chere rurepapũ cho'osõmu — chiisi'kuã'mũ repau.

⁶ Chũova'na pa'iva'nare oiche'te i'kamanesi'kuã'mũ repau. Rupũ ñaaũjekũ jã'aja'ñe i'kasi'kuã'mũ. Chũkũna Jesús neena chi'iche kuri paakaiũ si'arũmu te'ere'rechi'a siasõkaiũ pa'isi'kuã'mũ repau Judas. ⁷ Jã'aja'ñe i'kaũna Jesús i'kasi'kuã'mũ.

—Iko cho'оче ũsemanejũ'ũ. Chũ'upi jũnisõũna chũ'ure tãumucuse chũ'ũ ca'nivũ'te ro'vejara'kare care'va paamo repao. ⁸ Chũova'na pa'iva'na mũsanũkonare si'arũmu ja'me

pa'ijava'naa'me. Jã'ajekuna repanare si'arum re'oja'che cho'okaiju pa'ire'oja'mu musanukonare. Chu'uta'ni musanukonare si'arum ja'me pa'imaneja'mu. Jã'ajekuna chu'ure si'arum ja'aja'ne cho'okaicu'aja'mu musanukonare —chiisi'kua'mu repau.

Phairipai Lázaro'te vanisõnu chiiche'te kumtu

⁹ Ũcuarum judiopai jainuko Jesús Beta-nia vu'ejoopo pa'iche'te asa saniasome repauni ñañu chini. Ũcuachi'a jūnisõna Jesús vasosi'kuni Lázaroni ñañu chiniasome repa. ¹⁰⁻¹¹ Jesús repau'te vasosi'ere asa judiopai jainuko Jesure cuasaju jovoasome. Jã'ajekuna phairipai chu'una, “Mai che'choche pai jainuko ũhasõ Jesuni cuasaju jovome”, chini pe'ruju Lázaroni vanisõnu chiniasome, Jesure vanisõnu chiicheja'che.

Jerusalén vu'ejoopo Jesús sani t'asi'ere kumtu

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Ũcuarum judiopai repauna fiestaji pascuarumupi t'api'rakuna Jerusalén vu'ejoopona jainuko maniasome. Mani pa'iju jo'e apeñatatona Jesús rajache asaasome repauna. ¹³ Asa pūti kare veri eta repauni tijña wjachu'opi ija'che i'kasinaa'me repauna:

—Dios peore masiku'mu. Ikure Israelpaire chu'ua'ku chini repau Raosi'kure re'oja'che cho'okaau —chiisinaa'me repauna.

¹⁴ Ũcuarum repau Jesús burrova'ure jña tuhisi'kua'mu. Dios chu'o aperum tocha

jo'kasi'e kuache cho'osi'kua'mu. Ija'che kuamu repa:

¹⁵ Ūcuanuko vajuchuma'ñe pa'ijũ'u musanukona Jerusalén vu'ejoopo cana.

Musanukonare chũ'uku'te burrochĩiva'uni tuhiu raiuna ñajũ'u,
chiimu repa tocha jo'kasi'e.

¹⁶ Reparumu chukuna Jesús neena, “Dios chu'o kuache'te cho'ome ina ikure”, chiimanesinaa'me. Repau Jesús jũni vajurani cunaumu muisirumuta'ni repa tocha jo'kasi'ere asamasiju, “Repa tochasi'e kuache cho'osinaa'me pãi Jesure”, chiisinaa'me chukuna.

¹⁷ Pãi Jesuni ja'me pa'iju repauji Lázaroni jũnisõ tãcojñosi'kuni soiuna vajurani etauna ñasina chekunare kuaju pa'isinaa'me. ¹⁸ Diochi'a cho'omasiche Jesús cho'oche kuajuna asanajeju etasinaa'me repa pãi repauni tijñañu chini. ¹⁹ Jã'aja'ñe cho'ojuna ña sãiñechi'a i'kasinaa'me fariseopãi.

—Rua cu'amu ija'che pa'ito. Ñajũ'u. Pãi ūcuanuko repa'te jovome. Ūsecu'amu jã'aja'ñe cho'oto —chiisinaa'me repa.

Griegopãi Jesure ku'esi'ere kuamu

²⁰ Fiestarumujekuna Dios cho'okaisi'ere cuasaju pojoñu chini Jerusalén vu'ejoopona sani pa'inare griegopãi sani ja'me pa'isinaa'me. ²¹ Pa'iju Galilea cheja cajoopo Betsaida vu'ejoopo cakure Felipe'te mua rua i'kaasome repa griegopãi.

—Jesuni ñañu chiime chukuna —chiniasome repa.

22 Chitena asa m̄ua Andreni k̄uaasom̄u rep̄au. K̄ua ũcuaūna'me Jesuni k̄uañu chini m̄uaasom̄u rep̄au. 23 K̄uarena asa Jesús i'kaasom̄u.

—Ch̄u'u Dios Raosi'k̄u pa'iche'te p̄ai jain̄uko masir̄um̄u t̄i'acuhaja'm̄u. “R̄ua masīu'm̄u ik̄u”, chiijanaa'me p̄ai ch̄u'ure. 24 Ija'chea'me: Āura'kar̄uã t̄aru charo joim̄u. Repacaãpi jonisōmaneni aineema'm̄u. Jonisōni ainee pi'ni repañ̄u r̄ua k̄ūija'm̄u. Ũcuarepaa'me jā'a. 25 Ũcuaja'che p̄aīu ũcuaūak̄uji rep̄au chiichechi'a cho'ora chiik̄u cu'ache pa'iāu Dios pa'icheja saimaneja'm̄u. P̄aīu Dios ch̄ũ'ũñe cho'ora chiik̄uta'ni re'oja'che pa'iāu rep̄au j̄ūnisōsir̄um̄u Dios pa'ichejana ai sani re'oja'che pa'ija'm̄u. 26 Ch̄u'u ch̄ũ'ũñe cho'oñu chiinare, “Ch̄u'uni jovoju'ũ”, chiim̄u ch̄u'u. Ch̄u'ure jovoni Dios pa'ichejare sani ch̄u'una'me pa'ijanaa'me rep̄ana. Ch̄u'u ch̄ũ'ũñe cho'onare re'oja'che cho'okaija'm̄u Dios, “Re'onaa'me ina”, chini —chinasom̄u rep̄au.

Jesús rep̄au chuenisōjañere k̄uam̄u

27 Ũcuar̄um̄u Jesús ija'che i'kaasom̄u:

—Chura r̄ua s̄uma'm̄u ch̄u'ure. Ja'k̄ure, ¿je'se chiija'che ch̄u'u? “¿Ch̄u'ure ti'jñejañe cu'ache ũsekaiju'ũ”, chiija'che ch̄u'u? P̄āara. J̄ā'are cho'ocojñora chini cajesi'k̄ua'm̄u ch̄u'u —chinasom̄u. 28 Ũcuar̄um̄u P̄aka'k̄ure ija'che i'kasi'k̄ua'm̄u rep̄au:

—Ja'k̄u, m̄u'u si'ache cho'omasiche'te cho'o ñora chini m̄u'ure uache cho'ojũ'u ch̄u'ure —chiisi'k̄ua'm̄u rep̄au.

Chikuna cunaumupi chu'o i'kache
asosi'kua'mu.

—Chu'u masiche si'ache cho'o
ñocuhasi'kua'mu chu'u. Jo'e cho'o ñora —
chiisi'kua'mu Dios.

²⁹ I'kauna asa pãi te'ena ija'che i'kasinaa'me:

—Okocurucosomu jã'a —chiisinaa'me.

Chekunata'ni,

—Angelpi ikuni i'kacosomu jã'a —
chiisinaa'me.

³⁰ Chitena Jesús jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chu'upi asaa'ku chini i'kasi'ema'mu jã'a.
Musanukonari asaa'ju chini i'kasi'ea'me.

³¹ Chu'ure cuasamanajeju cu'ache pa'inare
cu'ache ti'jñerumu ti'acuhamu. Ūcuachi'a
cu'ache pa'iju chu'ure cuasamanare chũ'uku'te
vati aire ñserumu ti'acuhamu. ³² Chu'ure jẽ'jo
nukosirumu chu'upi soiuna pãi si'achejña pa'ina
chu'uni cuasaju jovojanaa'me —chiisi'kua'mu
repau.

³³ Repau'te kurususẽ'verona jẽ'jo
nuko vẽasõjañere repau jã'aja'ñe i'kaku
kuasi'kua'mu. ³⁴ Jã'aja'ñe i'kauna asa

i'kasinaa'me pãi.

—Mai aipãi tocha jo'kasi'e Dios chu'o ija'che
kuamu:

Cristo Dios Raosi'ku jūnisõma'ñe ai pa'ija'mu,
chiimu. Jã'ata'ni mu'u, ¿je'se pa'una,
“Pãire ja'me paa chini Dios Raosi'kure jẽ'jo
nukojanaa'me pãi”, chiiku? Jã'a pa'ito, Cristo
chiicojñoku, ¿tĩu'u? —chiisinaa'me repa.

³⁵ Chitena Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u icheja cheja pa'inare pãi Miañeja'ñe
Pa'iku musanukonare jmamakarũ ja'me

pani sanisōja'mu. Jā'ajekuna chuta'a miarumuna churana ku'ijũ'u musanukona, ru'ru na'isōmanēnu chini. Ru'ru na'isōni ñamipi ku'ijũ ma'api ñomauna cavesusōjanaa'me musanukona. ³⁶ Chu'ure Miañeja'ñe Pa'iku'te chuta'a musanukonare ja'me pa'irumuna cuasajũ'u chu'u pa'icheja'che re'oja'che pañu chini —chiisi'kuamũ repau.

Jā'aja'ñe i'ka pi'ni sani katisōsi'kuamũ repau Jesús.

Judíopāi Jesure cuasama'ñere kuamũ

³⁷ Repana ñajũ'te Diochi'a cho'omasiche si'arumu cho'okũ'teta'ni repau'te Jesure cuasamanesinaa'me repana pāi. ³⁸ Dios chu'o kuakaisi'ku Isaías tocha jo'kasi'e kuache cho'osinaa'me repana. Repau tocha jo'kasi'e ija'che kuamũ:

Chu'ure Paaku, mai kuache jachajũ cuasama'me pāi.

Mu'u masiche si'ache cho'o ñokũ'teta'ni jachame pāi,

chiimũ. ³⁹ Pāipi cuavesujũna repau Isaías cheke ija'che tocha jo'kaasomũ:

⁴⁰ Ñakocaã ñamava'naja'ñe paapu chini jo'kaasomũ Dios.

Ūcuachi'a Repau chu'o asavesache cho'oasomũ repanare.

Diopi jā'aja'ñe cho'omuna, “Iku maire vasoja'mu”, chiimapu chu'ure raima'me repana,

chiiu tocha jo'kaasomũ. ⁴¹ Diopi ñokuna Jesús Masiu pa'iche ñasi'kujeku repau pa'iche'te kuaku jā'aja'ñe tocha jo'kaasomũ Isaías maire.

⁴² Reparumũ judíopãĩ jainũko Jesuni cuhejũ cuasamanesinaa'me. Chekũnata'ni jachama'ñe cuasasinaa'me repaũ'te. Ũcuachi'a repanare chũ'una te'ena cuasasinaa'me. Cuasanata'ni fariseopãire vajuchujũ kuamanesinaa'me, “Kuarena fariseopãipi asa mai judíopãĩ chi'ivũ'e kakache'te ũsejũ”, chini. ⁴³ Ũcuachi'a repanare pãĩ pojoche'te na'a rua chiijũ kuamaneasome repana, “Kuato pojoja'mũ Dios maire”, chiimarũ.

Jesús i'kache jachasi'e ro'i ro'ijachere kũamũ

⁴⁴ Ũcuarumũ Jesús Ƶjachũ'opi ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Pãĩ chũ'ure cuasana chũ'urechi'a cuasama'me. Chũ'ure Raosi'kũre Diore ũcuachi'a cuasame repana. ⁴⁵ Chũ'u pa'iche masina ũcuaja'che chũ'ure Raosi'kũ pa'iche masime. ⁴⁶ Chũ'u Miañeja'ñe Pa'ikũ chejana raisi'kua'mũ, pãĩ chũ'ure cuasanapi chijacheja pa'ina pa'icheja'che cu'ache pa'imaneajũ chini. ⁴⁷ Chũ'u i'kache asanata'ni jachajũ cho'omanare, “Jachasi'e ro'iche pa'imũ”, chisa chini cajesi'kũma'mũ chũ'u. Chũ'ure cuasanani chẽa paakũ vati toa saiche'te ũsekasa chini cajesi'kũa'mũ chũ'u. ⁴⁸ Jã'ata'ni pãĩ chũ'uni cuhejũ chũ'u i'kache asana jachajũ cho'omanesi'e ro'ijanaa'me Dios pãĩ ũcuanũko cho'osi'e ro'iche chũ'ũumucuse. ⁴⁹ Chũ'uchi'a cuasache'te i'kama'mũ chũ'u. Ja'kũ, chũ'ure Raosi'kũ kuache'te i'kamũ chũ'u. ⁵⁰ Iere masimũ chũ'u: Ja'kũ kuache'te chũ'upi i'kakũna pãipi asa chẽa cho'ona Repaũ pa'ichejana ai sani pa'ijanaa'me. Jã'ajekũna Ja'kũ chũ'ure

kuache'techi'a i'kaku'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

13

Jesús repau neena cū'are choamu

¹ Reparumu pascuarumu tī'aumucuse pa'isi'kua'mu. Reparumu Jesús repau saijarumu tī'akuna masiasomu icheja cheja pa'iche jo'ka Puka'ku pa'icheja saijachere. Chukuna'te repau neenare cheja pa'inare cuhama'ñe si'arumu rua cuasaku pa'isi'kua'mu repau.

²⁻⁴ Simón Iscariote mamakuni Judare aperumu vati aipi repau rekochona cu'ache chū'uasomu, Jesure cu'ache cho'ojanani jo'kaa'ku chini. Repau Jesús Puka'ku Dios repau'te raosi'ena'me repau pa'icheja repau jo'e saijachena'me pāi ūcuanukore chū'ua'ku chini Puka'ku repau'te jo'kasi'e masiasomu. Jā'aja'ñe masikūji chukuna repau neenana'me āu āiu ñu'isi'kupī vūni repau sē'sevu ju'ikāa tīto repau jiisaivuna toalla kāapi quēosi'kua'mu repau. ⁵ Quēo pi'ni totore'avana oko ro chukuna repau neena cū'are choa pi'ni ūcuakāapi jose tu'nesōkaisi'kua'mu repau.

⁶ Choaku saiū Simón Pedro cū'a choapi'rakuna ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—Chu'ure Paaku, ¿chu'u cū'are choaja'u mu'u?
—chiisi'kua'mu.

⁷ Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u chura cho'оче vesumu mu'u. Na'a pa'isirumu masija'mu mu'u —chiisi'kua'mu repau.

⁸ Chikuna Pedro jo'e i'kasi'kua'mu repau'te.

—Chu'u cū'a choache ñsemu chu'u —
chiisi'kua'mu.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Mu'u cū'a choache ñseni chu'u neeku
pa'imaneja'mu mu'u —chiisi'kua'mu.

⁹ Jā'aja'ñe i'kauna i'kasi'kua'mu repau.

—Jā'a pa'ito, Chu'ure Paaku, chu'ure
cū'ana'me jūjña sījopu peore choajū'u —
chiisi'kua'mu.

¹⁰ Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Pāiu cucha pi'nisi'ku jo'e cuchache
chiima'mu ũcuare meno peoca'nivu
cuchasi'kujeku. Cū'achi'a choache chiimu cha'o
cha'casicū'ajekuna. Ũcuaja'che musanukona
rekoñoā cuchasinaja'ñe cu'achejē'e peonaa'me.
Jā'ata'ni musanukonare ja'me pa'iku te'eu
repau rekocho ũcua cu'ache cuasaku pa'imu
—chiisi'kua'mu repau.

¹¹ Repau'te cu'ache cho'ojanare jo'kajauni
masiku, “Musanukonare ja'me pa'iku te'eu repau
rekocho ũcua cu'ache cuasaku pa'imu”, chi-
isi'kua'mu repau.

¹² Chukuna cū'a choa pi'ni repau sē'sevu
ju'ikāa sacha jo'e puu ñu'iu i'kasi'kua'mu repau.

—¿Chu'u musanukonare cho'osi'e masiche?

¹³ Chu'ure musanukona, “Masiu, Chukuna'te
Paaku”, chiinaa'me. Jā'aja'ñe i'kaju ũcuarepa
i'kanaa'me musanukona. Musanukonare
che'choku paaku'mu chu'u. ¹⁴ Musanukonare
paakuta'ni cū'a choakaisi'kua'mu chu'u.
Jā'ajekuna musanukona ũcuaja'che chu'u
cho'osi'eja'che sāiñechi'a cho'okaiju pa'ijū'u.

¹⁵ Musanukonapi ña chēa cho'ojū paaru chini

cho'o ñocuhasi'kua'mu chu'u musanukonare.
 16 Cho'ochete rupu cho'okaa chini chēa
 paacojñoku repau paaku'te na'a cajejaiche
 pa'ikuma'mu. Saocojñosi'ku ũcuachi'a
 repau'te saosi'kure na'a cajejaiche pa'ikuma'mu.
 Ũcuarepaa'me jā'a. Musanukona ũcuaja'che
 chu'ure na'a cajejaiche pa'inama'me. Jā'ajekuna
 musanukonare chu'u cho'ochaja'che sāiñechi'a
 re'oja'che cho'okaiju pa'ijũ'u. 17 Musanukonari
 chu'u i'kasi'ere asa chēa cho'oju pani pojoju
 pa'ijanaa'me.

18 'Jā'ata'ni musanukona ũcuanukore
 i'kama'mu chu'u. Chu'u chēasina pa'iche
 masimu chu'u. Dios chu'o tocha jo'kasi'e ija'che
 kuamu:

Chu'ure ja'me ãu ãikujī cu'ache cho'oja'mu
 chu'ure,
 chiimu. Repa tocha jo'kasi'e ũcuarepa
 ti'jñeja'mu. 19 Chuta'a repa tocha jo'kasi'e
 ti'jñemarumuna kuamu chu'u musanukonare,
 asa repari ti'jñeuna, "Jesús Dios Raosi'kua'mu",
 chiiju cuasaa'ju chini. 20 Pāi chu'u saosinare
 pojona chu'ure ũcuaja'che pojome. Pāi chu'ure
 pojona chu'u Ja'kure ũcuaja'che pojome.
 Ũcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mu repau Jesús.

*Repa'te cu'ache cho'ojanare Judas
 jo'kajachere kuamu Jesús
 (Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)*

21 Jā'aja'ñe i'ka pi'ni Jesús rua sumava'u pa'iu
 ija'che i'kasi'kua'mu:

—Musanukonare ja'me pa'iku chu'uni cu'ache cho'oa'ju chini chu'ure cuhenani jo'kaja'mu. Ūcuarepaa'me jā'a —chiisi'kua'mu repau.

²² I'kakuna asa repauni vesuju sāiñechi'a ñasinaa'me chukuna repau neena. ²³ Chu'u repau neeku rua chiicojñoku repau'te rã'uñe ñu'isi'kua'mu. ²⁴ Ūcuarumu Simón Pedro chu'ure Jesure rã'uñe ñu'ikujekuna repau'te jo'kajauni sēniasa kuaa'ku chini rupu vevosi'kua'mu. ²⁵ Vevouna sēesi'kua'mu chu'u Jesure.

—Chukuna'te Paaku, ¿kauni i'kaku mu'u, mu'ure cu'ache cho'ojanare jo'kajaure? —chiisi'kua'mu chu'u.

²⁶ Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Pāmakaru'te chūsa ĩsija'mu chu'u repau'te chu'ure jo'kajaure —chiisi'kua'mu.

Chini pāmaka chūsa Simón Iscariote mamakuni Judani ĩsisi'kua'mu repau. ²⁷ Pāmakare ĩsiuna koosirumu repau'te vati ai teana kakaasomu. Kakauna Jesús repau'te i'kasi'kua'mu.

—Mu'u cho'ojache pesa cho'ojaijũ'u —chiisi'kua'mu.

²⁸ Jesús repau'te i'kasi'e ãu ãiju ñu'ina ũcuanuko asavesusinaa'me. ²⁹ Asavesuju ija'che cuasaasome te'ena: “Chukuna chi'isi'e kuri paakaikujekuna Judare pascua cho'ojamajñaruã koojaa chini saocosomu Jesús”, chiisinaa'me. Chekuna ija'che cuasaasome: “Judapi chuova'na pa'iva'nare kurire ĩsia'ku chini saocosomu Jesús”, chiisinaa'me.

³⁰ Repau Judas pāmaka koo ãni pi'ni vuni eta sanisōsi'kua'mu. Reparumu ñami pa'isi'kua'mu.

Mama chũ'uñe jo'kasi'ere kuaamu

³¹ Repau Judas etasiramu Jesús ija'che i'kasi'kua'mu:

—Chura chu'u Dios Raosi'ku peore Masiu pa'iche ñoja'mu Dios. Ũcuachi'a Repau chiiche'te chu'upi jachama'ñe cho'o ñoña Repau peore masiche'te masijanaa'me pãi.

³² Chu'upi Repau peore Masiu pa'iche'te cho'o ñoña Repau ũcuaja'che chu'u peore Masiu pa'iche cho'o ñoja'mu. Chura ñoja'mu Repau.

³³ Asarepajũ'u, chu'u chũiva'na. Mũsanukonare rua jeeramu ja'me pa'ima'ñe jo'ka sanisõja'mu chu'u. Chu'upi sanisõña ku'ejanaa'me mũsanukona chu'ure. Jã'ajekuna chura mũsanukonani judiopãi chũ'unare i'kasi'ejache i'kamũ chu'u:

“Mũsanukonare chu'u saicheja saicu'amu.” ³⁴ Ie mamare chũ'u jo'kamũ chu'u mũsanukonare: Sãĩñechi'a oiju pa'ijũ'u. Chu'u mũsanukonare oicheja'che mũsanukona ũcuaja'che sãĩñechi'a oiju pa'ijũ'u.

³⁵ Mũsanukonapi sãĩñechi'a oiju pa'ito pãipi ñani ũcuanuko, “Jesús neenaa'me ina”, chijanaa'me —chiisi'kua'mu repau Jesús chukuna'te.

Pedro, “Repau'te ñama'kua'mu chu'u”, chijachere kuaamu Jesús

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Ũcuarumu Simón Pedro Jesure sēesi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, ¿jeechejana saija'u mu'u? —chiisi'kua'mu.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u saicheja saicu'amu mu'ure chura. Na'a pa'isirumuta'ni saire'oja'mu mu'ure — chiisi'kua'mu repau.

³⁷ Chikuna Pedro i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, ¿je'se pa'una mu'una'me churana saicu'aku chu'ure? Pãipi mu'uni vanisõñu chiito chuenisõñejẽ'e vajuchuma'ñe mu'uni ãsechiiu chuenisõra chiimu chu'u, mu'upi chuenisõmanea'ku chini —chiisi'kua'mu repau.

³⁸ Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—¿Chuenisõkairepaja'u mu'u chu'ure? Jã'aja'ñe i'kasi'kuta'ni chuta'a kura chu'ima'tona pãipi sêejuna choteñoã, “Jesure ñama'kua'mu chu'u”, chiija'mu mu'u. Ūcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu Jesús.

14

Jesure cuasanachi'a Dios pa'icheja saijachere kumam

¹ Ūcuarumu Jesús chukuna'te repau neenare i'kasi'kua'mu.

—Sumava'na pa'imanejũ'u musanukona. “Diopi cho'okaiuna vajuchuma'ñe pañu”, chini Repauni masi cuasajũ'u. Ūcuaja'che, “Iku Jesupi cho'okaiuna vajuchuma'ñe pañu”, chini chu'uni masi cuasajũ'u. ² Chu'u Ja'ku pa'ichejare cunaumure vu'ña rua pa'imu. Jã'aja'ñe peoto kuara'asi'kua'mu chu'u musanukonare. Ūcuachejana saimu chu'u musanukona pa'ijavu'ñare care'vakasa chini. ³ Care'va pi'ni jo'e ichejana rani ūcuachejana saja'mu chu'u musanukonare, chu'u pa'ichejare ja'me sani

paapu chini. ⁴ Chu'u saicheja saima'a masime musanukona —chiisi'kua'mu repau.

⁵ Chikuna Tomás i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, mu'u saichejare vesuju repacheja saima'ajē'e vesume chukuna —chiisi'kua'mu.

⁶ Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u Ja'ku pa'icheja saima'aja'ne pa'iku'mu chu'u. Jā'ajekuna chu'ure cuasanachi'a Repau pa'icheja saijanaa'me. Ja'ku pa'iche ũcuarepare kuaku'mu chu'u. Chu'ure cuasanapi jūnisōsirumu Dios pa'icheja ai sani paapu chini chu'upi jo'kauna repanachi'a Repau pa'icheja ai sani pa'ijanaa'me. Chu'ure cuasamanata'ni Dios pa'icheja saimanejanaa'me. ⁷ Musanukonapi chu'u pa'iche masini Ja'ku pa'iche ũcuaja'che masira'ame. Churana Ja'ku pa'iche masime musanukona chu'ure ñanajeju —chiisi'kua'mu repau.

⁸ Chikuna Felipe jo'e i'kasi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, mija'kuni ñojũ'u chukuna'te. Ñoru pojosōjanaa'me chukuna —chiisi'kua'mu.

⁹ Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Felipe, asarepajũ'u. ¿Chu'ure musanukonare rua jeerumu ja'me pa'iku'te chu'u pa'iche chuta'a vesuku mu'u? Pãi chu'u pa'iche ñana Ja'ku pa'iche ũcuaja'che ñame. Jā'ata'ni, ¿je'sjekuna mu'u chu'ure, “Mija'kuni ñojũ'u chukuna'te”, chiiku? ¹⁰ Chu'una'me Ja'ku ũcuate'euja'che pa'inaa'me chukuna. ¿Jā'a musanukona cuasama'ne? Chu'u i'kache chu'o chu'uchi'a cuasaku i'kachema'mu. Ja'ku

kuachechi'a i'kakũ'mũ chũ'ũ. Ũcuachi'a Repaũji ja'me pa'iu cho'okaiũna Repaũchi'a cho'omasiche'te cho'okũ'mũ chũ'ũ. ¹¹ Chũ'ũ i'kasi'e jachamanejũ'ũ mũsanũkona, "Chũ'ũna'me Ja'kũ ũcuate'eũja'che pa'inaa'me chũkũna", chiisi'e. Mũsanũkonapi chũ'ũ i'kasi'ere asa jachanijẽ'e chũ'ũpi Diochi'a cho'omasiche'te cho'okũna ñani jachama'ñe cuasajũ'ũ mũsanũkona. ¹² Chũ'ũre cuasana chũ'ũ Diochi'a cho'omasiche cho'ocheja'che cho'ojanaa'me. Ũcuaja'che chũ'ũ sanisõsirũmũ chũ'ũ cho'osi'eja'che na'a rũa vesache'te cho'ojanaa'me repaña, chũ'ũ Ja'kũ pa'ichejana sakũna. Ũcuarepaa'me jã'a. ¹³ Mũsanũkonapi chũ'ũ Ja'kũni sēejũ, "Chũkũna'te Jesús neenajejũna cho'okaijũ'ũ chũkũna sēeñe", chiijũ sēeto cho'okaija'mũ chũ'ũ, Repaũ peore Cho'omasikũjekũ mũsanũkonare oiũ cho'okaiche'te pãipi masia'jũ chini. ¹⁴ Mũsanũkonapi chũ'ũni ũcuauache'te sēejũ, "Chũkũna'te mũ'ũ neenajejũna cho'okaijũ'ũ chũkũna sēeñe", chiijũ sēeto cho'okaija'mũ chũ'ũ mũsanũkonare —chiisi'kũa'mũ repaũ Jesús.

"Dios Rekocho'te raoja'mũ chũ'ũ", chiimũ Jesús

¹⁵ Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kasi'kũa'mũ.

—Mũsanũkonapi chũ'ũre chini chũ'ũ chũ'ũñe cho'ojũ pa'ijanaa'me. ¹⁶⁻¹⁷ Ja'kũni sēekaimũ chũ'ũ mũsanũkonare chũ'ũ cho'okaicheja'che Cho'okaijarekocho'te Repaũ Rekocho'te chũ'o ũcuarepa Kũarekocho'te raoa'kũ chini, raoũna

mʉsanʉkonani si'arʉmʉ ja'me pa'iu cho'okaiʉ
 paʉ chini. Diore cuasamana Repʉ Rekocho
 cho'ochejẽ'e vesʉjʉ Reparekocho pa'ichejẽ'e
 vesʉme. Vesʉjʉna Repʉ Rekocho paacu'amʉ
 repanare. Dios Rekochoji mʉsanʉkonare
 ja'me pa'iu mʉsanʉkona rekoñoãre si'arʉmʉ
 ja'me Pa'ijarekocho pa'iche masijanaa'me
 mʉsanʉkona.

18 'Mʉsanʉkonare chʉviva'nareja'che
 jo'kamaneja'mʉ chʉ'u. Jo'kaja'mʉ chʉ'u
 mʉsanʉkonare. Jã'ata'ni jmamakarʉ pani
 jo'e rani ja'me pa'ija'mʉ chʉ'u mʉsanʉkonare.

19 Jmamakarʉ pa'isirʉmʉ Diore cuasamana jo'e
 ñamanejanaa'me chʉ'ure. Mʉsanʉkona chʉ'upi
 jũnisõsi'kuta'ni jo'e vajʉrakʉna ñajanaa'me.
 Chʉ'u jũni vajʉraisi'ejja'che mʉsanʉkona
 ũcuaja'che chʉ'ure cuasana jũnisõsinata'ni
 vajʉrani Dios pa'icheja ai sani pa'ijanaa'me.

20 Dios Rekocho mʉsanʉkonare raiumucuse
 chʉ'una'me Ja'kʉ ũcuate'eʉja'che pa'iche masijʉ
 mʉsanʉkonare chʉ'u ja'me pa'ichena'me chʉ'ure
 mʉsanʉkona ja'me pa'iche masijanaa'me
 mʉsanʉkona repaumucuse. 21 Chʉ'u chũ'uñe

asa jachama'ñe cho'ona chiime chʉ'ure. Chʉ'ure
 chiinare Ja'kʉ ũcuaja'che chiimʉ. Chʉ'u
 ũcuaja'che repanare chiiʉ chʉ'u pa'iche
 ñoja'mʉ masia'jʉ chini —chiisi'kʉa'mʉ repʉ
 Jesús.

22 Ũcuarʉmʉ chekʉ Judas, Iscariotema'kʉpi,
 ija'che i'kasi'kʉa'mʉ:

—Chʉkʉna'te Paakʉ, mʉ'u pa'iche
 chʉkʉna'techi'a ñoja'mʉ chiisi'kʉa'mʉ. ¿Je'se

pa'ũna chekũnare pãi ñomaneja'u? —
chiisi'kũa'mũ repau.

²³ Chikũna Jesús i'kasi'kũa'mũ.

—Pãi chũ'ure chiina chũ'u chũ'usi'e asa jachama'ñe cho'ojanaa'me. Chũ'u Ja'kũ repanare chiimũ. Chũ'u Ja'kũna'me rani ja'me pa'ijanaa'me chũkũna repanare. ²⁴ Chũ'ure cuhenata'ni chũ'u chũ'ũñe asa jachaju cho'oma'me. Chũ'uchi'a te'eũ cuasache'te i'kama'mũ mũsanũkonare. Chũ'ure Raosi'kũ Ja'kũ kũachechi'a i'kaku'mũ chũ'u.

²⁵ 'Irumũ mũsanũkonare ja'me pa'irumũna teana iere peore i'kamũ chũ'u.

²⁶ Chũ'u mũsanũkonare cho'okaisi'ēja'che Cho'okaijarekocho'te Repau Rekocho'te raoja'mũ Dios. Raũna mũsanũkonare Dios chũ'o peore che'choja'mũ Reparekocho, mũsanũkonapi chũ'u i'kasi'ere cavesũma'ñe cuasaju paapu chini.

²⁷ 'Saipi'rakũ mũsanũkona rekoñõãre pojoju pa'iche'te jo'kamũ chũ'u. Chũ'ure cuasamana pojoju pa'icheja'chema'mũ chũ'u jo'kache. Vajũchũma'ñe pa'iju sumava'na pa'imanejũ'u mũsanũkona.

²⁸ Chũ'u i'kasi'e asasinaa'me mũsanũkona, "Saimũ chũ'u. Jã'ata'ni jo'e rani mũsanũkonare ja'me pa'ija'mũ chũ'u", chiisi'e. Mũsanũkonapi chũ'ure chiirepana pani chũ'ure na'a rũa Masikũ Ja'kũ pa'icheja chũ'u saijache asa pojokaira'ame mũsanũkona.

²⁹ Chuta'a chũ'u saimarumũna jã'are kũamũ chũ'u mũsanũkonare, reparumũpi tĩ'aũna chũ'ũni jachama'ñe cuasaa'ju chini.

³⁰ 'Chura jmanũkorũ kũache paamũ chũ'u mũsanũkonare. Chura chũ'ure cuasamanare

paakuji vati aipi chũ'ũna pãi raipi'rame, chũ'ũni chẽa sa cu'ache cho'oũu chini. Chũ'ureta'ni paama'kua'mũ repau vati ai. ³¹ Ja'ku chũ'usi'e peore cho'oku'mũ chũ'u, pãipi ña Ja'kũre chũ'u chiiche'te masia'ju chini. Re'omũ. Juna, mũaũu —chiisi'kua'mũ repau chũkũna'te repau neenare.

15

Ûcheñũna'me repañũ ka pa'icheja'che pa'iche'te kũatũ

¹ Ûcuarũmu Jesús chũkũna'te repau neenani chũ'vakũ ija'che i'kasi'kua'mũ:

—Ûcherepañũ pa'icheja'che pa'iku'mũ chũ'u. Chũ'u Ja'kũta'ni ùcheñũ paakuja'che pa'iku'mũ.

² Jã'ajekũna repañũ kapi ùcuauakapi ùche kũĩma'to tũ'sesõmũ Repau repaka. Kũĩtota'ni repañũ care'vakũjekũ repakapi na'a rũa kũũũ chini repaka pa'ikaruãre cu'akaruãre verisõmũ. ³ Repañũ kapi na'a rũa kũũũ chini care'vakũ cho'ocheja'che Dios mũsanũkona chũ'u che'choche Dios chũ'o asa chẽana rekoñoãre ùcuaja'che care'vamũ Dios, si'arũmu na'a re'oja'che paaru chini. ⁴ Chũ'ũni si'arũmu cuasaju mũsanũkona rekoñoã chũ'ũna'me pa'ijũ'ũ. Chũ'u mũsanũkonare si'arũmu cuasaku mũsanũkonana'me pa'ija'mũ. Ûche kapi repañũ'te sũ'imaneni ùchecha'cha kũĩma'mũ. Ûcuaja'che mũsanũkonapi chũ'ũni si'arũmu cuasaju pa'imaneni re'oja'che pa'imanejanaa'me.

⁵ 'Ûcheñũ pa'icheja'che pa'iku'mũ chũ'u. Mũsanũkona chũ'ũre cuasana repañũ ka

re'oja'che kũĩñeja'ñe pa'inaa'me. Mʉsanʉkona rekoñoã chʉ'una'me pani chʉ'upi mʉsanʉkonani ja'me pa'ia cho'okaiuna si'arumʉ na'a re'oja'che pa'ijanaa'me. Chʉ'upi cho'okaima'to re'oja'che pa'imanejanaa'me mʉsanʉkona. ⁶ Mʉsanʉkona rekoñoã chʉ'una'me pa'imani uche ka kũimanesika cho'ocojñoñeja'ñe cho'ocojñojanaa'me, pãĩ veri sêjo jũkuna uosõñeja'ñe.

⁷ Mʉsanʉkona chʉ'ure cuasache'te ũhama'ñe chʉ'una'me pa'ijʉ chʉ'u che'choche'te cho'oju mʉsanʉkonare uache ũcuauache'te sêejũ'u chʉ'ure. Sêeto ĩsija'mʉ chʉ'u. ⁸ Mʉsanʉkonapi re'oja'che pa'ijuna chekunapi ñani, "Ina Jesús neena, Diopi cho'okaiuna, re'oja'che pa'inaa'me", chini Diore pojojanaa'me repa. ⁹ Chʉ'ure Ja'ku oicheja'che mʉsanʉkonare oimʉ chʉ'u. Chʉ'u oiche cuhema'ñe mʉsanʉkona rekoñoã chʉ'una'me pa'ijũ'u. ¹⁰ Ja'ku chũ'uñe jachama'ñe cho'okujeku Repa oicojño'oku'mʉ chʉ'u. Mʉsanʉkona ũcuaja'che chʉ'u chũ'uñe'te asa jachama'ñe cho'oni chʉ'u oicojño'ona pa'ijanaa'me.

¹¹ Mʉsanʉkonapi chʉ'u pojoku pa'icheja'che si'arumʉ pojoju paaru chini jã'are peore i'kamʉ chʉ'u mʉsanʉkonare. ¹² Ija'che paaru chini chũ'umʉ chʉ'u mʉsanʉkonare: Chʉ'u mʉsanʉkonare oicheja'che sãĩnechi'a oiju pa'ijũ'u. ¹³ Pãiu repa'te ja'me pa'ikui repa'te cu'ache cho'ochete ũseku jũnisõñejê'e cuhema'ñe chuenisõku repa'te ja'me pa'iku'te oirepamʉ repa. Oiu repa cho'okaisi'ejache cheke jo'e na'a rua oiu cho'okaichejê'e

peomɔ. ¹⁴ Mɔsanɔkonapi chɔ'u chũ'uñe'te cho'oni chũ'una'me pa'ijanaa'me mɔsanɔkona. ¹⁵ "Chũ'ure cho'oche cho'okainaa'me ina", chiima'mɔ chũ'u chura mɔsanɔkonare. Cho'oche cho'okaina repanare paaku cho'oche vesume, kuamauna. Chũ'uta'ni, "Chũ'ure ja'me pa'inaa'me ina", chiimɔ chũ'u mɔsanɔkonare. Jã'ajekuna chũ'ure Ja'ku i'kasi'e peore kuasi'kuamɔ chũ'u mɔsanɔkonare. ¹⁶ Mɔsanɔkonapi chẽamanesinaa'me chũ'ure. Chũ'ua'mɔ mɔsanɔkonare chẽasi'ku. Chẽa paaku iere chũ'u jo'kamɔ chũ'u: Si'arumɔ cuhama'ñe re'oja'che cho'ojɔ pa'ijũ'u, chekunari ña chẽa chũ'uni cuasaa'jɔ chini. Jã'aja'ñe cho'ojɔ mɔsanɔkonare uache'te Dioni sêeto cho'okaija'mɔ Repaɔ. ¹⁷ Ija'che paapɔ chini chũ'umɔ chũ'u mɔsanɔkonare: Sã'ñechi'a oijɔ pa'ijũ'u —chiisi'kuamɔ repaɔ.

Pã Diore cuasamana Jesurejẽ'e cuhejɔ repaɔ neenare cuheme

¹⁸ Ūcuarumɔ Jesús jo'e i'kasi'kuamɔ.

—Diore cuasamanapi mɔsanɔkonare cuhejuna repaɔ chũ'ure charo cuhesi'ere cuasajũ'u. ¹⁹ Mɔsanɔkonapi Diore cuasamana pa'ito chiira'ame repaɔ mɔsanɔkonare repaɔ pa'icheja'che pa'inajejuna. Aperumɔ repaɔ cuasacheja'che cuasasinaa'me mɔsanɔkona. Chura chũ'upi mɔsanɔkonare chẽa paakuna repaɔ cuasacheja'che cuasama'me mɔsanɔkona. Jã'ajekuna repaɔ mɔsanɔkonare cuheme. ²⁰ Chũ'u mɔsanɔkonare ija'che i'kasi'e cavesumanejũ'u, "Cho'oche cho'okaiku repaɔ paaku'te na'a ruɔ

pa'ikuma'mu", chiisi'ere. Chu'ure cuheju cu'ache cho'ona musanukonare ũcuaja'che cuheju cu'ache cho'ojanaa'me. Chu'u chu'vache asa jachama'ñe cho'onapi musanukona chu'vache ũcuaja'che asa jachama'ñe cho'ojanaa'me. ²¹ Chu'u neenajejuna musanukonare jā'aja'ñe cho'ojanaa'me repa na chu'ure Raosi'ku pa'iche vesunajeju.

²² 'Chu'u repa nare rani chu'vama'to repa na cu'ache cho'ochē vesura'ame repa na. Jā'ata'ni chura chu'upi rani chu'vakuna asasinajejuna, "Vesuju cho'osinaa'me chukuna", chiicu'amu repa nare. ²³ Pāi chu'ure cuhena chu'u Ja'kure ũcuachi'a cuheme. ²⁴ Chu'upi chekuna pāi cho'omanesi'e Diochi'a cho'omasiche'te rani cho'o ñoma'to ro'iche peora'asi'kua'mu repa nare. Jā'ata'ni chu'u cho'ochē ñasinata'ni chu'ure cuheme repa na, chu'u Ja'kure ũcuachi'a. Jā'ajekuna ro'iche pa'imu repa nare jachasinajejuna. ²⁵ Apeřumu tocha jo'kasi'e Dios chu'o repa na cho'ojachere ija'che kama:

Chu'ure rupu peoche cuheme repa na, chiimu. Repa tocha jo'kasi'e ũcuare cho'ocuhame repa na chu'ure cuhena.

²⁶ 'Chu'upi sēkuna Ja'ku musanukonare Repa u Rekocho'te raoja'mu, musanukonare cho'okaiu chu'o ũcuarepa Kuajarekocho'te. Raona rani musanukonare chu'u pa'iche'te kuaja'mu Reparekocho. ²⁷ Musanukona ũcuaja'che chu'u apeche'chorumupi irumujatuka chu'ure ja'me pa'iju ñanajeju chekunani kuaju pa'ijũ'u chu'u pa'iche'te —chiisi'kua'mu repa u Jesús.

16

¹ Ūcuarum̄ Jesús jo'e i'kasi'kua'm̄.

—Chũ'ure cuasache'te ũhasõmanea'jũ chini m̄sanukonare jā'are peore k̄amũ chũ'ũ.

² Pãi m̄sanukonare chũ'ure cuasanajejũna mai judiõpãi chi'ivũ'ña kakache ũsejanaa'me. Na'a pa'isirum̄ pãiu ũcuauakũji pãiu'te chũ'ure cuasakuni vanisõni, “Diore cho'oche cho'okaikũ'm̄ chũ'ũ”, chiiũ cuasaja'm̄.

³ Reparum̄ m̄sanukonare jā'aja'ñe cho'ojana chũ'urejẽ'e Ja'kurejẽ'e vesunajejũ jā'aja'ñe cho'ojanaa'me repa na m̄sanukonare.

⁴ Jã'ajekũna m̄sanukonare churana teana peore k̄amũ chũ'ũ jā'a, jā'aja'ñe cho'orum̄ tĩ'aru, “Maire Paakũ k̄asi'epi ti'jñecuhum̄ maire”, chiijũ cuasaa'jũ chini —chiisi'kua'm̄ repaũ.

Dios Rekocho cho'okaijachere k̄amũ

Ūcuarum̄ Jesús jo'e i'kasi'kua'm̄.

—Chũ'ũ apeche'chorum̄ m̄sanukonani ja'me pa'iu chuta'a saimaũ m̄sanukonare ti'jñejañe k̄amanesi'kua'm̄ chũ'ũ. ⁵ Chura chũ'ure Raosi'kuni ja'me pasa chini co'imũ chũ'ũ.

Te'eujẽ'e m̄sanukona chũ'ure, “¿Jeechejana saikũ m̄'ũ?”, chiima'me.

⁶ Chũ'ũpi m̄sanukonani chũ'ũ saijachena'me m̄sanukonare ti'jñejañe k̄aũna sũma'm̄ m̄sanukonare. ⁷ Chũ'ũ saima'to Dios Rekocho m̄sanukonare ja'me pa'iu Cho'okaijarekocho raimaneja'm̄ m̄sanukona rekoñoã. Chũ'ũpi sanita'ni Dios Rekocho raoja'm̄. Jã'ajekũna chũ'ũpi m̄sanukonani jo'ka sanisõru, na'a

re'oja'mu musanukonare. Ūcuarepaa'me jā'a. ⁸ Dios Rekochoji rani pāi rekoñoāna kuakuna repana rekoñoā cu'ache pa'iche cuasa masijanaa'me repana. Ūcuachi'a Dios chiiche rūhiñe pa'iche Repau Rekochoji kuakuna masijanaa'me repana. Ūcuachi'a cu'ache cho'oche ūhamana ro'ijache Dios Rekochoji kuakuna masijanaa'me repana. ⁹ Dios Rekochoji kuana, "Jesucristoni cuasamaru cu'ache cho'oru pa'ime mai", chiiru masijanaa'me pāi. ¹⁰ Chu'u Ja'ku pa'ichejana co'isōna pāi chu'ure jo'e ñamanejanaa'me. Jā'ata'ni Dios Rekochoji kuana chu'u rūhiñe pa'iche masijanaa'me repana. ¹¹ Chu'upi icheja cheja pa'inare chū'ukuni vati aini cajejanisōna repau cu'ache cho'oku pa'iche peore ro'ija'mu repau. Jā'a peore masijanaa'me pāi, Dios Rekochoji kuana.

¹² 'Chu'o na'a ruu i'kache paamu chu'u. Jā'ata'ni chura kuama'mu chu'u. Churana teana kuatojē'e asa chēamanera'ame musanukona. ¹³ Dios Rekochoji chu'o ūcuarepa Kuarekochoji rani Dios chu'o ūcuarepare peore karamañe kuana asa masijanaa'me musanukona. Jā'ata'ni Reparekocho Te'erekocho cuasaku kuamaneja'mu. Asasi'echi'a kuaja'mu na'a pa'isirumu ti'ñejañere. ¹⁴ Dios Rekochoji chu'u i'kachena'me chu'u cho'oche kuana asa chu'u Masiu pa'iche masijanaa'me musanukona. ¹⁵ Ja'kupi i'kauna asa jo'e ūcuare i'kamu chu'u. Jā'ajekuna, "Chu'u i'kachena'me chu'u cho'oche Dios Rekochoji kuana asa chu'u Masiu pa'iche masijanaa'me musanukona", chiisi'kuam' chu'u

musanukonare.

¹⁶ 'Jmamaru pa'isirumu musanukona chu'ure ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni jmamaru pani jo'e ñajanaa'me musanukona chu'ure. Ja'ku pa'ichejana co'imũ chu'ũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

*Chura sumava'na pa'ina na'a pa'isirumu po-
jojũ pa'ijanaa'me musanukona*

¹⁷ Jã'aja'ñe i'kauna asa chukuna repaũ neena te'ena sãinechi'a ija'che sãesinaa'me:

—¿Je'sere i'kaku jã'ũ maire? “Jmamaru pa'isirumu musanukona chu'ure ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni musanukona chu'ure jmamaru pani jo'e ñajanaa'me. Ja'ku pa'ichejana co'imũ chu'ũ”, chiisi'kua'mũ.

¹⁸ Repaũ, “Jmamaru”, chiisi'e, ¿je'se chiiku jã'a? Repaũ i'kache asavesũme mai —chiisinaa'me repaña. Asavesũju repaũni sēniasañu chiinata'ni sēmanesinaa'me.

¹⁹ Repaũ'te sēni asañu chiiche'te masiku i'kasi'kua'mũ repaũ.

—Chu'ũ musanukonare, “Jmamaru pa'isirumu musanukona chu'ure ñamanejanaa'me. Jã'ata'ni musanukona chu'ure jmamaru pani jo'e ñajanaa'me”, chiisi'ere asavesũju, ¿sãinechi'a sēniasaju pa'iche musanukona? ²⁰ Ũcuachi'a

chu'ure cu'ache ti'jñeuna ña otare oiju sumava'na pa'ijanaa'me musanukona. Chu'ure cuasamanata'ni pojojũ pa'ijanaa'me. Musanukona sumava'na pa'isinata'ni na'a pa'isirumu pojojũ pa'ijanaa'me. Ũcuarepa'a'me

jã'a. ²¹ Romio chĩipi'rani ruarepa asikuna oimo, reparumupi tĩ'auna. Jã'ata'ni repao jñaasirumũ chĩiva'uni pojoko repao'te asisi'ejẽ'e cuasama'mo. ²² Jã'aja'ñe pa'ime musanukona. Chura sumava'na pa'ime. Jã'ata'ni musanukonani jo'e ñara chini raija'mũ chu'ũ. Reparumũ repao romio pojocheja'che rua pojojanaa'me musanukona. Pãi te'eu'terejẽ'e ũsecu'aja'mũ musanukona pojoche.

²³ 'Reparumuta'ni musanukona chu'ure jmamakarujẽ'e chu'o sēniasamanejanaa'me. Reparumũ musanukonapi chu'ũ Ja'kuni, "Chukuna Jesús neenaa'me. Chukuna sēeñe cho'okaijũ'ũ", chiiju ũcuache'te sēeto cho'okaija'mũ Repau. Ũcuarepaa'me jã'a. ²⁴ Irumujatu'ka musanukona, "Chukuna Jesús neenajeju chukuna sēeñe cho'okaijũ'ũ", chiiju Diore jmamakarujẽ'e sēemanaa'me. Churata'ni Ja'kuni jã'aja'ñe sēejũ'ũ. Sēeto cho'okaija'mũ Repau, musanukonapi pojoju paapu chini. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mũ repau.

Diore cuhenare Jesucristo na'a rua masiku pa'iche'te kumũ

²⁵ Ũcuarumũ Jesús jo'e i'kasi'kua'mũ.
—Musanukonare Ja'ku pa'iche'te kuaku vesache chu'ũ cuasacheji kuasi'kua'mũ chu'ũ. Na'a pa'isirumuta'ni Ja'ku pa'iche jã'aja'ñe kuama'ñe te'erũhiñe kuaja'mũ chu'ũ. ²⁶⁻²⁷ Reparumũ musanukonare uache'te Dioni sēni, "Jesús neenaa'me chukuna. Jã'ajekuna chukuna sēeñe cho'okaijũ'ũ", chiijanaa'me musanukona. Reparumũ musanukonani

Ja'kupi oiũ ũcuare cho'okasa chiiuna, “Repana sēeñe cho'okaijũ'ũ”, chiimaneja'mũ chũ'ũ Ja'kure. Mũsanũkonapi chũ'ũni chiiju, “Dios Raosi'kua'mũ iku”, chini cuasanajejuna mũsanũkonare oiũ cho'okaija'mũ Ja'ku. ²⁸ Ja'ku pa'icheja pa'isi'kupi icheja chejana cajesi'kua'mũ chũ'ũ. Chura icheja cheja pa'isi'kupi jo'ka Ja'ku pa'ichejana co'ipi'ramũ chũ'ũ —chiisi'kua'mũ repaũ.

²⁹ Chikũna chũkũna repaũ neena i'kasinaa'me.

—Churata'ni mũ'ũ aperũmũ i'kasi'ēja'che i'kama'ñe te'erũhiñe i'kamũ mũ'ũ, asamasire'oche. ³⁰ Peore masiku'mũ mũ'ũ. Masime chũkũna chura jã'a. Pãi ũcuanũko cuasache masiku'mũ mũ'ũ. Jã'ajekũna pãi, “¿Ëquere mũsanũkona chũ'ũre sēñu chiiche?”, chiima'kua'mũ mũ'ũ. Mũ'ũpi jã'aja'ñe pa'ũna, “Dios Raosi'kua'mũ iku”, chiinaa'me chũkũna mũ'ũre —chiisinaa'me chũkũna.

³¹ Chitena Jesús i'kasi'kua'mũ.

—Chura mũsanũkona chũ'ũre cuasarepame. ³² Jã'ata'ni mũsanũkona jmamakarũ pa'isirũmũ vajũchũju te'enachi'a chũ'ũre te'eũ'te jo'ka mũsanũkona vũñana co'isõjanaa'me. Te'eva'ũre jo'ka co'isõcojñosiva'ũta'ni chũ'ũni Ja'kupi ja'me pa'ũna te'eva'ũ pa'imaneja'mũ chũ'ũ. ³³ Mũsanũkonare chũ'ũre cuasanajejuna jã'are i'kamũ chũ'ũ, asa re'oja'che pojoju paapu chini. Diore cuasamana mũsanũkonare cu'ache cho'ojanaa'me. Cu'ache cho'ocojñojanata'ni vajũchũma'ñe pojoju re'oja'che pa'ijũ'ũ mũsanũkona. Diore cuhenare na'a cajejaiche

pa'ikujekũ mʉsanũkonare cho'okaija'mũ chũ'ũ
—chiisi'kũa'mũ repaũ Jesũs.

17

*Jesũs repaũ neenare Diore s̃ekaiche'te
kuamũ*

¹ Jã'aja'ñe i'kacuha Jesũs c̃naumũre mũñe
ñaku ija'che i'kasi'kũa'mũ:

—Ja'kũ, mũ'ũ chiisirũmũ tĩ'acuhamũ.
Mũ'ũpi chũ'ũ peore Masiũ pa'iche pãire
cho'o ñojũ'ũ. Chũ'ũ ũcuaja'che mũ'ũ peore
Masiũ pa'iche cho'o ñora. ² Chũ'ũre mũ'ũ
chĩire pãire ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini
jo'kasi'kũa'mũ mũ'ũ. Chũ'ũpi paakũ chũ'ũa'kũ
chini mũ'ũ ch̃ea jo'kasinare mũ'ũ pa'icheja sani
pa'iche'te jo'kamũ chũ'ũ. ³ Mũ'ũre Diorepaũ'te
Ũcuate'eũ'te cuasajũ chũ'ũre mũ'ũ Raosi'kũre
Jesucristo'te cuasana mũ'ũ pa'ichejare ai sani
pa'ijanaa'me.

⁴ 'Mũ'ũ, “Chejana sani cho'ojũ'ũ”, chiisi'ere
chũ'ũpi ichejare chejare rani pa'iu cho'o
pi'niũna ña mũ'ũ peore Masiũ pa'iche masime
pãi. ⁵ Ja'kũ, chura chũ'ũre chuta'a cheja
cho'omarũmũpi ṽa mũ'ũna'me pa'iu chũ'ũ
aperũmũ chũ'ũsi'eja'chere jo'e jo'kajũ'ũ chũ'ũre,
ũcuaja'che chũ'ũpi jo'e chũ'ũkũ paaũ chini.

⁶ 'Pãi mũ'ũre cuasamanesinapi chura
mũ'ũni cuasajũna chũ'ũni ch̃ea jo'kasi'kũa'mũ
mũ'ũ, chũ'ũpi paaa'kũ chini. Mũ'ũ pa'iche'te
kũasi'kũa'mũ chũ'ũ repanare, asa masia'jũ
chini. Mũ'ũ neenaa'me repana. Chũ'ũpi
paaa'kũ chini chũ'ũni jo'kasi'kũa'mũ mũ'ũ

repanare. Mũ'ũ chũ'ũñe asa jachama'ñe cho'ome repaña. ⁷ Chũ'ũ che'chochena'me chũ'ũ pa'iche peore mũ'ũ jo'kasi'ea'me. Chura masime repaña jã'a. ⁸ Mũ'ũ chũ'ũre kũasi'e chũ'ũpi kũaũna asa chẽasinaa'me repaña. Jã'ajekũna chũ'ũre, "Dios pa'icheja rasi'kũa'mũ ikũ. Dios Raorepasi'kũa'mũ", chiijũ masime repaña.

⁹ 'Mũ'ũni sẽekaimũ chũ'ũ repañare. Mũ'ũre cuasamanareta'ni sẽekaima'mũ chũ'ũ. Chũ'ũpi paaa'kũ chini mũ'ũ chẽa jo'kasinarechĩ'a sẽekaimũ chũ'ũ, mũ'ũ neenajejũna. ¹⁰ Chũ'ũ neenare ũcuanũkore ja'me paakũ'mũ mũ'ũ. Chũ'ũ ũcuaja'che mũ'ũ neenare ũcuanũkore ja'me paakũ'mũ. Repañapi re'oja'che pa'ijũna ñani, "Inare Paakũ Jesucristo peore masikũ'mũ", chiijanaa'me pãi.

¹¹ 'Icheja cheja na'a jeerũmũ pa'imaneja'mũ chũ'ũ. Mũ'ũ pa'ichejana co'ipi'racuhamũ chũ'ũ. Repañata'ni saimairo ichejare chejare pa'ijũ pa'ijanaa'me. Ja'kũ, re'okũ'mũ mũ'ũ. Repañare mũ'ũ chũ'ũre jo'kasinare mũ'ũpi peore Masikũji kuirajũ'ũ, mai ũcuate'eũ pa'icheja'che repañapi ũcuate'eũja'che paapũ chini. ¹² Mũ'ũpi cho'okaiũna chũ'ũ neenani ja'me pa'ũ kuirakũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ, mũ'ũre cuasache'te ũhasõ cho'osõmanea'jũ chini. Jã'ata'ni cho'osõjau te'eũ pa'imũ. Repañ cho'okũ cho'osõjañere kũaũ chini Dios chũ'o kũana tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñeja'mũ repañ'te. Chekũnareta'ni te'eũ'terejẽ'e cho'osõmanesi'kũa'mũ chũ'ũ.

¹³ 'Chura mũ'ũ pa'ichejana saipi'ramũ chũ'ũ. Jã'ata'ni chuta'a ichejare chejare pa'ũ chũ'ũ neenani iere peore i'kamũ chũ'ũ,

repanari chũ'ũ pojokũ pa'icheja'che cuhama'ñe pojojũ paarpũ chini. ¹⁴ Mũ'ũ chũ'ũre kũasi'e chũ'o kũasi'kũa'mũ chũ'ũ repañare. Mũ'ũre cuasamana cuasacheja'che cuasama'kũa'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ neena ũcuaja'che repaña cuasacheja'che cuasamanaa'me. Jã'ajekũna mũ'ũre cuasamana cuheme repañare. ¹⁵ Mũ'ũri repañani tĩichejana saa'kũ chini sēema'mũ chũ'ũ. Rupũ mũ'ũri vati repañare cu'ache cho'ora chiiche'te ũsea'kũ chini sēekaimũ chũ'ũ repañare. ¹⁶ Mũ'ũre cuasamana cuasacheja'che cuasama'kũa'mũ chũ'ũ. Chũ'ũ neena ũcuaja'che repaña cuasacheja'che cuasamanaa'me. ¹⁷ Mũ'ũ chũ'o ũcuarepaa'me. Repañare che'chojũ'ũ repachũ'o, asa chēa mũ'ũ chũ'ũñe'te cho'ojũ re'oja'che paarpũ chini. ¹⁸ Mũ'ũ chũ'ũre icheja raosi'ēja'che chũ'ũ repañare mũ'ũ chũ'ore si'achejña ku'ijũ chũ'vajũ paarpũ chini saoja'mũ. ¹⁹ Chũ'ũ neenari ña chēa chũ'ũ cho'ochēja'che mũ'ũ chũ'ũñe'te cho'ojũ paarpũ chini mũ'ũ chũ'ũñechi'a cho'okũ'mũ chũ'ũ.

²⁰ 'Repañarechi'a sēekaima'mũ chũ'ũ. Repañari chũ'vajũna asa chēa chũ'ũre cuasajanare ũcuachi'a sēekaimũ chũ'ũ. ²¹ Mũ'ũna'me chũ'ũ ũcuate'euja'che pa'inaa'me mai. Ja'kũ, mũ'ũni sēemũ chũ'ũ, chũ'ũ neenari mai ũcuate'eũ pa'icheja'che ũcuate'euja'che paarpũ chini, ũcuachi'a maina'me si'arũmũ ũcuate'euja'che paarpũ chini. Jã'aja'ñe pa'ijũna repaña re'oja'che pa'iche'te ñani mũ'ũre cuasamana, "Jesús inare paakũ Dios Raosi'kũa'mũ", chiijanaa'me. Jã'aja'ñere chiimũ chũ'ũ. ²² Mũ'ũ chũ'ũre ĩsisi'ēja'che

chũ'u neenare jo'kamũ chũ'u, repanapi mai ũcuate'eũ pa'icheja'che ũcuate'eũja'che paarpũ chini. ²³ Repanare ja'me pa'ikũ'mũ chũ'u. Mũ'u ũcuaja'che chũ'ũre ja'me pa'ikũ'mũ. Pãipi mũ'ũre cuasamanapi repanapi ũcuate'eũja'che pa'ijũna ña, "Jesús Dios Raosi'kua'mũ; Repaũ Mamakũ'te oicheja'che oimũ Dios inare", chiijũ masia'jũ chini.

²⁴ 'Ja'kũ, mũ'u chũ'ũre paaa'kũ chini jo'kasinare chũ'u sani pa'ijachejare mũ'u pa'ichejare sani ja'me paarpũ chiimũ chũ'u, chũ'u Masiũ pa'iche'te ñajũ paarpũ chini. Mũ'u chũ'ũre chuta'a cheja cho'omarũmũpi vaa oikũjekũ chũ'ũni Masiũ pa'iche jo'kasi'kua'mũ. ²⁵ Ja'kũ, re'okũ'mũ mũ'u. Mũ'ũre cuasamana mũ'u pa'iche vesũme. Chũ'ũta'ni masimũ. Chũ'u neena ũcuaja'che mũ'u chũ'ũre raosi'e masime. ²⁶ Mũ'u pa'iche kũasi'kua'mũ chũ'u repanare. Ũcua cuhama'ñe kũakũ pa'ija'mũ chũ'u, repanapi mũ'u chũ'ũre oicheja'che sãĩñechi'a oijũ paarpũ chini. Repana rekoñoãre ja'me pa'ija'mũ chũ'u —chiisi'kua'mũ repaũ.

18

Jesure chēasi'ere kũamũ

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesús Diore sēni pi'nisirũmũ chũkũna repaũ neena ũcuauña'me eta sani Cedrón chiara'charũ chekũkã'kona jē'esinaa'me. Jēni sani olivo sũkiñũã pa'ichejana tí'asinaa'me chũkũna. ² Aperũmũ chũkũna Jesuna'me si'arũmũ chi'isichejajekũna Judas masisi'kua'mũ

repacheja, pāipi cu'ache cho'oa'jũ chini Jesure jo'kajau. ³ Jã'ajekuna Judapi sauna Jesuni chēajaarũ chini phairipāi chũ'una fariseopāina'me Dios vũ'e pē'jekainani chũ'uasome. Chũ'urena Jesús pa'ichejana Dios vũ'e pē'jekainana'me sōtaopāi Judapi rakuna vaichena'me ũoñoña'me ũorũã rajũ raisinaa'me. ⁴ Ũcuarũmũ Jesús repau'te ti'jñejañe peore masakujekũ repanare eta tijña sēesi'kua'mũ.

—¿Neeni ku'eche mũsanũkona? —
chiisi'kua'mũ repau.

⁵ Chikuna i'kasinaa'me repana.

—Nazaret vũ'ejoopo cakuni Jesuni ku'eme chũkuna —chiisinaa'me.

Chitena i'kasi'kua'mũ repau.

—Ũcuau'mũ chũ'ũ —chiisi'kua'mũ.

Repau Judas Jesure cu'ache cho'oa'jũ chini rasi'kũ ũcuanana'me pa'isi'kua'mũ. ⁶ Jesupi, “Ũcuau'mũ chũ'ũ”, chikuna asa teana cho'je co'iche tãisinaa'me repana. ⁷ Cho'je co'iche tãijuna repanare jo'e i'kasi'kua'mũ repau.

—¿Neeni ku'eche mũsanũkona? —
chiisi'kua'mũ.

Chikuna jo'e i'kasinaa'me repana.

—Nazaret vũ'ejoopo cakuni Jesuni ku'eme chũkuna —chiisinaa'me repana.

⁸ Chitena Jesús jo'e i'kasi'kua'mũ.

—“Ũcuau'mũ”, chinicuhasi'kua'mũ chũ'ũ mũsanũkonare. Chũ'ure ku'eni inare chũ'ũ neenareta'ni chēamanejũ'ũ, sani paarũ —
chiisi'kua'mũ repau.

⁹ Aperum̄ Jesús Puka'kuni s̄eēu ija'che i'kasi'kua'm̄: “Ja'ku, chu'upi paaku chũ'ua'ku chini m̄'u chu'ure jo'kasinare te'eũ'terej̄'e cho'osōmanesi'kua'm̄ chu'ũ”, chiisi'kua'm̄. Jã'ajekuna aperum̄ repau i'kasi'epi ũcuarepa ti'jñea'ku chini, “Inare chek̄nareta'ni ch̄eamanej̄ũ'u sani paaru”, chiisi'kua'm̄ repau. ¹⁰ Ũcuarum̄ Simón Pedro va'ti paakujeku ruta judío phairi aire cho'оче cho'okaiku Malco'te cãjoro ũjajũtu cakã'ko pa'icãjoro'te t̄eo vatosi'kua'm̄. ¹¹ T̄eōuna Jesús repau'te Pedro'te i'kasi'kua'm̄.

—Repava'ti jo'e j̄ojuũ'u. Ina chu'ure cu'ache cho'ojache Ja'ku jo'kasi'ea'me. Ja'ku jo'kasi'e cuhema'm̄ chu'ũ —chiisi'kua'm̄ repau.

Jesure v̄e Anás vu'ena sasi'ere k̄uat̄u

¹² Ũcuarum̄ repana sōtaop̄ai repanare chũ'ukuna'me judíop̄ai chũ'una ch̄ea v̄eesinaa'me repau'te Jesure. ¹³ Ch̄ea v̄e repau'te charo Anás vu'ena sasinaa'me repana. Reparum̄ Caifás Anás mamakoni paasi'kua'm̄. Repau Caifás repaũsurum̄ judío phairi ai pa'isi'kua'm̄. ¹⁴ Aperum̄ repau Caifás judíop̄ai chũ'unare ija'che chu'vaasom̄: “Maipi Jesús cho'оче'te ũsemaru jainuko chuenisōto cu'am̄. P̄ai ũcuauko chuenisōmanea'j̄u chini cho'okuchi'a ũcuate'eũ chuenisōto na'a re'om̄”, chiniasom̄.

Pedro, “Jesús neek̄ta'm̄ chu'ũ”, chiisi'ere k̄uat̄u

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jesuni sasōjuna chukuna repau neena Simón Pedrona'me chu'u cho'jepi tuhasinaa'me repanare. Tuha judío phairi ai vu'e sa'navu cararipuna cuaajuna ja'me kakasi'kua'mu chu'u phairi ai masicojñokujeku. 16 Pedrotani kakama'ne jatisa'aro kueñena canukasi'kua'mu. Ūcuarumu chu'u Jesús neeku jo'e eta repavu'e cho'omajñaruã cho'okaio jatisa'aro ñakaikoni sēeuna vataona Pedro'te cuaosi'kua'mu chu'u. 17 Jã'aja'ne vata cuaoko ña i'kasi'koa'mo repao Pedro'te.

—¿Jesús neekuma'ku mu'u? —chiisi'koa'mo repao.

Chiiona i'kasi'kua'mu repau.

—Pāamu. Jã'u neekuma'mu chu'u —chiiu joresi'kua'mu repau.

18 Reparumu rua susukuna toa suha rūhiso'koro nukaju kūhisinaa'me repavu'e cho'оче cho'okainana'me Dios vu'e pē'jekaina. Ūcuaja'che Pedro repanare ja'me nukaku kūhisi'kua'mu.

*Phairi ai Jesure chu'o sēesi'ere kummu
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

19 Ūcuarumu judío phairi ai Jesure repau che'chochena'me repau neena pa'iche sēesi'kua'mu. 20 Sēeuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Pāi ūcuanuko asaju'te judiōpāi chi'ivũ'ñana kaka che'chosi'kua'mu chu'u. Chekurumu Dios vu'ena kaka che'chosi'kua'mu, repana judiōpāi si'arumu chi'ivũ'ñana. Rope'e che'chomanesi'kua'mu chu'u. 21 Chu'ure sēemanējũ'u. Chu'u i'kache asasinani

sēniasajũ'u. Chu'u i'kasi'e masime repaña —
chiisi'kua'mu repañ.

²² Jesupi jā'aja'ñe i'kauna Dios vu'e pē'jekaiku
pāi chēaku kueñere nukaku Jesure chiana vaiu
ija'che i'kasi'kua'mu:

—¿Je'se pa'iana mu'u ikure phairi aire
jā'aja'ñe i'kaku? —chiisi'kua'mu.

²³ Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—¿Ëquere chu'u cu'ache i'kare? Chu'u cu'ache
i'kasi'e pa'ito kuajũ'u. Jā'ata'ni, ¿je'se cuasaku
mu'u chu'ure cu'ache i'kamanesi'kure vaiku? —
chiisi'kua'mu repañ.

²⁴ Chikuna Anás repañ'te Jesure vēesi'e
chuta'a josema'kuni judío phairi ai Caifás vu'ena
mavaa'ju chini chũ'usi'kua'mu.

*Pedro jo'e, "Jesús neekuma'mu chu'u", chi-
isi'ere kuamũ*

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Ûcuarumu Pedro'te nukaku kũhikuni ija'che
sēesinaa'me repaña:

—¿Jesús neekuma'ku mu'u? —chiisinaa'me.

Chiijuna Pedro jachaku,

—Pāamu. Jā'u neekuma'mu chu'u —
chiisi'kua'mu.

²⁶ Jā'api phairi aire cho'оче cho'okaikũji
cājoro tēo vatocojñosi'ku majapãũji
i'kasi'kua'mu Pedro'te.

—Mu'ure olivo sũkiñuã pa'ichejana Jesuna'me
pa'ikuni ñasi'kua'mu chu'u —chiisi'kua'mu.

²⁷ Chikuna Pedro jo'e jachasi'kua'mu. Jacha-
tona kura chu'isi'kua'mu.

Pilato ti'jñeñe Jesure nuko chũ'o sēsi'ere kumũ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Ũcuarũmũ judíopãi chũ'una ñatapi'ratona Jesure Caifás vũ'e pa'isi'kũre Romapãi chũ'ukũ Pilato vũ'ena mũvasinaa'me. Mũva tĩ'a judío peona vũ'ejekũna cu'are cuhejũ kakamanesinaa'me repaña pascua ãijañere ãure ãñũ chini. Aperũmũ repaña aipãipi pascua tĩ'api'rarũmũ judío peona vũ'ña kakache ñseasome. Jã'ajekũna repañapi ũcuavũ'ena kakaru pascua ãiñe ãu ãicu'ara'amũ, repañapi cu'are paajũna. ²⁹ Jã'ajekũna Pilato repañare ve'sena eta i'kasi'kũa'mũ.

—¿Ëquere cu'ache cho'oũna mũsanũkona ikũre rare? —chiisi'kũa'mũ repañ.

³⁰ Chikũna i'kasinaa'me repaña.

—Chũkũna ikũre cu'ache cho'omanesi'kũ pa'ito ramanera'asinaa'me —chiisinaa'me repaña.

³¹ Chitena Pilato i'kasi'kũa'mũ.

—Ikũre mũsanũkonapi sa mũsanũkona aipãi chũ'ũ jo'kasi'epi cu'ache cho'ojũ'ũ —chiisi'kũa'mũ.

Chikũna i'kasinaa'me repaña.

—Chũkũna judíopãi pãiu'te te'eũ'terejẽ'e vanisõñe jo'kacojñomanesinajejũna cu'ache cho'onare vanisõñũ chiitojẽ'e vaicu'akũ'mũ —chiisinaa'me.

³² Jã'aja'ñe cho'ojũna Jesús i'kasi'e repañ, “Kurususẽ'vero jẽ'jo vẽasõjanaa'me chũ'ũre”, chiisi'e ti'jñepi'rasi'kũa'mũ. ³³ Pilato jo'e kaka Jesure soni rao i'kaasomũ.

—¿Mu'u judíopāi ũcuanukore chũ'uku'u? —
chinasomũ.

³⁴ Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—¿Mu'u te'eu cuasache'te sēeku mu'u chu'ure?
Rupũ chekũnapi kuajũna asasi'ere, ¿jã'aja'ñe
sēeku mu'u chu'ure? —chinasomũ repaũ.

³⁵ Chikũna Pilato i'kaasomũ.

—Judíopāiũma'mũ chu'u. Mu'u majapāi
judíopāipi judío phairipāi chũ'unana'me rasi-
naa'me mu'ure. ¿Ëquere mu'u cho'ou? —
chinasomũ repaũ.

³⁶ Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Pāi chũ'ukũta'ni icheja canare
chũ'uma'kuamũ chu'u. Chu'upi icheja canare
chũ'uku pa'ito chu'u neenapi chu'ure sa judíopāi
chũ'unani jo'kamanea'ju chini ñseju cavaju
vaira'asinaa'me. Icheja canare chũ'ukũma'mũ
chu'u —chinasomũ repaũ.

³⁷ Chikũna Pilato sēinasomũ repaũ'te.

—¿Jã'a pa'ito mu'u pāi chũ'uku'u? —
chinasomũ.

Chikũna Jesús i'kaasomũ.

—Jũju, mu'u i'kache ũcuarepa'a'me. Pāi
chũ'uku'mũ chu'u. Cũnaũmũ pa'isi'kupĩ icheja
chejana pāio jñaacojñosi'kuamũ chu'u Dios
pa'iche'te chu'o ũcuarepare kuara chini.
Dios pa'iche masiñu chiinachi'a chu'u kũache
ũcuarepa jachama'ñe asa chēame —chinasomũ
repaũ.

³⁸ Chikũna Pilato jo'e i'kaasomũ.

—¿Ëquea'che jã'a, chu'o ũcuarepa kũache? —
chinasomũ repaũ.

*Pāi Jesure vanisōñe chũ'usi'ere kuamu
(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)*

Repaũ'te sēni pi'ni Pilato jo'e eta i'kasi'kua'mũ repanare judíopāi chũ'unare.

—Ikũre repaũ cu'ache cho'osi'ere kuakũna asara chini chũ'o sēniasasi'kua'mũ chũ'u. Jã'ata'ni chũ'u cuasato jmamakarujē'e repaũ cu'ache cho'osi'e peomũ. Mũsanũkona, “Cu'ache cho'okũ'mũ ikũ”, chiiche cho'oma'kua'mũ.
³⁹ Pascuarũmũ tĩ'ato ũsurũmũ pa'iche chēacojñosi'kũre te'eũ'te etokũ'mũ chũ'u, mũsanũkona etojũ'u chiikũni. ¿Ikũni judíopāi chũ'ũkũni etojũ'u chiiche mũsanũkona? — chiisi'kua'mũ repaũ.

⁴⁰ Chikũna asa ũcuanũko cuijũ i'kasinaa'me repana.

—Etomanejũ'u jã'ũre. Barrabani etokaijũ'u chũkũna'te —chijũ cuisinaa'me repana.

Repaũ Barrabás ñaaũ paniasomũ.

19

¹ Repanapi jã'aja'ñe i'kajũ cuirena Pilato Jesuni sa suĩ'suea'jũ chini chũ'ũasomũ. Chũ'ũna sōtaopāipi sa suĩ'sueasome repaũ'te.

² Ũcuachi'a miu tuhivũ cho'o Jesús sįjopũna tũo kãa pāi chũ'ũna ju'ikãare chimaajakãare sachaasome repaũ'te. ³ Sacha pi'ni repaũ'te rũarepañoã kueñe raijũ ija'che i'kaasome repana:

—¡Ikũpi judíopāire si'arũmũ chũ'ũkũ paau! —chijũ repaũ chiana vaniasome repana.

⁴ Jã'aja'ñe cho'orena Pilato repanare pāi jo'e eta i'kasi'kua'mũ.

—Asarepajũ'u, musanukona. Eto ñoja'mu chu'u repau'te. Chu'u cuasato cu'ache cho'oma'kua'mu repau —chiisi'kua'mu repau.

⁵ Ūcuarumu Jesupi s̄jopu'te miu tuhivu tuhivu kãa chimaajakãare ju'iu etauna ija'che i'kasi'kua'mu Pilato:

—¡Ñajũ'u! Iku'a'mu repau —chiisi'kua'mu.

⁶ Chikuna phairipai chũ'unana'me Dios vu'e pẽ'jekaina repau'te Jesure ña cuiju i'kasinaa'me.

—Kurususẽ'verona jẽ'jo nukojũ'u jã'ure. Kurususẽ'verona jẽ'jo nukojũ'u —chiisinaa'me repa.

Chitena Pilato i'kasi'kua'mu.

—Chu'u cuasato cu'ache cho'omanesi'kua'mu iku. Jã'ajekuna ikure vanisõñe chũ'ucuhemu chu'u. Musanukonapi sa kurususẽ'verona jẽ'jo nukojũ'u ikure —chiisi'kua'mu repau.

⁷ Chikuna judiopai chũ'una i'kasinaa'me.

—“Dios Mamaku'mu chu'u”, chiiu joreku'mu iku. Chukuna aipai jã'aja'ñe i'kaju jorenare, “Vanisõjũ'u”, chiiju chũ'u jo'kaasome. Jã'ajekuna repa chũ'u jo'kasi'e vanisõñe pa'imu ikure —chiisinaa'me repa.

⁸ Jã'aja'ñe i'kache'te asa Pilato na'a rua vajuchuasomu. ⁹ Ūcuarumu repau jo'e vu'ena Jesure cuaa s̄eniasomu.

—¿Jeecheja caku'a'u mu'u? —chiniasomu repau.

S̄eku'teta'ni Jesús i'kamaneasomu.

¹⁰ I'kamauna Pilato jo'e i'kaasomu.

—¿Chu'u s̄eñe kuamaneja'u mu'u? P̄ai chũ'ukujekuna chu'ure uache chũ'ure'omu chu'ure, mu'ure kurususẽ'verona jẽ'jo

nukochena'me jose etoche. ¿Jã'a vesuku mu'u?
—chinasomu repau.

11 Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Mu'uni Diopi pãi chũ'uñe jo'kamaneru
chu'ure jã'aja'ñe cho'ojache chũ'ucu'ara'amu
mu'ure. Chu'ure chëaa'ju chini sa jo'kasi'ku
mu'ure na'a rua cu'ache cho'osi'kua'mu —
chinasomu repau.

12 Jã'aja'ñe i'kauna asa Pilato repauni jose
etora chini jo'e eta rua i'kasi'kua'mu repanare
pãi. I'kaku'teta'ni repana judiõpãi cuiju
i'kasinaa'me.

—“Pãi chũ'uku'mu chu'u”, chiinapi maire
ũcuanukore chũ'uku'te Césa'te cuheme.
Jã'ajekuna mu'upi jã'uni ũcuare jã'aja'ñe
i'kasi'kuni jose etoni repau'te maire ũcuanukore
chũ'uku'te ja'me pa'ikuma'mu mu'u —
chiisinaa'me.

13 Repana i'kache asa pi'ni Pilato Jesure ve'sena
etojũ'u chini pãi cu'ache cho'osi'e kuajuna asaku
ñu'isaivuna puusi'kua'mu. (Repasaivu rũiraripu
“Gabata” chiimu hebreo chu'o. “Gabata” chini
“Cata je'nasiraripu” chiimu.) 14 Pascuarumu
tĩ'añe te'eumucuse karatona nukarepau su'itona
judiõpãi chũ'unare i'kasi'kua'mu Pilato.

—¿Ñajũ'u ikure, musanukonare ũcuanukore
chũ'uku'te! —chiisi'kua'mu repau.

15 Chikuna cuiju i'kasinaa'me repana.

—Sa vanisõjũ'u jã'ure. Sa vanisõjũ'u jã'ure.
Kurususẽ'verona jẽ'jo nukojũ'u jã'ure —
chiisinaa'me repana.

Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—¿Musanukonare chũ'uku'te kurususē'verona jē'jo nuko vēasōjũ'u chiiche musanukona? —chiisi'kua'mu.

Chikuna judío phairipāi chũ'una i'kasinaa'me.

—Césachi'aa'mu pāi ũcuanukore chũ'uku —chiisinaa'me.

¹⁶ Chitena Pilato Jesure sōtaopāire jo'kasi'kua'mu, sa kurususē'verona jē'jo nukoa'ju chini. Jo'kauna repau'te sasōsinaa'me repana.

*Jesure kurususē'verona jē'josi'ere kuamu
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)*

¹⁷ Sajuna Jesús repau'te jē'jo nukojasē'vero kurususē'vero kuāi Calavera aikūtina Pāi sījopujakūti chiikūtina saisi'kua'mu. “Calavera” chini “Gólgota” chiimu hebreo chu'o.

¹⁸ Ũcuachejana repana Jesure kurususē'verona jē'jo nukosinaa'me. Chekunare ũcuaja'che ka'chanare kurususē'veroāna jē'jo nukosinaa'me repana. Te'e'u'te Jesús u'ajjūtu cakā'kona nukosinaa'me repana. Chekuni kā'kojūtu cakā'kona nukosinaa'me. Jesure repana chenevuna nukosinaa'me.

¹⁹ Ũcuarumu Pilatoji chũ'uuna tochasiko'a kurususē'vero chā'tirona jē'jo suosinaa'me repana, Iku JESUS, NAZARET VU'EJOPO CAKUA'MU. JUDIOPĀI CHũ'UKU'MU, chiiche tochasiko'are. ²⁰ Pilatoji chũ'uuna hebreo chu'o, griego chu'o, latín chu'o tochasinaa'me repako'a. Repacheja Jesure kurususē'vero jē'jo nukosicheja Jerusalén vu'ejoopo kueñe pa'isi'kua'mu. Já'ajekuna judiopāi jainuko rani repako'a tochasi'e

ñasinaa'me. ²¹ Judío phairipāi chũ'una repako'a tochasi'ere ña i'kasinaa'me Pilato'te.

—Jã'a, “Judíopāi chũ'uku'mu iku”, chiiju tochasi'e tunosō, “ ‘Judíopāi chũ'uku'mu chu'u’, chiisi'kua'mu iku”, chiiche tocha sũojũ'u — chiisinaa'me repana.

²² Chitena Pilato i'kasi'kua'mu.

—Chu'upi chũ'uuna tochasi'ea'me jã'a. ¡Ūcuaja'ajã'ne paau! —chiisi'kua'mu repau.

²³ Repana sōtaopāi Jesure kurususē'verona jē'jo nuko pi'ni repau ju'isikāa mini ũcuaka'chapana te'ese'rechi'a che're paasinaa'me. Chekukāa tũosikāa repakāapi juhasi'epi peokuna te'eujakāajekuna sãĩnechi'a ija'che i'kasinaa'me repana:

²⁴ —Ikāa che'resōmaneanũ mai. Rupũ ikāa paajauni catara'karũã tochasira'karũãpi chejana su'a jñaañu —chiisinaa'me repana.

Jã'aja'ne cho'ojũ Dios chu'o kuakaisina tocha jo'kasi'e kuache'te ũcuarepa cho'osinaa'me repana sōtaopāi, ija'che kuache'te:

Chu'u ju'isikāa te'ese'rechi'a che're paasinaa'me repana.

Chekukāa tũosikāa paajauni jñaañu chini catara'karũã mami tochasira'karũãpi chejana su'asinaa'me repana,

chiimu repa tocha jo'kasi'e.

²⁵ Jesús jē'jo sũocojñosi'ku nukasē'vero kueñere romi ũcuaka'chapana nukasinaa'me, repau puka'kona'me repao cho'jeo, cheko María Cleofas rũjona'me María Magdalena.

²⁶ Nukajuna chu'u Jesús neeku repau raa chiicojñoku repau puka'kore kueñe

nəkasi'kua'mu. Nəkakuna ña Jesús repau puka'kore i'kasi'kua'mu.

—Ja'ko, mu'u chĩija'iu pa'ija'mu iku — chiisi'kua'mu repau chu'ure. ²⁷ Chini chu'ure ũcuaja'che i'kasi'kua'mu repau — Maja'koja'io pa'ija'mo iko —chiisi'kua'mu repau.

Jã'aja'ñe i'kauna asa jã'arumupi teana repao'te chu'u vu'ena sa kuirasi'kua'mu chu'u.

Jesús jũ'isi'ere kwamu

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Jã'aja'ñe i'ka pi'ni, “Ja'ku chũ'u jo'kasi'e peore cho'o pi'nicuhasi'ea'me”, chini cuasaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Okouamu chu'ure —chiisi'kua'mu repau.

Jã'aja'ñe i'kaku Dios chu'o aperumu kuasina tocha jo'kasi'e kuache'te ũcuarepa cho'osi'kua'mu repau.

²⁹ Ũcuachejare churura'puru uche cono ruara'ka timusira'puru ñu'isi'kua'mu. Repana sōtaopai ũcuara'kana chu'isuvuji chũsa chũu hisopo vāsocho chã'tirona repasuro quēo sō mōo repau chu'opona nosinaa'me chu'chua'ku chini. ³⁰ Mōorena chu'chu ũku pi'ni ija'che i'kasi'kua'mu repau:

—Peore cho'o pi'nicuhasi'ea'me —chini meñe sime jūnisōsi'kua'mu repau.

Cunaruji Jesús me'jupona sōtao totasi'ere kwamu

³¹ Puaumucuse chuta'a tĩ'amarumujekuna repana judiopai, “Maipi kurususē'veroã jē'jocojñosinani casoma'to cu'amū. Che'ro pascuarumu na'a ruu fiesta cho'oumucusea'me.

Jã'ajekuna maipi repana cū'are tũ'ka jũ'chesõñu na'a na'mi jũnisõrena na'mi caso re'oa'kũ", chini repana Pilatoni sani i'kaasome jã'aja'ñe cho'oche'te chũ'ua'kũ chini. ³² Ūcuarũmũ repana sõtaopãi Pilatoji chũ'ũna rani Jesure ja'me jẽ'jo nukocojñosi'kũre charo nukakuni repaũ cũ'a tũ'ka jũ'chesinaa'me. Chekũre ũcuaja'che cho'osinaa'me repana. ³³ Cho'o pi'ni Jesure ñasinaa'me. "Ikũta'ni jũnisõsi'kũa'mũ", chini repaũ cũ'a tũ'ka jũ'chemanesinaa'me.

³⁴ Jã'ata'ni sõtao te'eũ cũnarũji Jesús me'jupona totasi'kũa'mũ. Totaũna chiena'me oko raisi'kũa'mũ repaũ totasicoje. ³⁵ Jã'aja'ñe cho'oche ñasi'kũjekũ jorema'ñe ũcuarepare chũ'o kũamũ chũ'ũ, mũsanũkonapi ña, "Jesús Dios Mamakũ'mũ", chini repaũni cuasaa'jũ chini. ³⁶ Repaũ cũ'are tũ'ka jũ'chemanerena Dios chũ'o aperũmũ kũakaisina tocha jo'kasi'e ũcuarepa ti'jñesi'kũa'mũ.

Repaũ tara te'etarapũjẽ'e jũchũmanejã'mũ, chiimũ repa tocha jo'kasi'e. ³⁷ Dios chũ'o tochasiphũro chekũcheja ija'che kũamũ: Repana totasi'kũre ñajanaa'me pãi, chiimũ.

Jesure tãsi'ere kũamũ

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Jã'a cho'o pi'nisirũmũ José Arimatea vũ'ejoopo cakũ Jesure jũ'isi'kũre Pilatoni sēniasomũ sa tãra chini. (Repaũ José judiõpãire vajũchũkũ Jesure ñoma'ñe chiikũ paniasomũ.) Sēũna Pilatoji, "Jãũ", chikũna sani Jesure caso saasomũ repaũ. ³⁹ Saũna Nicodemo

Jesure ñamipi mua cutusi'ku ja'me saiũ ma'ña jũ'isiva'nare ro'veche mirrana'me áloe ja'mesi'e treinta kilos saasomu. ⁴⁰ Sa kãana reajakãana ma'ñapi chũ Jesure reasome repaña Josena'me Nicodemo. Jũ'isinare judíopã cho'оче'me jã'a. ⁴¹ Jesure kurususẽ'vero jẽ'jo nukosichejare otera'ñũruã pa'icheja pa'isi'kuamũ. Ũcuachejare mamacoje chuta'a jũ'isi'kure te'eũ'terejẽ'e tãmacoje pa'isi'kuamũ, aikũti caripana tẽtoche ũhisicoje. ⁴² Reparumu judíopã pũaumucuse tĩ'acuhakũna repacojepi kueñe pa'ũna ũcuacojena cuaa ũhaasome repau'te Jesure. Ũha eta repacoje kakasa'aro catapũji ruã ujarũji ta'pi vu'ena co'iasome repaña.

20

Jesús vajũraisi'ere kuamũ

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Romicorumũ apeñatato ruã ñami chuta'a chijajũvana María Magdalena Jesure ũhasicojena saniasomo. Sani ñato catapũ repacoje ta'pisi'pu kuñosõsi'pu paniasomu. ² Na vu'vusõ Simonna'me chũ'u Jesús neeku repau ruã chiicojñokũ pa'ichejana rani kuasi'koa'mo repao.

—Maire Paaku'te pã mini etua sasõsinaa'me. Repau'te sa ũhasicheja vesũme mai — chiisi'koa'mo repao.

³ Chikona asa chũ'u Pedrona'me eta ũcuacojena saisinaa'me. ⁴ Vu'vũju saisinaa'me chũkũna Jesús neena. Jã'ata'ni chũ'u Pedro'te

na'a charo vü'vü tĩ'asi'kua'mu repacoje.
⁵ Vü'vü tĩ'a repacoje sa'navü rüa ñato Jesure
 reasikãñachi'a ühisi'kua'mu. Rüa ñakuta'ni
 chu'u kakamanesi'kua'mu. ⁶ Na'a cho'jepi
 vü'vü tĩ'asi'kua'mu Simón Pedro repacoje.
 Ûcuaja'che repakãña kaka ñasi'kua'mu repau.
⁷ Ûcuachi'a Jesús sïjopu reasikãa tïichejana
 pu'se ühasikãare ñaasomu repau. ⁸ Ûcuarumu
 chu'u charo vü'vü tĩ'asi'ku repacoje ùcuaja'che
 kaka ña, “¡Vajuranicuhacosomu repau!”, chini
 cuasasi'kua'mu. ⁹ Reparumu Dios chu'o aperumu
 tocha jo'kasi'e repau vajuraijache kuache
 asanata'ni chuta'a asavesusinaa'me chükuna.
¹⁰ Na pi'ni vü'ena co'isinaa'me chükuna.

*María Magdalenani Jesús peosichejapi rani
 ñosi'ere kumü
 (Mr 16.9-11)*

¹¹⁻¹² María Magdalenata'ni chükuna'te
 tuhasi'ko co'imanesi'koa'mo. Co'ima'ñe pa'io
 repacoje kueñere nukako oniasomo repao. Oio
 repacoje sa'navü rüa ñato Jesús ühisichejare
 ángeles te'eka'chapana pojakãña ju'inapi
 ñuniasome. Jesús sïjopu caru'ru pa'isichejare
 cheku ñuniasomu. Chekuta'ni Jesús cü'a caru'ru
 pa'isichejare ñuniasomu. ¹³ Ûcuarumu ángeles
 repao'te sēniasome.

—¿Je'se pa'ïna oiko mü'u? —chiniasome
 repana.

Chitena i'kaasomo.

—Chükuna'te Paaku'te päipi sasösinaa'me.
 Repau'te sa ühasichejajē'e vesumo chu'u —
 chiniasomo repao.

14 Jã'aja'ñe i'kacuha churiko Jesure ũcuacheja nukakuni ñaasomo repao. Ñakota'ni ñavesuasomo repao repau'te. 15 Vesukona i'kaasomu Jesús repao'te.

—¿Je'se pa'iana oiko mu'u? ¿Neeeni ku'eko mu'u? —chiniasomu repau.

Chikuna, “Otera'ñuruã kuirakucosomu iku”, chini cuasako i'kaasomo repao.

—Mu'upi sasi'ku pani kuajũ'u chu'ure repau'te sa ũhasicheja. Miiyani rara chiimo chu'u — chiniasomo repao.

16 Chikona Jesús i'kaasomu.

—¡María! —chiniasomu.

Chikuna asa churi hebreo chu'opi i'kaasomo repao.

—¡Rabuni! —chiniasomo. (“Rabuni” chini “Masiu” chiimu hebreo chu'o.)

17 Jã'aja'ñe i'kaona i'kaasomu Jesús.

—Chẽamanejũ'u chu'ure. Ja'ku pa'icheja chuta'a co'ima'kuamũ chu'u. Jã'ajekuna chẽamanejũ'u chu'ure. Jã'ata'ni chu'u neenare chu'u cho'jechĩija'ñe pa'inare co'i ija'che kuakaijũ'u: “Jesús, ‘Chu'u Ja'ku Dios pa'ichejana co'imũ chu'u. Repau chu'u Ja'ku ũcuachi'a Mũja'kuamũ. Chu'ure paaku'mũ Repau. Ũcuachi'a musanukonare Paaku'mũ Repau', chiisi'kuamũ”, chiijũ'u repanare —chiniasomu repau.

18 Chikuna repao María Magdalena rani chukuna'te repau neenare repau'te ñasi'ena'me repau i'kasi'e kuasi'koa'mo.

Jesús repaꝝ neenare peosichejapi rani ñosi'ere kꝝamꝝ

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Ũcuaumucuse romicorꝝmꝝ na'itona chꝝkꝝna Jesús neena judíopāi chꝝ'ꝝnani vajꝝchꝝjꝝ jatisa'ñaroã peore masi jeo ta'chesõ chi'i pa'isinaa'me. Jã'aja'ñe chi'i pa'inani Jesús chꝝkꝝna chenevꝝ'te peosichejapi rani nꝝkaku ija'che i'kasi'kꝝa'mꝝ:

—Re'oja'che pa'ijũ'ꝝ mꝝsanꝝkona —
chiisi'kꝝa'mꝝ.

²⁰ Chini repaꝝ jũjñana'me me'jupo totasi-coje ñosi'kꝝa'mꝝ repaꝝ chꝝkꝝna'te. Ñokꝝna ña, “Maire Paaku'mꝝ iku”, chini pojosinaa'me chꝝkꝝna. ²¹ Ũcuarꝝmꝝ repaꝝ jo'e ũcuare i'kasi'kꝝa'mꝝ.

—Re'oja'che pa'ijũ'ꝝ mꝝsanꝝkona. Repaꝝ chꝝ'ꝝñe cho'oa'ku chini Ja'ku chꝝ'ure raosi'aja'che mꝝsanꝝkonare saomꝝ chꝝ'ꝝ —
chiisi'kꝝa'mꝝ repaꝝ.

²² Chini chꝝkꝝnani jujukꝝ ija'che i'kasi'kꝝa'mꝝ:

—¡Dios Rekochoji mꝝsanꝝkona rekoñoãre ja'me paaꝝ! ²³ Cu'ache cho'oche ũhasõsinare pāi, “Mꝝsanꝝkona cu'ache cho'osi'e tꝝnosõsi'ea'me”, chiire'omꝝ mꝝsanꝝkonare. Chiito tꝝnorepasi'ea'me repa. Jã'ata'ni cu'ache cho'oche ũhamanareta'ni, “Mꝝsanꝝkona cu'ache cho'oche tꝝnoma'ñea'me”, chiire'omꝝ mꝝsanꝝkonare, tꝝnoma'ñejekꝝna —
chiisi'kꝝa'mꝝ repaꝝ.

Jesure vajꝝraisi'kꝝre Tomás ñasi'ere kꝝamꝝ

²⁴ Reparꝝmꝝ chꝝkꝝna'te Jesús neenare do-cerepanare ja'me pa'iku, “Gemelo”, chiicojñokꝝ

Tomás peosi'kua'mu, Jesús chukuna'te peosichejapi rani ñorumu. ²⁵ Peosi'kujekuna repau'te ija'che kuasinaa'me chukuna:

—Maire Paaku'te ñasinaa'me chukuna — chiisinaa'me chukuna repau'te.

Chitena Tomás jachaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Repau jũjña jẽ'josicojña ña chu'u muoñoji cuacha ñani'te ũcuachi'a repau me'jupo totasicoje chu'u jũtupi suãni ñani'te musanukona i'kache cuasaja'mu chu'u —chiisi'kua'mu repau.

²⁶ Te'esemana pa'isirumuna jo'e ũcuavuna chi'isinaa'me chukuna. Reparumuta'ni Tomás ja'me pa'isi'kua'mu. Chi'i pa'ijũ jatisa'ñaroã masi jeo ta'chesõsisa'ñaroãta'ni Jesús chukuna chenevute peosichejapi rani nukaku ija'che i'kasi'kua'mu:

—Re'oja'che pa'ijũ'u musanukona — chiisi'kua'mu.

²⁷ Chini repau'te Tomare i'kasi'kua'mu.

—Chu'u jũjña jẽ'josicojñana mu'u muoñoji cuacha ñajũ'u. Ũcuachi'a chu'u me'jupo totacojñosicoje mu'u jũtupi suãni ña jachama'ñe cuasajũ'u chu'ure. Ũcuau'mu chu'u — chiisi'kua'mu repau.

²⁸ Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Dioa'mu mu'u. Chu'ure Paaku'mu — chiisi'kua'mu repau.

²⁹ Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Chura chu'ure ñasi'kujeku jachama'ñe cuasamu mu'u. Jã'ata'ni chu'ure ñamanapi cuasana mu'ure na'a rua pojojũ pa'ijanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

Pāipi ña, “Jesús Dios Mamakũ'mũ”, chiiju cuasaa'ju chini Juan iphũro tocha jo'kasi'ere kũamũ

³⁰ Repaũ Jesús cheja pa'irũmũ chũkũna repaũ neena ñajũ'te Diochi'a cho'omasiche rũa cho'o ñosi'kũa'mũ. Jã'ata'ni repa chũkũna ñasi'e pe-ore kũakũ tocha jo'kama'mũ chũ'ũ iphũro. ³¹ Ie iphũro tochasi'e peore mũsanũkonapi ña, “Jesu-ocristo Dios Raosi'kũa'mũ. Ũcuau Mamakũ'mũ repaũ”, chini cuasa, repaũni cuasajũ re'oja'che pa'ijũ jũnisõsirũmũ Dios pa'ichejare ai sani paapũ chini tocha jo'kamũ chũ'ũ.

21

Repaũ neenare sieterepanare Jesús peosichejapi rani ñosi'ere kũamũ

¹ Jã'aja'ñe cho'osirũmũ chũkũna Jesús neena na'a pa'ijũ Tiberias chiara ru'tũva'te pa'ijũna Jesús jo'e peosichejapi ñosi'kũa'mũ chũkũna'te aperũmũ cho'osi'eja'che. Ija'che cho'osi'kũa'mũ repaũ: ² Repacheja Simón Pedro'mũ, “Gemelo” chiiikũ Tomaa'mũ, Galilea cheja cajoopo Caná vũ'ejoopo cakũ Natanaela'mũ, chũkũna Zebedeo chĩi te'eka'chapana a'chũna'me pa'isi'kũa'mũ chũ'ũ. Ũcuachi'a chekũna te'eka'chapana chũkũna'te ja'me pa'isinaa'me Jesús neena. ³ Ũcuarũmũ Simón Pedro chũkũna'te i'kasi'kũa'mũ.

—Va'i saimũ chũ'ũ —chiisi'kũa'mũ.

Chiiũna chũkũna,

—Ja'me saũ —chiisinaa'me.

Chini choovũ caje tuni ja'me va'i saisi-naa'me chũkũna. Sani si'añami chonata'ni

te'eva'urejē'e va'ire chomanesinaa'me chukuna.

⁴ Ñatapi'ratona repau Jesús chiara ru'tuva'te peosichejapi rani nukasi'kua'mu. Jā'ata'ni chukuna repau neena repau'te ñavesusinaa'me.

⁵ Ūcuarumu Jesús chukuna'te i'kasi'kua'mu.

—Pōsupāi, ¿va'i chomanere? —chiisi'kua'mu.

Chikuna chukuna i'kasinaa'me.

—Pāasinaa'me chukuna —chiisinaa'me.

⁶ Chitena i'kasi'kua'mu repau.

—Va'i choru choovu ujajūtu cakā'kona su'a ruoru va'i kakajanaa'me —chiisi'kua'mu repau.

Chikuna repau chū'uñe cho'ojū jairepanukore va'ire chorena va'i choru miicu'asi'kua'mu chukuna'te. ⁷ Ūcuarumu chu'u Jesús rua chiicojñokujī i'kasi'kua'mu Pedro'te.

—Maire Paaku'mu jā'u —chiisi'kua'mu chu'u.

Jā'aja'ñe i'kauna asa Simón Pedro Jesuni ñara chini sē'sevu ju'ikāa repau tītosikāa mini sacha chiarana su'a tuāni runi chu'asi'kua'mu.

⁸ Chukunata'ni repau neena canuka choovujī va'i chorujī va'ipi timusōrena chiachajī vavo rajū pa'isinaa'me. Chukuna raisicheja cien metros pa'isi'kua'mu chiara joopo. ⁹ Rani ru'tuvana juo mani toa ñasinaa'me chukuna. Ūcuatoare chiacha va'ina'me pā pa'isi'kua'mu. ¹⁰ Ūcuarumu Jesús chukuna'te i'kasi'kua'mu.

—Va'i musanukona chosiva'nare te'eva'nare rajū'u —chiisi'kua'mu.

¹¹ Chikuna jo'e Simón Pedro choovuna caje tuni va'i choru ciento cincuenta y trerepana va'i ujanachi'a timusi'rure jñajñu ma ũhasi'kua'mu. Va'i jainuko pa'iruta'ni che'remanesi'kua'mu

reparu. ¹² Jã'aja'ñe cho'o pi'niuna Jesús i'kasi'kua'mu chukuna'te.

—Rani ãijũ'u ãu —chiisi'kua'mu.

Chukuna repau neena te'eujẽ'e, “¿Jeeja'iu'u mu'u?”, chiimanesinaa'me, repauni ña masiju. “Chukuna'te Paaku'mu iku”, chini cuasasi-naa'me. ¹³ Ūcuarumu Jesús chukuna'te pãna'me va'i mini ãusi'kua'mu.

¹⁴ Repau Jesús vajurani pa'iu chukuna'te repau neenare peosichejapi rani ñosi'e chura choteñoãa'me.

Simón Pedrona'me Jesús cutusi'ere kua'mu

¹⁵ Æu ãni pi'nisirumu Jesús Simón Pedro'te sãesi'kua'mu.

—Simón, Juan mamaku, ina chiime chu'ure. Jã'ata'ni, ¿mu'u chu'ure na'a rua chiima'ku? —chiisi'kua'mu.

Chiiuna Pedro i'kasi'kua'mu.

—Jũju, Chu'ure Paaku, mu'ure rua chiimu chu'u. Masimu mu'u jã'a —chiisi'kua'mu repau.

Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Jã'aja'ñe pa'ito ovejachĩiva'nare kuiracheja'che kuirakaijũ'u mu'u chu'u neenare —chiisi'kua'mu repau.

¹⁶ Chini repau'te jo'e sãesi'kua'mu repau.

—Simón, Juan mamaku, ¿chu'ure chiiku mu'u? —chiisi'kua'mu.

Chiiuna i'kasi'kua'mu repau.

—Jũju, Chu'ure Paaku, mu'ure chiimu chu'u. Masimu mu'u jã'a —chiisi'kua'mu repau.

Chiiuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Ovejava'nare kuiracheja'che kuirakaijũ'u chu'u neenare —chiisi'kua'mu.

17 Jo'e ũcuate'ere sēesi'kua'mu Jesús repau'te.
—Simón, Juan mamaku, ¿chu'ure chiiku mu'u? —chiisi'kua'mu.

Jesupi ũcuate'ere choteñoã, “¿Chu'ure chiiku mu'u?”, chiiuna Simón Pedro sũmauna i'kasi'kua'mu.

—Chu'ure Paaku, peore masiku'mu mu'u. Chu'u mu'ure chiiche masimu mu'u —chiisi'kua'mu.

Chikuna i'kasi'kua'mu repau.

—Jã'aja'ñe pa'ito mu'upi ovejava'nare kuiracheja'che kuirakaijũ'u chu'u neenare.

18 Ija'chere i'kamũ chu'u mu'ure: Mu'u aperũmu põsũ pa'irũmu kãña sa'che mu'ure uachejña ku'isi'kua'mu mu'u. Jã'ata'ni na'a pa'isirũmu mu'u aiva'u pa'itona chekupi mu'u jũjña sauuna v̄e mu'ure saiũamachejñana saja'mu mu'ure. Ũcuarepaa'me jã'a —chiisi'kua'mu repau.

19 Jã'aja'ñe i'kacheji Jesús Simón Pedro Dios chu'ore chu'vakũ chuenisõuna pãi Diore cuasa-jachere kuasi'kua'mu, ũcuauji asa masia'ku chini. Jã'aja'ñe chiimu Dios.

Ũcuarũmu Jesús Simón Pedro'te jo'e i'kasi'kua'mu.

—¿Chu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u! —chiisi'kua'mu.

Jesús repau neeku rua chiicojñokũ pa'iche'te kũamũ

20 Ũcuarũmu chu'u, Jesús neeku repau rua chiicojñokũji repanani cho'jepi tuhakuna Pedro churi ñasi'kua'mu chu'ure, aperũmu pascua ãu ãirũmu Jesuni kueñe ñu'ia repau'te jo'kajauni,

sēesi'kuni. ²¹ Ūcuarum Pedro chu'uni ña Jesure sēesi'kua'mu.

—Chukuna'te Paaku, ikurejē'e, ¿je'se ti'ñeja'u? —chiisi'kua'mu.

²² Chikuna Jesús i'kasi'kua'mu.

—Chu'u cheja jo'e cajerumjatuka jūnisōma'ñe pa'iche'te chũ'u jo'kauato jo'kare'omu chu'ure ikure. Mu'uta'ni iku pa'ijache cuasama'ñe chu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u —chiisi'kua'mu repau.

²³ Jesupi jā'aja'ñe i'kauna asa chekuna repau neena asavesuju sāiñechi'a ija'che cutuasome: “Repau Juan jūnisōma'ñe ai pa'ijauasomu”, chiniasome. Jā'ata'ni repau Jesús, “Jūnisōma'ñe ai pa'ija'mu iku”, chiimanesi'kua'mu chu'ure Juanre. Rupũ, “Chu'u cheja jo'e cajerumjatuka jūnisōma'ñe pa'iche'te ikure chu'uni jo'kauato jo'kare'omu”, chiisi'kua'mu Jesús chu'ure Juanre.

²⁴ Chu'u Jesús neeku pa'iche'te i'kasinaa'me repana. Chu'u ūcuajji ie chu'o reparumu cho'osi'ere iphuroña tochamu. Chu'u kuache chu'o ūcuarepaa'me. Masime mai jā'a. ²⁵ Chekumajñaruã Jesús ruã si'ache cho'osi'kua'mu. Iphuro tochama'mu chu'u repa. Repau cho'osi'ere peore tocharu chekurumu repau cho'osi'e kuaphuroã timusōra'acosomu cheja. Jā'aja'ñe cuasamu chu'u. Ūcuamakarũ tochamu chu'u Juan.

Dios Chu'o Kuaphuro
Koreguaje: Dios Chu'o Kuaphuro New Testament
copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Koreguaje

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
87a345ac-83c6-51ad-8750-17a703f38bcc